

21

RESPONSIO NICOLAI ZIEMECKI

Archidiaconi Pezeuensis, &c.

*Ad Famofum Anonymi cuiusdam tenebrionis & ca-
lumniatoris libellum, contra Patres Socie-
tatis IESV in Polonia,*

*AD ILLVSTRES REGNI PROCERES
editum.*

QVI INSCRIBITVR;

Confilium de recuperanda & in posterum stabilien-
da pace Reipublicæ: in quo ostenditur pacem
nec constitui, nec stabiliri posse, quamdiu
Iesuitæ in Polonia maneant.

*Tota die iniustitiam cogitavit lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti
dolum: dilexisti iniquitatem magis quàm loqui æquitatem: dilexisti
omnia verba præcipationis lingua dolosa. Propterea Deus destruet te
in finem, euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tu-
am de terra viuentium. Psal: 51.*

C R A C O V I Æ,

In Officina Andreæ Petricouij, Typographi S. R. M.

Anno Domini, M. DC. X.

15

AD AVTHOREM INFAMIS CONSILII,
CONTRA PATRES SOCIETATIS JESU.

*Legimus infames, stultas sine nomine chartas,
Quas peste infecit, lingua proterua, procax.
Querimus authorem, non quisquam dicere quis sis:
Divinare potest quilibet, unde? latras.*

EVIII, 147,
XXX 485

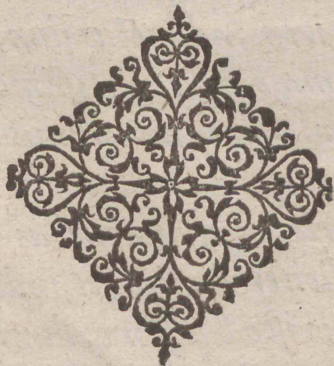
IN EVNDEM.

*Misseni rabies, quidquid vomit inuida, quidquid
Arnaldi è stygio proyct ore furor.
Quidquid Lernæ, ructant mendacia monstri,
Et gregis illius, cætera turba spuit.
Excipis ore, iterumq; vomis malè cocta: Mephitim
Quis miretur, olet si tua charta gravem.*

PRÆFATIO AVTHORIS
AD LECTOREM.

Produit duobus ferè abhinc annis, in Patres Societatis IESV, liber authore incerto, ad Illustres Regni Poloniae Proceres, candidè Lector: in quo summa animi impotentia & impudentia, familia hac Religiosa, quæ pro Ecclesiæ Catholicæ incolumitate, maxima semper adiit pericula, gravissimosq; sustinuit impetus, laceratur, & ad pœnam deposcitur. Quæ in re mirari mihi subit, lumbricum istum iam olim in Arnaldis, Missenis, Lernæis, & aliis horum gemellis, Heluetico spiritu actis, à Montano & Gretsero, aliisq; obtritum, nunc iterum, Hydra instar, attollere caput. Cuius ego furori obuiam ut irem, adductus sum, non timore periculi; quod ab homine contemptissimo, & nullius neq; Gentis, neq; Ciuitatis, imò ne nominis quidem alicuius, immineret: verum quòd Ordinem hunc, qui pro auita Religione & Sacris, contra nouellas Hæreticorum sectas, strenuè ac feliciter dimicasset, indignissimè tractari non semel, à Momo isto leuissimo, dum sapius extra Poloniam, hunc suum infamem libellum recudit, indignarer: & quòd defensionem alienæ innocentie & gloriæ,

ad probos omnes pertinere, ab Oratorum principe, & magis à Christiana lege, didicisse me profiterer. Nec mihi laborandum fuit, in momentis rationum; quæ aut nullæ sunt, aut maximum in summa mentiendi & calumniandi licentia, præsidium habent, labefactandis: in eo nonnihil erat operæ ponendum, ut nostræ Gentis hominibus, veteratoris istius artes, & imposturas detegerem; quod quidem me perfecisse spero. Accipe igitur optime lector libellum; in quo refutatas maledicentissimæ linguæ calumnias, non sine voluptate (ut existimo) tua leges: me verò & operam hanc meam, favore tuo prosequere. Vale.

RESPON-

RESPONSIONIS AD FAMOSVM ANONYMI CV- IVSDAM LIBELLVM,

C A P V T I.

Cur Anonymi famosum libellum refutem, & nunc primum?

Monebat, imò facere iubebat sanctiss: Pōtifex Gregorius Magnus, Theodistam clarissimam & Patriam foeminam, vt quosdam detractores suos secretò vocaret, iisq; innocentiam suam exponeret. Fecissent & Patres Societatis Iesv, idem tecum, conuiciator, si nomen tuum in chartis tuis pestilentibus, typo tenebricoso expressis; vt quis esses sciretur, expressisses. Sed quia illud data opera; vt tantò impudentiùs & audentiùs calumniari, & mentiri impunè tibi liceret, occultaisti: publico stylo facere pro ipsis, ego veritatis & innocentiae amicus, aggressus sum.

Cur verò nunc primum? id est, nonnisi post duos ferè annos (tot enim sunt elapsi, vt pestilentem tuum hunc librum euomuisse) causa hæc est. Cùm nimirū tota tua Hæretica declamatio, nihil aliud sit, quàm furiosa quedam animi abalienatio, & linguæ petulans deerratio, calumniis & probris, vt plurimum iam ante Societati, non semel ab aliis tibi similibus, obiectis, & ab illismet corrasis, refertissima: iudicaui initio cùm eam inspexi, indignam refutatione: maximè cùm & ferè tota illa calumniarum colluies, non semel iam, tum à Patribus ipsis, tum ab aliis viris doctissimis cōfutata & profligata fuerit; & Illustres Regni Poloniæ Proceres, quibus eam ignominiosè inscripsisti, tanquam stulcam & vesanam contempserint. Sed quia intellexi initio mensis Octob. huius anni, & aliquib' nimium credulis Polonis persuasum esse,

Patres ideo tam modestè tecum agere, tibiq; nihil respondere, quòd bonitati causæ suæ diffiderent: & in Germania ab Hæreticis sæpius tuum hunc informem partum recudi, & magni, vt talia solent, fieri, ne taciturnitas veritati aliquod maius præiudiciũ crearet, aliter faciendum, silentiumq; abruptum statui. Non aliter autem innocentiam ipsorũ tibi exponam, quàm æqua trutinæ tua verba expendendo, & te apertè ex illis mendacii & insipientiæ arguendo. Fiet autem totum hoc stylo scriptis tuis accommodato, hoc est, simpliciore: vt etiam melius crassa tua stultitia omnium oculis subiiciatur, & clara suapte ingenio tua mendacia, adhuc illustriora omnibus reddantur.

C A P V T I I.

Refutatio inscriptionis quam libello suo præfixit.

Inscriptio hæc tua (nec ista enim prætereunda est) ementita, nomen Consilii, fictum & captiosum est. Quærebas tu consentaneam famosæ tuæ actionis inscriptionem; posuisti **C O N S I L I U M** &c. at quomodo esse potest? Consilium est, quod ratio, quod prudentia, & quod libertas dicat: in tuo hoc Pharisaico Consilio, ex his an aliquid sit, expende. Ratio te ipsum authorẽ illius defecit: fuisti quippe in scribenda hac criminatione, tecum ipse pugnans, mendax, furiosus, & prorsus sine iudicio; vt luce clariùs, dum illam expendam, ostendam. Prudentiam defuisse cur probem? cùm illa sine ratione esse non possit. Libertatem deniq; abfuisse, tota ipsa commentatio, authoris nomine destituta, clamat. Cur putidi huius ac famosi operis artifex latere voluisti? Cur tuos latratus, propria inficiatione abiudicatos foras edidisti? Cur tuam lucubrationem tanquam proiectum & spurium foetum, turpissimus abiiecisti? O hominem libertatis amatorem. Si pro Patriæ & Regni salute, vt procaciter iactas, ad Procere Regni eiusdem studiosissimos scripsisti: si contra perditissimos & nocentissimos homines, vt existimas, decertasti; cur nomen tuum, & frontem si quam adhuc habes, in causâ & quidem plausibili, tu ipse occultasti? cur Typographi officinam celasti?

celasti? cur locum non addidisti? Timebas forte periculum imminens; sed libertas & constantia te inuitabat, vt auderes, & nomen; imò & vitam tuam in lucem, & in omne discrimen, pro salute patriæ, & pro communi libertate, offerres. At non istud erat, scelus conceperas, ideoq; latere, vt ferales bubones, volebas: mentiebaris, & ideo nomen monstrosum, ofq; apud omnes prodere, erubescebas. Falso igitur & mendaci titulo, hoc opus tuum foedissimū, inscripsisti: quàm aptiùs & veriùs fecisses, si illud Delirium male sani cerebri, aut Centones mendaciorum obsoletorum, appellasses.

C A P V T I I I.

Examen initii Declamationis.

ORsus es telam conuictorum tuorum ab exemplo. De Diogene illo Cynico; narrat (inquis) Græca Historia, eum cum aliquando Athenienses videret, in publico periculo sollicitè concurrere, bellumq; pro patriæ defensione, non citra animorum perturbationem molliri; ne in publica illa solitudine, solus nihil ageret, cum armis tractandis per senectutem, etiam minùs habilis esset, dolium in quo ex instituti sui more habitare consueuerat, sursum deorsumq; voluere capisse. Hoc factum vt insolens, cum varij variè interpretarentur, prudentiores iudicabant; virum acutissimum hac ratione docere voluisse, in publico patriæ periculo, nullum ingenuum ciuem ociosum aut securum esse oportere.

Rideo te hîc lapsum nimis citò, cū vix iter sis ingressus: errasti statim in ipso limine, & quidem ter; vt eo perfectior error esset, veritate adhuc ne quidem salutata. Doli te liquor titubare fecit, & Corinthum petens, Athenas ebrîus venisti. Non Athenis calumniator, hoc factum contigit (vt te clarè arguunt grauissimi & certissimi scriptores, qui illud referunt; Conradus scilicet Licothes, titulo Labor, ex quo alii, & Guido Bituricensis, ex quo ille) sed Corinthi, cum contra eam Philippus Alexandri magni pater, bellum & obsidionē parabat. Neq; Diogenes, qui armis tractandis per senectutem minùs habilis esset; ne nihil agere videretur, doliū sursum deorsumq; voluere cœpit: sed quia nihil habebat, quod pro dignitate & nomine Philosophi, commodius eo tem-

eo tempore ageret. Deniq; ipse sui facti, & non alter aliquis amico admiranti, & ab eo percunctanti; cur hoc ageret, hanc causam reddidit. *Ideo inquit, voluo, ne vnus inter tot operi intentissimos cessator seu ociosus esse videar.*

Cur hæc menda principii tui, minutè referre volui? vt ex illis prudens lector coniciat & statuatur; quid sentiendū sit de tota reliqua tua structura & machina: quæ sicut capta est ab erroribus & mendaciis fabricari, ita & iisdem colophon imponetur. Nihil enim agis in toto hoc libro, quàm deliras, à veritate deuias, conuiciaris. Et certè si tam parū fidelis, non casu aliquo, fuisti in referēda historia à probatis authoribus literis cōsignata, ex quorum scriptis, facilè mendacii aut erroris redargui poteras; quis prudens te veracē in aliis, quæ de Societate sine vllō teste digno, imò sine verisimilibus argumentis, eructas, existimare poterit?

Non laudare nihilominus te non possum; nimis aptè exemplo hoc, procacitatem linguæ tuæ & fatuitatem, ac vacuitatem mentis inuitus indicasti: nam & tu Cynicum egisti, & instar Diogenis, in hoc publico patriæ nostræ periculo dolium inane, hoc est, caput tuum & cerebrum fatuum & vacuum, in quo nec mica iudicii, scientiæ aut prudentiæ, aut veritatis inuenitur, voluisti, cū ista contra Societatem IESV scripsisti: voluisti etiam sursum & deorsum: nam mendacia & conuicia hinc & inde quæstisti, & ex doliis & cadis calumniosis, bibonū & ganeonum; ex quibus tua perditissima secta composita est, fæces foedissimè vomitusq; cōuiciorum effudisti. Voluam ego quoq; cū sim Philosophus; sed alio pacto, hoc tuum dolium: & quamuis iam ita rimis plenum sit, vt hinc inde fatiscat, & mendacia tua vltro diffuāt & euanescant; tamē melius dedolabo & penitus confringam; vt & magis sit ad rem hoc propositum dolium tuum quod attulisti, & penitus habeas, vnde hæc mendacia haurias, & te ijs ingurgites.

C A P V T I V.

Examen exclamationis & propositionis.

EXpedito exemplo, subiungis exclamationem. *Vtinam hoc saluberrimi præcepti exemplum, hodie populares nostri sibi imitandū proponerent.*

ponerent. Videte doliorum istum amatorem, quàm potens me-
rum hausit, statim initio mendacis ebrius insulsè exclamat. Vn-
de habes dic; si iam edormisti crapulam, præceptum esse in pu-
blico patriæ periculo, nullum ingenuum ciuem ociosum esse o-
portere. Credis tu fortè, Diogenem, ad satisfaciendum huic
præcepto, dolium inane, sursum deorsumq; voluisse. Si tu, ne o-
ciosus in periculo esses, scyphos & cantharos pro clypeo arripu-
isti, valde ciuis ingenuus & ingeniosus omnibus fuisti, dignus
dictator bibonum creari. At ne quis te argueret seditionis, ad-
dis; *in quem finem populares nostri, exemplum illud imitandum sibi propo-
nere deberent: ut scilicet illi quoq; pro virili adnitantur, præsens patria nostra
incendium latissimè vagans reslinguere; quo pacatis animis tandem Reipu-
blica nostra firma & solida pax restituatur.* Utinam concordet cor
tuum cum ore tuo; sed frustra vota suscipio, cùm neq; verba ex
vno eodemq; ore tuo prolata secum conueniant, pugnantia lo-
queris; dicis enim optare te ut firma & solida pax Reipublicæ no-
stræ restituatur: & simul clamas & persuadere conaris; ut tot in-
nocentes, ex ea pellantur & eijciantur. At quæ pax potest esse im-
piis? Cùm autem increpuisti buccina horrida ad incendium latè
patens extinguendum, satis id prouidè: nullius enim maior ia-
ctura fortunis quàm tuis, & maximè amplo dolio tuo; quod si
conflagraret, quo nimiam tuam sitim bibèdi & maledicendi de-
pelleres: nisi iam ad Lethea pocula anheles, & linguam hanc,
qua tam magnam syluam incendiisti mendaciorum, Phlegeton-
tis optes immergere vndis. Verùm nedamnū patiaris, hoc ipsum
te quoq; facere velle profiteris; quod ab aliis fieri habes in opta-
tis. Sciebas enim, quòd qui docet alios furari, ipsi quoq; furan-
dum est. Ais ergo: *Ego igitur qui corpore hætenus per Dei voluntatem
quàm minimum valeo; ut ea saltem mei parte, quæ adhuc mediocriter viget,
Reipublica præsto sim, hunc ipsum laborem in me recipere decreui.* Nunquā
verius dixisti; sed quis te coëgit, nolentem etiam hanc veritatem
fateri? At si ita de te sentiebas; quomodo contra rectum iudici-
um argumentum huius scriptionis, tam arduum ac difficile, ut
ipse etiam statim fateris, humeris tuis impar suscepisti? Verius
ergo ego de te dicam, te non solum corpore, sed etiam illa parte,

quam intellexeras, mente inquam & iudicio, nihil omnino iam valere; sed fortè neq; vnquam valuisse. Cuius rei euentiâ ipsa mendacia tua, & ineptæ ac stultæ ratiocinationes demonstrant: quibus ad nauseam libellum tuum infarxisti.

Proponis deinde quid velis hoc tuo scripto demonstrare: materiam scilicet potissimam, & omnium periculosissimâ, flammæ vorantis, in hoc publico incendio patriæ nostræ. Promittis liberaliter, sed nihil præstas; nam relicta flamma & materia, quasi nullum verbum de ea feceris, totus es in recedendo morbo quo Respublica nostra laborat, & in causis huius morbi: subito medicus ex cauponario buccinatore factus. Caue ne ad carnificis progrediare honorem. Persistere debebas in metaphora iam cœpta; sed parcendum tibi: quia amphora de dolio tuo, impleta turbido stulti loquentiæ mero, orationē reddidit permixtâ & turbatâ.

Hoc facto, conuertis sermonem tuum ad Illustrissimos Proceres, eosq; potissimum tua commentatione te compellare decreuisse ais. Legi curarunt nonnulli illam Anonyme calumniator, & vt stultam, & ex dolio depromptam, riserunt; deinde vt pestilentem damnarunt. Scio quosdam ex illis Senatores magni iudicii & spectatæ virtutis; non domi solum, sed & foris in exteris nationibus dixisse; chartas hæc tuas, dignas esse Vulcano te verò authorem illarum pœna talionis. Et certè in Repub. bene ordinata & constituta, minimè eam euasises; sed tu sciebas, vbi illas excudebas, & quibus dolii tui criminationes, non suspensa hedera diuenderes.

C A P V T V.

Examen Propositionis.

Proponis, quid in hoc tuo scripto facere velis, aut debeas. Si ordine, inquis, procedere voluero, necessariò aliquid primum de ipso morbo, quo Respub: nostra laborat; deinde de eius causis erit dicendum. Videbo diligenter vtrum hoc præstabis: de qua tota re, te & lectorem infra fideliter monebo.

Maiores autem perspicuitatis gratia, ais; te mali nostri publici
vniuer-

vniversum complexum ad tria capita referre: sub quorum primo
(verba tua sunt) *comprehendo periculosam illam diffidentiam, quæ inter
subditos huius Regni, & supremum nostrum Magistratum intercedit.* Suspe-
cta mihi est, ista tua formula loquendi. Dic cur eum communi
& vlitato nostris ciuibus, Regis vocabulo, non appellasti? intelli-
gis me, credo, quid dicere velim. Malus profecto Reipub. mor-
bus, diffidentia ista, quam narras: sed vtrum laborent illa omnes
incolæ huius Regni, clarè non dicis: timeo tamen ne hoc intelli-
gere volueris: sed mendacii & falsitatis facile palàm argueris. Est
hic igitur morbus aliquorum tantum; quod indicat etiam pro-
positio tua indefinita, quæ vt Philosophia docet in materia con-
tingenti, & non necessaria; qualis est ista, æquiualeat tantum par-
ticulari. Non magnum ergo quid dixisti; & tantundem morbū
vocare poteras, quo Resp. nostra in præsentī laborat, cædes, la-
trocinia, inuasiones, expilationes bonorum, ciuitatum, &c.

Postquam retulisti, quid sub primo capite comprehendas; ac-
cedis ad secundum. *Secundum, inquis, in illo dissidium agnosco; quod
inter status quos vocant; hoc est, inter ordinem Ecclesiasticum & Civilem seu
Equestrem in hoc regno gliscit. patriaq; iam diu insigne aliquod malum mina-
tur.* Scio dissidium si propriè sumatur, esse vitium & morbum ani-
mi, pugnantem è diametro cum charitate & concordia: quæ vin-
culum est communitatis & Reipublicæ. At quomodo appelle-
tur dissidium, oppositio illa, cura & studium, quod Prælati Ec-
clesiæ Christi in hoc nostro regno adhibent, ne iura illius sancta
& iusta, ab hæreticis, & à similibus tui Machiauelistis hominibus
(nisi te etiam in primorum numero loces) violentur & concul-
centur (quod passim eos conari, & nimis facitare, proh dolor vi-
demus) non video: & pari ratione dicere debes, inter Deū quoq;
& peccatores esse dissidiū, & hunc esse morbum mundi. Video
quod ineptus es medicus: morbos enim non nosti. Nec mirum;
quia illi sunt extra sphaeram dolii tui.

*Sub tertio, inquis, capite: illud iniustitatum inter Polonos factionum studiū
intelligo: quo ordo Equester hoc præcipuè tempore, ita grauitè laborat: vt ad
efficax aliquod remedium, malis publicis adhibendum, nec virium satis, nec
sufficientem auctoritatem habeat.* Nesciebam te sub capite intellige-
re, quid

re: quid mirum, si desipis, cum non in capite intelligas. Inuolutè hic balbutis, ediffere fabulam istam: quodnam est hoc factionū studium? quos tu hic factiosos ordinis Equestris Polonos intelligis, illosne qui Regiam personam, dignitatem, & honorem defendentes, causa fuerunt, cur alii conatus, & consilia sua (sciunt prudentes qualia) ad exitum non perduxerint; vel alios his contrarios. Videsne ut inuolutè loqueris, cur ita? quid timebas? ne te proderes, & hoc pacto plures falleres. Doles quòd Equestris noster ordo, propter factionum studiū, nullum efficax remediū malis, seu morbis publicis adhibere possit: Audi quàm morbidè doleas. Ostendisti tres morbos præcipuos Reipublicæ nostræ; quibus omnibus per te, ordo Equestris laborat: inspice & videbis, ille ergo iuxta prudens dictamen rationis, curari ab his morbis: non curare illos debebat.

Post hæc taxas errorem illorum, qui volentes causas horū morborum aperire, loco earum morbum ipsum, vel symptomata illius narrant. Quàm verò rectè hoc facias, statim tibi ostendā. *Mihi ergo, ais, ne idem accidat, generales causa persequenda sunt, indicandumq; quæ ratione illæ; si non tolli, minui saltem, & sensim mitigari queant.* Causas verò has duplices esse statuis. Internas & externas. Internas ais esse præter peccata priuatorum, quibus Polonia hoc tempore, saltem non obruitur; in specie Religionis illud dissidium, & factiones, rei familiaris auarum studium, &c. Ecce homo superbe accidit tibi, post quatuor lineolas illud ipsum, quod in aliis reprehendebas, & quod te nō incursum tam magnificè promittebas. Volebas nūc causas generales morbi superiùs recēsi, quo Respub. nostra laborat, & nō morbum ipsum indicare; & ecce factiones, quod ante generalem morbum Reipublicæ nostræ esse dixeras, nunc ut causam generalē internam illius morbi adfers. Cur verò Religionis dissidium causam morbi; non ipsum morbum Reipublicæ nostræ esse dixeris, rationem nullam; præter ignorantia tuam, aut malitiam, subesse video. Fateris enim illud esse vitium animi, & publicum, eoq; Rempub. nostram laborare; & certè vniuersalius esse, turpius, & periculosius, quàm dissidium, quod est inter Ordinem Ecclesiasticū & Equestrem, nemo negare potest, qui

test, qui quid sit vera Religio & heresis, quæ ei aduersatur, probè nouit. Quo longius progredieris, eò te magis ebrium video; ac statim ubi medicum agere circa alienos morbos coepisti, delirus euasisti, nisi fortè nunquam sana mente fueris.

Pergis postmodùm peccata patriæ nostræ numerare: nihil autè dicis, quæ sit causa: cur præter morem, tot & talia peccata in ea exundarint. Dicam ego tibi iam aliquot. Prima est hæresis pestilentissima (Lutherana scilicet, Calviniana & Arriana) cuius tu, cum ferè omnia publica peccata Patriæ nostræ enumerasses, nullam prorsus mentionē fecisti. Cur ita? Secunda est, languor in plurimis Catholicæ fidei & tepor. Tertia, & hæc præcipua, Diabolica, & ex ipso Tartaro eruta Neopolitia huius temporis; id est, cura rerum priuatarum, & publicarum, postposita seu cōtempta Religione; quæ in pluribus Equestris ordinis nationis nostræ hominibus, similibus tui, etiam Catholicis regnat. Neq; tibi mirum sit, Neopolitiam quam dixi, eorum quæ recensuisti peccatorum, & aliorum esse causam, & præcipuam. Sicut enim umbra corpus, & famem pestilentia sequitur; sic profectò varia peccatorum genera, Neopolitiam sequuntur. Quod adeò manifestum est, ut proteruiæ sit negare. Certè præcipui Neopolitici non nisi nequissimi fuere; quod ipsum clarè patet in Principe Neopoliticorum: cuius fœdi hominis, tum ipsius, tum librorum, in quibus nihil ferè præter tyrannidis instituendæ præcepta tradit, utinam memoria, sempiterna obliuione sepeliatur. Et non aliud est aspirare ad summam Neopolitiæ laudem; quàm ad Atheismum, & omnis Religionis contemptum tendere. Sed ad nostri instituti propria redeo; neq; enim Machiauelistas describendos & impugnandos suscepi. Sunt multi qui hoc felicissimè & præclare fecerunt. Talis est Petrus Ribadinera Hispanus, ex Patribus: quos tu instar suis Bœotice grunnitu tuo fœdissimo inquietas. Talis est & Hæreticus quidam Anonymus, qui egregiè nuper Machiauelum impietatis & nequitiae, ex illius ipsius scriptis conuicit.

Doces posthæc, quomodo circa causas iam enumeratas, esset procedendum. *Cohibere, ais, oportet prius & amouere causas externas,*
quæ irri-

qua irritant internas. Ex externis autem; iudicio praeslantium virorum, in singulis ferè nationibus, præcipua est, Religionis dissidium: ex quo omnes ferè Europa, Regnorumq; Europæorum, ab annis 60. & circiter, turbæ & seditiones primam suam & generalem originem traxerunt. Nonnè Religionis dissidium causam internam morbi, quo Respub. nostra laborat, superiùs dixeras: quomodo ergo nunc iterum illud causam externà esse eiusdem morbi asseueras: cùm diuersas omnino, imò & oppositas definitiones causæ internæ & externæ tradideris. Mirari hic cœperam, videns quòd tam sapè Religionis dissidiũ in ore foetido à mendaciis & doliis vitiorum habeas; sed tu sequentibus verbis tuis, causam admirandi sustulisti, & te illis qualis sis prodisti.

C A P V T V I.

Impietas Anonymi in Ecclesiam, Pontifices, & Episcopos.

Incipis in gratiam illorum; vt tu dicis, qui in his rebus minùs exercitati sunt, vt meliùs intelligatur, dissidium hoc Religionis explicare. quàm autem hoc insulsè facias, quàm stultè, quàm minùs syncerè, quàm fraudulenter, addam quàm impiè: heretico spiritu, vel peiore Machiauelistico afflatus. Criminis enim insimulas Pontifices, Ecclesiam, Episcopos; ipsum deniq; sacrosanctum Concilium Oecumenicum, Tridentinum: à quo perfectoriè factam esse asseris, non sine fraudis suspitione, reformationem Cleri, ab omnibus Regnis & Nationibus expetitam. Reuera enim, inquis, hoc tantum curauit; vt statum secularem Ecclesiasticis denudò subijceret, atq; ita constringeret, vt auctoritatem Romanam & iugum amplius excutere non posset. Norunt ij, qui aliquam istarum rerũ de quibus loqueris, habent notitiam; ego data opera, nolo te in illis mendacii coarguere: ne contra rationem instituti mei, facere videar. Societatem enim I F S v tantum defendere, vt initio professus sum, verba tua æqua trutina expendendo, suscepi. Eò ergo me conuerto, hoc solo notato: Estne hoc Religionis dissidium, minùs exercitatis explicare (quod te facere ipse vltro offerebas & promittebas) Pontifices, Episcopos, Concilium & Ecclesiam cri-

siam criminari: nec aliud quid illud esse, quàm reformationem Cleri & Religionis à Concilio Tridentino institutam asserere; quorum primum te hæreticum insignem; secundum verò stultū esse clarè indicat. Dolebas vt Hæreticus, non esse adeò multos exercitatos, in exagitandis Pontificibus, Episcopis, & Ecclesia; ideo docere eos voluisti. O didascalum schola hæretica non indignum. Religionis dissidium fuisse ante Concilium Tridentinum, ita certum est, vt à nemine negari possit; cū ad tollendum hoc dissidium, à Luthero monacho apostata excitatum, Concilium illud institutum fuerit; vt apparet etiam ex indictione ipsius. Quàm hoc loco commodiùs dixisses, de dissidio illo, quod inter te est mendacem, & veritatem; inter tuam nequitiam, & probatos mores bonorum; inter dolium fatuitatis tuæ, & inter vasa electa & plena sapientiæ. At fortasse debebatur hoc tuo cerebro ebrioso, vt de Concilio hoc grunnires; de quo hætenus omnes probi tacuerunt.

C A P V T V I I.

Patres Societatis IESV, non sunt authores malorum Regni Polonia.

A Ccedo ad illa verba, quibus interroganti cuipiam, si scire ex te vellet; quinam sunt illi, qui totius mali in hoc Regno nostro præcipuam culpam sustinent, respondes. *Si consentiens testimonium eorum, quos in hisce rebus periculosa experientia longo tempore edocuit, admittere, & ipsam rerum euidentem inter nos experientiam in consilium adhibere velimus; IESVITÆ sunt, & institutum IESVITICVM.* Hic ciné tua veritas Evangelica?

Non habeo quid hîc tibi magnitudine mendacii attonitus dicam; manus tamen non do. Sic enim iudico, sola huius mendacii verba, palam recitata, sufficientem esse confutationē, & quas faber cudisti compedes, ipse gestas; quandoquidem à nullo hominum in Polonia, præterquam à te barbatenus sapiente hoc Patribus Societatis IESV afflictum vel obiectum est. Sed tu palam te hoc demonstraturum promittis. Audiam te, & arguam mentientem in caput tuum. Hoc autem sic te effecturum doces.

Ostendam,

Ostendam, inquis, duo. Primum instituti Iesuitici si per se consideretur, eam esse rationem, ut libera Reipublica valde inimicum & aduersum: libertati verò Polonica imprimis formidandum sit. Secundum est, statum politicum, alibi per Europam re ipsa, periculosè ab hac secta turbatum esse. Cuius rei viua exempla fidem faciunt. Qua duo, si demonstrauero: id quod principaliter intendo sua sponte sequetur. Iis nempe, qui Rempub. restitutam & saluam cupiunt, præcipuè operam dandam esse, ut Iesuita & Iesuitismus extra Regnū eliminentur. Bona verba quæso, noli debacchari baccho plenus, mitiùs quæso; vide quid agis. nam eodem tempore, quo libertatem Polonam maximè vindicare conaris, eandem stultissimè opprimis. Etenim contra iura Nobilitatis nostræ est, homines Equestris ordinis (quales plurimi sunt Patres Societatis in Polonia) vel in exilium & extra Patriam ablegare; cum iudicium non detrectant, & citati Iudicibus se sistant: vel non auditos, nec legitimè conuictos, (quod tu in fine declamationis tuæ, vbi ego plura, vis ut cum Iesuitis fiat) pœna punire: quod nec ipsa Regia Maiestas, se velle facere, iurat & profitetur.

Sed antequam insipientiam tuam, & libidinem criminandi, circa duo allata à te, arguam; audi quid dico. Quamuis illa duo, dato non concesso, vera essent; quomodo ineptissime homo sequitur, & ad oculum, ut tu dicis, demonstratur; homines Societatis I E S V, authores fuisse, totius mali in Regno Poloniae. Ego certè non video. Nam si hoc ex illis duobus sequitur, ergo eodè pacto sequitur (quod neq; tu ipse, quia falsissimū est, admittes) Patres esse etiam authores malorum, & tumultuum, quos Imperator Turcarum in suis Regnis experitur: quia scilicet institutum illorum est Monarchicum, & re ipsa alibi statum Politicum turbauerunt. Vtar ergo ego quoq; pace tua simili modo argumentandi, quandoquidem apud te valet. Tu, ut ostendi, & ostendam, mentitus es in his chartis tuis multoties. Sequitur ergo quod in quocunq; versu & verbulo mentiaris. Demonstrasses tu nobis profectò satis superq;, penes Iesuitas esse, præcipuam culpā totius mali, quod Patria nostra perpeffa est; si illud consentiens esse testimoniū de illis in Polonia ostendisses: & personas, quorū illud erat alicuius authoritatis, prudentiæ, ac fide dignas nominasses.

Et hoc

Et hoc tibi faciendum erat. Sed quia hic mendacium tuum manifestè deprehenderetur, aliud quid assumpsisti; vt tenebras tantum minùs peritis, & ad pauca respicientibus, offunderes.

C A P V T V I I I.

Institutum Societatis non est libera Reipublica inimicum.

QUòd institutum Societatis, per se consideratū, non sit inimicum liberae Reipublicae, clarissimè conuincunt, mendacii aut stultitiae: primū quidem ipsa essentia illius, quae non in alio, quàm in tribus votis, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiae, communibus vniciq; familiae Religiosae; & in docēdis pueris ac rudibus doctrinā Christianā: ac deniq; in habendis scholis, in quibus iuuentutem, non minùs in literis quàm in pietate exerceant, cōsistit: quorum nullum luce clariùs, liberae Reipublicae aduersatur. Deinde contraria sententia vniuscuiusq; liberae Reipublicae: nulla enim earum haecenus (neq; enim illas excipio, quae haeresi ex toto infectae sunt vel fuerunt) de Societate (cū tamen non defuerint in vnaqua; oculatissimi examinatores & inspectores instituti & vitae illorum) tam stultum iudicium, quale est tuum, habuit. Cita si habes, legisti, vidisti, vel audisti, saltem aliquando tale quid de illis. Imò vnaqua;q; Respublica libera, à contagione haeresis immunis, honorificè semper de Societatis instituto sensit, & sibi salutare spontè professā est. Testes huius rei adduco domicilia, quae non solū exaedificari & fundari Patribus ab aliis liberè permiserunt; sed & ipsae à fundamentis, non priuatis sumptibus, sed publicis extruxerunt. Tertiò, auctoritas sacrosancti Concilii Tridentini: quod Societatis institutum pium appellat: verba illius sunt haec. (*Seff. 25. c. 16.*) *Per haec tamen sancta Synodus, non intendit aliquid innouare, aut prohibere, quin Religio Clericorum Societatis IESV; iuxta pium eorum institutum, à Sancta sede Apostolica probatum, Domino & eius Ecclesiae inservire possint.* At quomodo pium esse posset, si libera Reipublicae valde inimicum & aduersum esset; nisi forte dicere velis, etiam piū aliquid natura sua, liberae Reipublicae valde

C

inimi-

inimicum & aduersum eſſet; niſi fortè dicere velis, etiam piũ ali-
quid natura ſua, libera Reipublica, valde inimicum & aduersum
eſſe poſſe. Sed tunc iam Societatẽ non accuſares, imò laudares, &
ſtultè ac impiè ob hanc cauſam eliminare extra regnum præten-
deres. Deniq; apertè Rempublicam liberam, impietatis argue-
res: pium enim non niſi impio aduerſatur. Si verò hoc non dicis;
quomodo audes heluo mendaciorum & calumniandi cupidiffi-
me, huic ſacroſancto Concilio, iudicium tuum opponere; in quo
doctiſſimi quique extoto orbe terrarum, quorum nulli tu compa-
randus es, aderant. Lege Catalogum illorum ad finem eiufdem
Cõcilij; in quo etiam inuenies decus illud Patriæ noſtræ, & ſem-
piterna memoria dignum, Staniflaum Hoſium, Sac. Rom. Eccle-
ſiæ Cardinalem, Episcopum Varmienſem: qui non ſolùm eidem
Concilio vt alij, adfuit; ſed etiam vt Legatus Summi Pontificis
Pij IV. præfuit. Nouerat ille benè, quid ſit libera Reipublica ad-
uerſum, quid non; & tamen ipſe etiam Inſtitutum Societatis pi-
um eſſe aſſeruit, & primus ex Polonis, homines huius SS. Ord: in
Poloniam ſecum adduxit, & in Collegio extructo locauit. Ade-
rat in eodem Concilio & alter Senator Regni noſtri, Valentinus
Herburtus, Antifites Præmiſlienſis: vir nõ nobilitate tantùm, ſed
& doctrina, pietate, ac zelo Religionis Catholicæ clariffimus.

Quartò, grauiſſima teſtimonia Sanctorum Pontificum. PA-
VLVS III. qui primus Societatem Anno 1540. confirmauit, cùm
Inſtitutum Societatis, formula comprehenſum, perlegiſſet, Pon-
tificio planè afflatu, de eo dixit: *Spiritus Dei eſt hæc*. Aduerſari-
ne poteſt illa res libera Reipublica, in qua Spiritus Dei eſt, qui non
niſi ſpiritu malo inimicus & aduerſarius eſſe poteſt? Idem Pon-
tifex in literis ſuis, Anno 1545. pro Societate datis, hæc dicit:
Attendentes ad fructus vberiores, quos in vinea Domini hæte-
nus produxiſtis, & producere non deſinitis, veſtra Religione, in-
tegritate, ſcientia, doctrina, moribus & experientia. Eadem fe-
rè & ampliora habet in literis pro Societate Anno 1549. datis.

IVLIVS verò Pontifex III. in literis, Anno 1552. datis, dicit ſe
induci Patrum virtutibus, non ſolùm ad confirmanda ea; quæ à
prædeceſſoribus ſuis Societati ſunt conceſſa; ſed & ad ampliores
fauires, & gratias conferendas.

Pius Papa IV. in literis, Anno 1561. datis, dicit: Etsi debito Pastoralis officij singulos Religiosos paterna dilectione prosequamur; ad illos tamen, qui sicut nomen sociorum Iesv assumptum, ita opera, doctrina, & exemplis Dominum nostrum Iesv Christum imitari, & eius vestigia sequi nituntur. &c.

Pius V. ex S. Dominici familia ad Pontificatum assumptus, in literis Anno 1568. datis, dicit: Institutum Societatis innumera- biles fructus benedicente Domino, Christiano orbi felicissimè attulisse. In literis Anno 1571. hæc habet: Dum indefessæ con- siderationis intuitu perscrutamur, quantam Christianæ Reipub- licæ vtilitatem attulerint dilecti filij Presbyteri Societatis Iesv, facere nullo modo possumus; quin eos tanquam veros palmites in Christo per charitatem coniunctos, & benignè amplectamur. &c. Ampliora dicunt in suis Bullis, Gregorius XIII. & XIV. Deniq; ipse PAVLVS V. qui nunc felicissimè & sanctissimè præest Christi Domini Ecclesiæ. Quorum omniū testimonia, si Catho- licus es magni facies; sin hæreticus, contemnes: sed nō idcirco infringes, vel te non stultè cōtrarium sentire ac dicere probabis.

Quintò & vltimò, quis hominum hætenus, nisi stultus vel he- reticus, tale esse institutum Societatis dixerit, quale tu esse calu- mniaris: profer testimonium, ex libris impressis, vel vnius Ca- tholici viri prudentis, & Deum timentis. Illud quod addis: *Institutum Iesuitarum libertati Polonica inprimis formidandum*, risu potiùs, quàm confutatione dignum est.

Quod verò Religionem hanc sectam appelles, non miror: cum sciam Iudæos similes tibi, Romæ eodem nomine, ipsam Catho- licam fidem, coram Apostolo Paulo vocasse: vt habetur in actis Apostolorum, c. 28. Rogamus, inquit, à te, dicebant illi, audire quæ sentis: nam de secta hac notum est nobis, quia ubiq; ei con- tradicitur. Non carent & hæc verba consolatione. nam sicut, vt ait D. August. in Psal: 63. Christus Dominus à Iudæis seductor dictus est, ad solatium seruorum suorum, quando dicuntur sedu- ctiores; ita & fides Catholica ab iisdem dicta est secta, ad solatiū familiarum Religiosorum, quando ab hæreticis vel politicis vo- cantur sectæ. Quanquam enim hoc nomen secta, aliquando non in malo sensu accipiat, quo pacto Tertul: (*libro de fuga & palio.*)

& D. Cyprianus (*epist.* 23. & 24.) Religionem Christianam sectam nominarunt; tamen ex communi modo loquendi hominū, non minūs nunc malè audire solet secta, quàm hæresis; tamq̃; peruersi dogmatis homines vocamus sectarios, quàm hæreticos: ac proinde id nomen de Religione ab Ecclesia approbata, non nisi impiè vsurpari solet. Mirum est autem, quòd cū Religionem Societatis sectam nominaueras, non simul etiam veriūs, & sine vlla nota impietatis; si exprobratio abesset, reliqua Iudæorū verba ex capite iam citato: *Quia vbique ei contradicitur*, (vt eis per omnia similis esses) adieceris & vsurpaueris. Verissimum enim est, huic Religioni vbiq; contradici, & illam esse tanquam signū cui contradicitur: hæreticis etiam stulticiam, politicis verò scandalum. Et hoc ideo, vt cuius nomen & vitam, nimirum IESV ducis sui gerit, illius etiam in se opprobria, contumelias & contradictiones; quo ei magis ac magis assimiletur, experiatur. Nam si quicumq;, qui sub signo Christi militat, contradictionem experiatur est necesse, siq̃ue de mundo non est, oderit eum mundus, iuxta Apostolum oportet: Deniq; si semper, vt D. Hieron: in cap: 42. Ezechielis ait, virtutibus contradicitur; quid mirum si hominibus Societatis IESV semper & vbiq; contradicatur? Obiter dico, te ita loqui de hac Religione, vbiq; illius mentionem facis; vt hætenus homo nunquam probus & prudens, sed vel hæreticus vel sycophanta aliquis locutus est: perpetuò enim in ore habes Iesuitismus, Iesuitica secta. &c. Nec mirum, nam & tu in numero vtrorumq; & haud postremus es.

C A P V T IX.

Examen primæ probationis, qua ostendere conatur, Institutum Societatis esse inimicum Reipublicæ liberæ.

Promiseras te non verbis sed argumentis ostensurum, institutum Societatis, inimicum esse Reipublicæ liberæ: quod & re ipsa præstare impiè conaris, dum tres probationes adfers: Primam peritam ex ordinis istius politia: Secundam ex fine instituti: Tertiam ex praxi seu mediis. *Ordinis*, inquis, *Iesuitici politia seu regimen in subditos vel ciues suos est Monarchicum: vno enim capite regitur,*

regitur, & eo vni etiam loco, vrbi nimirum Roma, alligato: vt ibi vno certo
& vniiformi aëre perpetuo consistorij Romani afflatu regatur & vegetetur. Si
ergo ad formam syllogisticam tua probatio redigatur, tale ex ea
argumentum, non aliud conficitur. Institutum Iesuiticum est
Monarchicum; ergo liberæ Reipublicæ valde inimicum & ad-
uersum: libertati verò Polonicæ inprimis formidandum: ac pro-
inde à primo ad vltimum, ab iis qui Rempublicam Polonam re-
stitutam & saluam cupiunt, Iesuitæ extra regnum eliminandi.
Quàm bellè argumentaris, audi. Gubernatio seu regimen Eccle-
siæ Catholicæ, est purè Monarchicum: ab vno enim capite, sum-
mo scilicet Christi in terris Vicario regitur: imò hoc caput, Vrbi
nimirum Romæ, magis quàm Generalis Iesuitarum alligatum,
est: ergo liberæ Reipublicæ valde inimicum & aduersum; liber-
tati verò Polonæ inprimis, & magis quàm Iesuitarum institutum
formidandum: ac proinde ab iis qui Rempublicam Polonam re-
stitutam & saluam cupiunt, extra Regnum Ecclesiæ Catholica e-
liminanda. Itē: Regimen spirituale Ecclesiæ, seu synagogæ Cal-
uinisticæ, vel Lutherianæ &c. est purè monarchicū, & magis quàm
Ecclesiæ Catholicæ: nam vt plenis buccis dicere solent; ab vno
capite, eoq; inuisibili, absq; vicario in terris regitur (nisi quod
hoc caput vrbi Romæ non est alligatum, cū ibi nulla membra
Caluinistica, vel Lutherana habeat) ergo liberæ Reipublicæ val-
de inimicum & aduersum: maximè cū hæc pestis, seruos con-
tra dominos, & homines liberos, insurgere faciat: ac proinde ab
iis qui Rempublicam Polonam restitutam & saluam cupiunt, ex-
tra regnum quantocius eliminandum. Similiter vniuscuiusque
nobilis in Polonia, ex vi nobilitatis, regimen in suos subditos est
purè Monarchicum; imò magis quàm institutum Iesuitarum: er-
go liberæ Reipublicæ valde inimicum, &c.

Sed poteras; quia tam argutus es, ex eodem antecedēte, quod
ad probationē tuæ conclusionis attuleras, deducere quamcunq;
aliam conclusionem, nimirum & hanc: Ergo stultorum est ple-
nus numerus, ex quibus tu vnus es.

Directè ergo concessō tibi Antecedente, Institutum scilicet
Societatis esse Monarchicum, nego cōsequentiam; esse illud ini-
micum & aduersum liberæ Reipublicæ: sed diuersum ab illo re-
gimine

gimine quo Respublica libera regitur. Multa alia falsa & nihil ad rem more tuo, in hac prima probatione admisces; & vt aiunt ex vno saltas in aliud: quæ singula persequi onerosum nimis esset; satis erit aliqua breuiter recensere. Mendacium est: Institutum Iesuiticum Hispanico imperio, vt tu ais, insertum esse. (hoc tu ex Arnaldo Gallo causidico accepisti) Simile huic, illud de septem Generalibus; quos hactenus à Societate sua (vt mihi certum est) instituta, nonnisi quinque habuerunt. Maius verò est illud; quod solos illos ex omnibus ordinibus, ab vtriusque fori ordinaria iurisdictione exemptos esse affirmas. Nullam enim in hoc singularem prærogatiuam illi habent, inter alios Ordines. Nam & Patres Bernardini, & S. Dominici, &c. ab iurisdictione fori secularis, & spiritualis, Episcoporum exempti sunt: in qua re ad illos ipsos, & ad Episcopos te remitto. Maximum autè, quod Societatem diligenter cauere asseris; ne in nationibus Prouinciales vnquam ex indigenis eligant; sed vel Hispanis vel Italis dignitates illas conferant: aut saltem iis qui ex Anglia, Gallia, &c. propter facinora aliqua profugerunt, & propter nimium Hispaniæ studium, ex prædictis nationibus proscripti sunt. Ad diluendum hoc tam insigne mendacium vel calumniam, ne verbum dicam; tantum oro lectorem: vt diligentissimè inquirat, sintne tales in Polonia inter Patres Societatis Iesv. In tota enim hac Prouincia Poloniæ, (imò & in altera, quæ est in Lithuania) nullum Gallum hominem habent; vnum verò tantum Anglum Sacerdotem, satis ob probitatem suæ virtutis notum multis, etiam viris illustribus; non vt tu impiè impostor ais, profugum ex Anglia, propter facinora aliqua: sed à Stephano Polonorum huius nominis primo, piissimo & Catholicissimo Rege, ex carcere literis postulatoriis, apud Elisabetham Reginam Angliæ; in quo ab illa propterea, quòd esset Sacerdos & Iesuita, detinebatur, & tortura, ac aliis tormentis cruciabatur, liberatum. Seniores etiam Rectores, vt tu vocas, non rarissimè ex nobilium ordine in Polonia adoptant. Testes huius rei nunc etiam præcipua sunt Collegia Prouinciæ Poloniæ, Posnaniense, Lublinense, Toruniense, & Sendomiriense. Quare coniectura illa tua, quam cur hoc facerent, attulisti, mendacium est; non dissimile illi, cuius coniectura est.

Etura est. Vltimò tandem dicis: *In illa vltima desperata totius Regni Gallie perturbatione: ex solo Iesuitarum ordine, neminem, ac ne vnum quidem Iesuiticum indiuiduum fuisse, qui Reipublicæ partes secutus esset; cum contra ex omnibus aliis Clericorum Ordinibus permulti Regias & Reipublicæ partes fideliter tuerentur.* Refutauit clarissimè, & vt aiunt ad oculum, hanc calumniam, iam prius, Illustris Franciscus à Monte Gallus in sua defensione; quam pro Societate contra Arnaldum Gallum caufidicum & hæreticum, (à quo tu venenum hoc, aspis à vipera mutuatus es) edidit: quam recussam Cracouia ante aliquot annos, vidi & legi. Pulchrè tale quidpiam contra Patres cuidam obiicienti, prudentissimus & Christianissimus Rex Gallia; qui nunc felicissimè regnat, in causa illorum respondit. Non mirum, inquit, quòd meas partes secuti non fuerint: iure enim volebant Regno huic non debere, præfici hominem hæreticum; qualis ego tunc fui.

Ego illud solū addo, Anonyme scriptor: examinastinè de hac re, tu, vel quicumq; alius hominum, vnumquemq; Iesuitarum, qui inibi tunc morabantur: quod si hoc non est factum; vt non est, quomodo tu & quicuius alius tui similis, talia tam audacter proferens, non vanissimus & flagitiosissimus nebulo appelleris; & appellatus, non debito titulo, te insignitum meritò arbitraberis.

C A P V T X.

Ignorantia & nequitia Acephali de voto Obedientia.

Postquam ostendisti regimen Societatis esse Monarchicum, explicas disciplinam illius. *Arctissima*, inquis, *disciplina vititur hoc institutum in suos.* Quid agis, laudasné hîc, an vituperas? seridè an ioco dicis? Cuius, inquis, *suos ad cæcā obedientiam, sicut ipsimet loqui consueverunt, adstringunt; in tantum, vt minoribus in nulla maiorum vel absurdissima imperia, inquirere liceat, ne dum ea aliquis detractare auserit.* Contra naturam tuam fuit verum dicere; ideò statim mendaciū admiscuisti: & vt grauius foret, furatus es illud ab Arnaldo Hæretico; cui & illius mendacio, respondit appositè Franciscus à Montibus. Citat ille & verba Regulæ, qua hoc tantum præcipitur Societatis hominibus; Iudicium suum cum eo quod Superior vult & sentit, in omnibus rebus, vbi peccatum nō cerneretur, omnino

omnino conformantes. Probat hanc exceptionem sumptam esse ex D. Bernardo, & aliis SS. Patribus. Lege ibi hæc, & alia plura pertinentia ad præsentem quæstionem. Scurriliter etiam in eandem obedientiam, inuectus est post Arnaldum, Gallus quidam Catechista: dictus sic, quia sine nomine Catechismum Iesuitarum edidit; in quo nihil habet, præter mendacia & calumnias cōtra Societatem, antiquas & corrasas ex scriptis Arnaldi, suppressa responsione Francisci; quasi eam non viderit. cui quid ad hæc responderit Anno 1606. Ludouicus Richeomus Societatis tunc in Galliis Prouincialis, in sua expostulatione ad Henricum IV. Regem Christianissimum; vide si placet caput illius 73. lege & quintum caput Apologiæ, quam Iacobus Gretserus Societatis, vir in omni genere literarum doctissimus, edidit nuper pro Societate IESV, contra Gabrielem Lermæum Caluinistam; qui inter alia, hoc etiam cœcum obsequendi studium, cœcus homo calumniatus est. Ego vnum addo. Mirum mihi esse; te Præpositis Religionum in subditos sibi, qui eis non temporalis stipendij causa, sed amore Christi parere debent, nolle tantum concedere; quantum ex ratione militaris disciplinæ, & ad bellum rectè gerendum, necessariò vides (si non es cœcus) concedendū esse belli Ducibus in suos milites. Volunt enim illi, imò & exigunt rationabiliter, quoad regimen bellicum, à militibus suis, obedientiam cœcam; id est, qua cœco modo, causas præcepti curiosè nec exquirendo, nec discutiendo, extemplò iussà facessant Imperatorum. Talem postulauit Lucius Papyrius Cursor: vnde in eum qui classico reuocatus tardiùs pareret, perinde animaduertebat, ac si ciuem vel socium iniuria occidisset. Didicerat & re ipsa declarauerat, hoc obsecundandi studium, miles ille, celebratus ab Historicis; qui iam iam gladium in hostem infixurus, signo Cyri iussu, receptui dato, manum retrahens ex acie decessit: roganti verò cuidam, cur hostem quem in potestate habebat non occidisset; Quoniam, inquit, melius est parere Imperatori, quàm hostem occidere. Quid quod Scipio maior, Imperator clarissimus, in exercitu suo tales milites, id est, dictis audientes, se habere meritò gloriabatur. Percontanti enim cuidam in Sicilia: qua re fretus classem educere pararet in Africam; ostendit viros armatos

armatos trecentos, subdens. Nullus horum est, qui non conscēsa turri, semet in mare præcipitaturus sit, si iussero. Hoc & alij Imperatores in votis habuerunt. Hinc enim ortæ fuerunt illæ sententiæ, Brasidis : qui teste Thucydide, tria in milite requirebat; velle, vereri, & Ducibus obedire. Huc accedit quod & Paulus Æmilius (vt refert Liuius lib : 44.) tria militi curanda esse dicebat; corpus vt quàm validissimum & perniciosissimum haberet, arma apta, animum ad subita imperia paratum : cætera Diis immortalibus & Imperatori curæ esse. Hoc ipsum Clearchus, vt Valerius testatur, militum suorum auribus subinde solebat inculcare. Militi magis esse metuendum Imperatorem, quàm hostem. Si ergo hæc in Imperatoribus & eorum strenuis militibus vituperare; si perfictæ omnino frontis non es, nequaquam audebis; si quod maius est, demirari & laudare debes necessario; cur ea in hominibus Deo dicatis, & in Superioribus illorum immeritò reprehendis? Virtus enim laudabilis est, in quocunq; insit: & Christus (cuius vicem gerunt Antistites Religionū) maior est Imperatore.

C A P V T X I.

Examen secunde probationis.

Dispiciamus iam, vtrum hîc doctiùs probes, Institutum Societatis esse Reipublicæ liberę aduersum. Argumentum tuum his verbis formatum est: *Finem peculiarem ratione Instituti sui, præ aliis Monachorum Ordinibus hunc sibi præfixum Iesuitæ habent; vt non solum collapsam auctoritatem Ecclesiæ: in quo studio reliquos Clericos commilitones habent, recuperent; sed vt subiectum præcipuè Europæ orbem, ita corrigant & reforment; vt huiusmodi insultus, quos imperium hætenus est perpeßum, in longum præcaueant, & occasiones omnes, per quas populi eam oppugnant & excutiunt, remoueant & auferant. Et in his ipsis rebus specifica differentia Iesuitismi, per quam à reliquo Clero discernitur consistit. Ergo Institutum Iesuiticum est liberæ Reipublicæ valde inimicum & aduersum; libertati verò Polonæ imprimis formidandum. Quid est nugari, si hoc est argumentari? Quis enim tibi dederit, finem Patrum Societatis IESV, illum esse quem tu asseris? Equidem malo illum ex legibus eorum, quàm ex te discere. Audi ergo si placet, quid de hac re ha-*

D

beant

beant in suis Constitutionibus. Finis huius Societatis est, non solum saluti & perfectioni animarum propriarum cum diuina gratia vacare, sed cum eadem impense in salutem & perfectionem proximorum incumbere. Et hic finis sermonis esto de fine illorum. Nec alterius finis hic vel alibi vsquam, vlla mentio apud illos.

Apage igitur cum tuis illis de fine illorum mendaciis. Sed quamuis esset ille finis Iesuitarum, quem tu asseris, & illi omnes suos conatus eò dirigerent; vt imperij Ecclesiastici sartam tectaque conseruent dignitatem, vtq; Imperio illius vniuersum orbis complexum subiiciant, non armorum, sed doctrinae & pietatis potentia: num iccirco criminis obnoxij essent, & liberae Reipublicae inimici & aduersi? ita stultus es, vt dum eos in odiũ inducere contendis, maximam vel exinde concilies illis commendationem. Imperium enim Ecclesiasticum in libertatem ei debitam, à populis qui illud impugnant vindicare, non nisi summæ laudis materia est; iis præsertim, qui totos se Ecclesiæ Christi promouendæ deditere. Sed vt video, magnum est crimen apud te, quod Ecclesia Romana suam retineat authoritatem. Vnde illud Iudæ ingeminas; vt quid perditio hæc? Nihil tamen facis bone vir, rumpantur licet ilia Cōdro. Illa enim stat & stabit; quippe de qua prædictũ est à Christo, fore, vt quamuis oppugnetur assidue; portæ tamen inferorum aduersus eam præualere non possint.

Addis post hæc mendacium mendacio. *Iesuitis, remotio & annihilatio libertatis, quæ est in Regnis Septemtrionalibus, & legum (quarum nomine tu intelligis stultissimè Confœderationem) quibus inquisitionis Hispanica, quasi non esset inquisitio Romana, intentatum iugum constanter repellitur, iuncta est per quartum illud, & secta huic proprium votum extra ordinem.* Planè extra ordinem loqueris; id est, sicut ad solem noctua, ita in veritatis luce caligas. Quis enim Pontificum tale illis votum iniunxit, & maxime in hunc finem? Non est mos Ecclesiæ, nec Dei, homo rerum diuinarum imperitissime, iniungere aliis, vt vota faciant; quæ spontanea debent esse. Vnde ergo tu ista habes? Certè Patres nihil de hac re sciunt. in ipso etiam quarto voto quod numeras, nulla huius rei mentio est; cum tamen esse debuisset, si in hunc finem illo voto, Societas se summis Pontificibus obstringeret. Verba quibus hoc votum continetur,

netur, & quæ inter professionem post tria Religionis vota, pronuntiari solent, hæc sunt: Insuper promitto specialem Obedientiam summo Pontifici circa missiones. Sed tu hæc dixisti; vt libidinem tuam illos calumniandi, & in odium apud homines adducendi expleres. Quamuis non mirum. Nam Arnaldus quoq; à quo pleraq; furatus es, votum hoc sugillauit; inde probans, omnes Iesuitas Hispanos esse. Vter vestrum mentitur? Franciscus à Montibus in Apologia c. 24. ostendit illum mentiri; ego verò hic te. Fatere verum & conuictus, dic, vterq;. Addo, hoc voto Societatem Patrum, priùs se summis Pontificibus obstrinxisse, quàm Confœderatio tua nata fuisset.

Probas deinde, incepisse iam Patres in Polonia remouere & annihilare libertatem & confœderationem; per quæ duo populi Regnorum Septemtrionalium maximè oppugnant & excutiunt Imperium Romanæ Ecclesiæ. Verba tua sunt: *Fecerunt inter nos iam hoc conspicuum exordium Iesuita: distinguunt enim eos qui Romanæ Ecclesiæ instituta sequuntur, in genuinos Catholicos, & politicos.* Sed quæ hæc probatio? Estne hoc libertatem Polonam & Confœderationem abrogare; vel vt tu loqueris annihilare? Et si libertas Polona & Confœderatio (vt ipse arroganter, stultè, & improbè fateris) oppugnant veram Ecclesiam & sponsam Christi hominis & Dei, & Imperium eius excutiunt; quomodo malum est & peccatum, quòd Iesuitæ, quia veri sunt filij & operarij huius Ecclesiæ, vtramq; illarum remoueant & annihilent: nisi pari ratione velis, eos etiam peccare; qui peccata quibus Deus oppugnatur, remouent. Deniq; quid vitij est in illa distinctione, malane & digna censura? quis prudens vnquam eam improbauit; nisi de rebus malè iudicans, vt tu soles. Sed ais: *Veri Catholici illis, non qui Catholicè credunt & viuunt; sed qui ipsorum factioni, ita toti addicti sunt, vt omnes illorum mollitiones probent serioq; promoueant: pro politicis verò & pseudocatholicis eos habent, qui etsi in fide & vita, Ecclesiæ Romana, se per omnia conformant; illorum tamen factiosa consilia & perfidos conatus detestantur.* Quem vnquam Iesuitarum ita sensisse, vel tu ipse audiisti, vel in libris illorum legisti, profer. Mihi certè non difficile esset, ad arguendum te putidi mendacij, proferre ex scriptis Patrum Societatis, quos pro veris Catholicis illi habeant; eos duntaxat

D 2

solos,

solos, qui Catholicè credunt & viuunt: (quos verò politicos esse censeant, iam supra ostendi) sed quia hoc est tale, vt non indigeat probatione, supersedeo. Hoc vnum tamen ex te interrogo: vtrum existimes Iesuitas, Regem nostrum Serenissimum, & Antistites omnes huius Regni, pro veris Catholicis habere: affirmabis sine dubio, negare enim, si malitia abfuerit, non poteris; & ne pro mendaci, vel impudente habere, non audebis. Igitur Regem nostrum Serenissimum, & Antistites omnes huius Regni, factioni Iesuitarum, ita totos addictos esse; vt omnes illorum molitiones probent, serioq; promoueant, concedis: nonnisi enim tales per se à Iesuitis pro veris Catholicis haberi ais: si concedere times, mendacem te in illa definitione veri Catholici, ex sententia Iesuitarum ipse vltro fateris: si audes, sceleratissimi & nebulonis nomen non effugis.

C A P V T XII.

Refellitur exemplum Venetiis ab Acephalo allatum.

NE gratis asseruisse videaris, differentiam specificam Iesuitissimi; per quam à reliquo Clero discernitur, esse illam quā capite præcedenti examinaui, fidem adstruis exemplo. Negare, inquis, hoc constanter Iesuitæ consueuerunt; viuo igitur exemplo erit demonstrandum. Inter Venetos & Pontificem hoc maxime tempore controuersia intercessit, super Constitutionibus quibusdam; quarum renouandarum, occasionem Magistratui Veneto præbuerunt Iesuitarum artes testamentariae. Pontifex autem in fraudem Ecclesiæ factas conqueritur; Veneti hoc nomine à Pontifice compellati, cum intelligerent iura maiestatis Reipublicæ in eo periclitari, eidem cedere noluerunt, sed palam potius præstulerunt; sibi in sua ditione, supremam iurisdictionem, & sic etiam legum ferendarum, potestatem, non autem Pontifici competere. Quo animaduerso Pontifex excommunicationis fulmine eos territauit. Senatus hoc cognito, Clerum suum compellauit, ius Reipublicæ eidem exposuit, Pontificis, Pontificiæq; excommunicationis iniquitatem demonstrauit, eosdem pro authoritate exhortatus est, vt curato officio, excommunicationem pro nulla habeant. Quid sit? antiquus Clerus unanimi consensu, Reipublicæ causam contra Pontificem probat, & de fide sua prolixè pollicetur. Recentiores verò Religiosi; quorum nempe Regula præsentis temporis con-

poris conditioni, accommodata sunt, Ducibus Iesuitis, Reipublica causam damnant, stationemq; suam deserunt. Circa hoc exemplum ista assero. Primum te aliqua in eo, pro tua grauitate & constantia in asserendis rebus dixisse; non enim tam quid sit in re consyderare soles, quam quid proposito tuo maximè deseruiat: vnde si affirmare aliquid in odium Iesuitarum utile esse vides; quamuis ita non sit, confidenter affirmas: si rursus illud ipsum negare, rei conducere putas, audacter negas, & verum de Patribus, non libenter loqueris. Tale est illud quod dicis; negare hoc constanter consueuisse Iesuitas. Falsum enim est, non quod affirmant vel negent; sed quod à nullo hactenus hoc (præterte, acutissimum scilicet hominem) illis obiectū fuerit. Alterū, quomodo illud exemplum viuū etiamsi verissimum esset, probat illam esse differentiam specificam Iesuitarum; qua à reliquo Clero discernuntur: estné causam Reipublicæ malam (quandoquidē illa noluit summo in terris Christi Vicario, quem pro tali agnoscit, iustè imperanti, obedire) damnare, & stationem suam metu excommunicationis, quæ iustè à Catholico timeri debet, (quæ duo tantū in illo tuo exemplo viuō de illis asseruisti) deserere, Europæ orbem ita corrigere & reformare; vt huiusmodi insultus, quos Ecclesia Romana hactenus est perpeffa, in longum præcaueantur: quod tu probandum illo exemplo volueras. Et quod plus est, euidenter illo probatum esse gloriaris. Verba tua sunt post recitatum à te exemplum viuū: *Quod ipsum sanè exemplum discrimen illud; quod inter Iesuitas, & quoscunq; alios Clericos constituimus, euidenter probat & confirmat.* Hoccine ergo est probare, & non potiùs delirare; iudicet etiam mediocris prudentiæ homo. Pudet me certè, vt verū fatear, te tam crassum asinum impugnare, & calamū meum, in has tuas sordes, quibus chartam infecisti, stringere. En habes quàm verè & rectè dixerim capite secundo; te authorē huius infamis consilij rationem defecisse. Age verò, si recentiores quoque Religiosi, causam Reipublicæ damnarunt stationemq; suam deseruerunt; vt tu asseris, & verum est: igitur etiam illorum finis & differentia specifica est, Europæ orbem ita corrigere, & reformare; vt huiusmodi insultus, quos Ecclesia Romana hactenus est perpeffa, in longum præcaueantur: ac proinde iam hoc

non potest esse, differentia specifica Iesuitismi, per quam à reliquo Clero discernatur vt tu vis; quandoquidem aliis etiam Religiosis qui non sunt Iesuitæ, te etiam affirmante, conuenit. Vides quam pugnancia loqueris. Tertium quod assero est, contineri in tuo exemplo viuo, apertissima tria mendacia; vt quasi in ore trium stet contrate perfectum testimonium veritatis. Primum est, Venetis Iesuitarum artes testamentarias, Constitutionis cuiusdam renouandæ occasionem præbuisse. Ne verò gratis tibi dicere videar, vt tu soles, argumentum huius rei inter alia euident, hoc tibi adfero; scripta seu libellos, qui de tota hac causa, ex vtraq; parte editi sunt, toto hoc tempore, ab Illustrissimis scilicet Cardinalibus, Baronio, Bellarmino, & Caraffa, &c. & à septem Theologis Sereniss: Reipublicæ Venetæ in causa eiusdè; in quibus ne iota quidè est de Iesuitis, quòd illi authores fuerint illius Constitutionis. Accedit, quòd non sola illa Constitutio, occasio fuerit excommunicationis latæ; sed & aliquid aliud, maioris præiudicij Ecclesiæ Catholicæ: quod tibi, vt existimo, non est ignotum; sed à te, quia in odium Iesuitarū non seruit, omisum. Omittendum quoq; & à me, alia meliori de causa.

Non semel autem Iesuitis pseudoministri hæreticorum, maiores tui, obiecerunt hasce artes testamentarias; sed ita Francisci Montani, & aliorum propugnatione conuicti sunt, vt contra eam, nusquam postea hiscere ausi fuerint. Non inhiant Patres ὁμιόφιλε bonis alienis: quandoquidem propria & hæreditaria, quæ iure optimo, & sine vlla difficultate secum importare possent, sponte relinquunt. Recenserem tibi huius rei, etiam in Patria nostra, plura exempla clarissima; nisi pudor ipsorum & aliorum vetaret: nota tamen sunt hæc aliis. neq; enim ij sunt, quorū status generis ignoretur. Alterum mendacium est; Venetos dixisse, sibi in sua ditione supremam iurisdictionem & legum ferendarum potestatem, non autem Pontifici competere. Non sunt illi tam impudentes, vt tantū sibi arrogant. Norunt benè, sibi non licere leges tales condere; quæ præiudicium aliquod faciant Deo & Ecclesiæ ipsius: ac proinde, neq; hoc modo, vt tu asseris, Pontifici compellanti responderunt; sed legem statutam à se, nequaquā derogare iuri, & priuilegiis Ecclesiæ. Lege quæ
de hac

de hac re scripserunt Illustriss: Cardinales &c. vel quæ septem Theologi Reipublicæ Venetæ, &c. Tertium mendacium, crassius præcedentibus est: *Omnem antiquum Clerum, præter recentiores Religiosos, unanimi consensu Reipublicæ causam, contra Pontificem probasse, & de fide sua prolixè pollicitum esse.* Omnes enim Religiosi S. Benedicti, tam illi qui in celeberrimo illo & magnificè extructo Monasterio S. Georgij Venetiis, quàm qui Parauij apud S. Iustinam habitant, minimè causam hanc probarunt, & parati erant stationem suam deferere; si ita summo Pontifici, quem etiam per litteras hac de re cõsuluerunt, visum fuisset. Plura etiam dicere possem, sed euulganda sine causa non sunt; neq; ad tui mendacij refutationem necessaria. Satis est, rem ita se habuisse ipsi interrogati non negabunt: & nisi ita esset, nunquam crede mihi eam tam affirmanter, in recenti adhuc huius rei memoria, & maximè contra mentem scriberem, & mendacium tuum proprio mendacio confutare auderem. Addo, multos ex Religiosis non recetioribus, (vt tu loqueris) alterius Ordinis, ab eo cuius mentione feci, tactos stimulis conscientiaë propter causam contra summum Pontificem probatam, & propter interdicti obseruantiam, mutato habitu, fuga salutem quæsiisse.

C A P V T XIII.

Iesuita ipsi sponte Venetiis discesserunt.

POST recensitum exemplum, ita viuum, vt truncum putridum buxi; addidisti, nescio vtrum ex tuo vel ex alieno: *Quamuis Iesuita non ipsi discessisse, sed publico Magistratus edicto nominatim & in aternum relegati esse perhibeantur.* Quo auctore istud perhibetur? mendace. Honorificum tibi videbatur, dictum de Iesuitis; quod sponte ex tota ditione Venerorum relictis omnibus quæ habebant, ne Deum offenderent, (quod fecissent, si iusto Imperio legitimi Superioris non obediuissent) excesserint: ideoq; addidisti eos publico Magistratus edicto relegatos fuisse. Aliter se rem habuisse vel hinc cognosce. Duobus enim diebus, antequam Patres discederent Venetiis, P. Bernardinus Castorius, domus Venetæ Præpositus, clarè in Senatu protestatus est; Patres Societatis seruasse

uuisse Reipublicæ, & velle seruire ad aras: quantum scilicet sal-
ua conscientia possent: & cum in præsentî negotio non possent;
se rogare, vt cum eorum bona licentia, sibi cum sociis excedere
liceret. Responsum ei est à Senatu & Principe: si permanere vo-
luerint, & Reipublicæ in præsentî negotio obedire, eos gratissi-
mos vt hætenus & acceptissimos fore. imò vnus ex Senatoribus,
videns eum animum Patrum Societatis, dixit: Nos benè scieba-
mus, vos primos fore actores in hac Tragœdia, non obediendo
scilicet Senatui; ne causam summi Pontificis damnare, & excô-
municationem eius nihili facere, videremini. Vides Iesuitas nō
fuisse Magistratus Veneti edicto expulsos. Nota illud, quod Se-
natus Venetus & Princeps publicè dixerint; Iesuitas sibi hæten⁹
gratissimos & acceptissimos fuisse. Vides vt isti viri prudentissi-
mi, & in Republica sua conseruanda diligentissimi præ omnibus,
diuersa omnia à te sentiant de illorum instituto; neq; illud Rei-
publicæ suæ liberæ aduersarij, vel in mentem illis venerit. Tu ista
solus aduertisti, homo scilicet oculatior Lynceo, auritior Myda,
vel Silenî asello; sagaciore deniq; naso, quàm Plauti illa anus me-
ribibula. Ex hoc verò ruit illud mendacium; occasionem illis
fuisse faciendi Constitutionem, artes testamentarias Iesuitarum,
&c. Misit etiam Senatus ad Patres cùm discedere vellent, qui il-
lis nomine suo hoc diceret: Videte Patres, quid hoc vestro di-
scessu damni vobis faciatis; fore enim vt etiamsi postea redire
volueritis, non poteritis: sed potior habenda fuit ratio salutis,
quàm proprij commodi alicuius. Multi etiam quamuis aduersa-
rij patrum, Venetis discessum illorum lachrymis prosecuti sunt.
Legatus etiam Venetus, non ita pridem summo Pontifici inter-
roganti, respondit: Patres non admitti à Venetis, propter factā
discessionem ab eis. Et Rex Christianissimus sapius postulauit
à Senatu Veneto, & tandem per Illustriss: Cardinalem Gioiosam,
vt sibi ostenderet, quid contra Patres haberet: sed nullum aliud
responsum accepit, quàm quod summus Pontifex à Legato, &c.
Audi quid de Patribus in Senatu Veneto Illustrissimus ille Car-
dinalis dixerit: Nunquam tātum malum de Patribus Societatis,
à quibuscunq; aliis detractoribus dici posse; quin multò maiora,
de iisdem Patribus ad Christianissimum Regem Galliæ, non
fuisſent

fuiſſent delata: qui tamen cognita veritate, illos in conſpectu totius mundi, & adamauit, & ita complexus eſt; vt licet ſatis idiam declarauerit, declarat tamen quacunq; data occasione.

Concludis rem totam de fine Inſtituti Societatis, adferendo cauſam, cur Venetiis diſceſſerint. *Non ob aliam, inquis, cauſam, hoc illi fecerunt; quàm quòd viderent ſe ſtante, & deſenſa Reipublica Veneta libertate, ſtantibusq; legibus, nec ſtare, nec Inſtituti ſui finem obtinere poſſe.* Nolo hic digredi vt poſſem, neq; oſtendere quàm tecum ipſe pugnes; hoc ſolùm dico, neminem quid quiſpiam cogitet diuinare poſſe: quod tu cùm facias, & de alienis cogitationibus tam audacter pronuncies, temerarius; ne dicā impudēs ſis, neceſſe eſt.

C A P V T XIV.

Examen tertiæ probationis.

Accedis ad media ſeu operationes (quod tertium erat tibi propositum, ad oſtendendum abundantius, Inſtitutum Patrum eſſe Reipublicæ inimicum) quas ad finem Inſtituti Societatis, à te conſtitutum, conſequendum, Patres eiſdem Societatis aſſumere ſoleant. Sed nihilo verior in his narrator es quàm probator. Ais enim *hoc Patres conuincta opera, ſeruidiſſimè agere, vt primū Reges Europæos, vni cuidam ſœderi illigent; cuius ſœderis Principem & directorem conſtituunt Hiſpaniarum Regem, aurei velleris poſſeſſorem & cuſtodem, ad cuius videlicet nutum, reliquia ſe applicare cogantur: ſub hac conditione, vt qui conatibus eiſus quacunq; ratione intercedit, (verba tua ſunt) aut quàm minimū aduerſetur, de hæreſi ſuſpectus ſit, & prædicti velleris perſcelide indignus cenſeatur.* O caput ſine capite; vbi erat ratio, cùm talia cogitabas? quæ, non ſani eſſe hominis non ſanus iuret Oreſtes. Etſi hæc non ſunt fabulæ aniles, quid tandem erit? Certè ſi tibi cum pueris aut vetulis res eſſet, neſcio vtrum inſcitiuſ fuiſſes nugatus. Quòd nugeris, luce clariùs ſic oſtendo. Dixeras finem Inſtituti Societatis eſſe, Europæ orbem ita corrigere, & reformare; vt Romanæ Eccleſiæ inſultus quos hætenus perpeſſa eſt, nō patiatur: quod quia Ieſuitæ ſine mediis vel operationibus aſſequi non poſſunt, aſſeris te velle explicare talia media, quæ ab illis aſſumi ſolent. Ex quibus præcipuum ais, eſſe, Reges Euro-

E

paos vni

p̄a os vni cuidam fœderi illigare; cuius fœderis Principem & directorem constituunt Hispaniarum Regem, aurei istius velleris possessorem & custodem. Sed fac ita se rem habere. Estne hoc Europæ orbem ita corrigere vt dixisti; & non potius Imperium Hispanicum stabilire, & eidem ac Regibus Hispaniæ Imperium Ecclesiasticum, & Romanam Ecclesiam, ipsosq; summos Pontifices subiicere; quibus contraria prorsus de Iesuitis supra & infra docuisti. An Romana etiam Ecclesia, & Imperium ipsius, non est aliquando perpeßum eos insultus, quos tu intelligis, à populis Hispaniæ? si ergo te authore, finis Instituti Societatis est, Ecclesiam Romanam ab insultibus liberare; medium siue operatio, quaid assequuntur, erit Reges Europæ vni cuidam fœderi illigare, cuius fœderis Princeps sit summus Pontifex nō Hispanus. An iam propterea occasiones auferuntur ab illis, ne populi oppugnent, & excutiant Imperium Ecclesiasticum; eò quòd Regem Hispaniarū constituent aurei velleris possessorem & custodem? Vides quod nugeris, & tibi ipse clarè contradicas. Addo, deploratæ impudentiæ esse, ea Regi Hispaniæ, & Patribus Societatis affingere, quæ nec per somnium vnquam in mentem illis venerunt. Vnde enim habes, hoc sine Regem Hispaniarum aureum vellus solere mittere aliquando Regibus? Vnde hoc à Patribus agi, & eorum opera fieri? dicito cur hoc fœdere Patres Societatis; si tantum possunt apud Reges Hispaniæ, vt tu plenis buccis affirmas, non illigarunt Poloniæ Regem æterna memoria dignum, & Patrum Instituti amantissimum Stephanum Bathoreū? Nolebant dicere debes; (aliud enim dicere non potes) nec conati sunt finem Instituti consequi. Ergo non coniuncta opera feruidissimè, & primum agunt, vt Reges Europæos huic fœderi, aurei velleris illigent. At qui tu hoc dicis, & primum illud dicis; ac proinde tibi ipsi contradicis. Certè si hæc de fœdere vera sunt, multum Patribus præ aliis Reges Hispaniæ, quos scilicet tanto dignantur honore, deberent; & si tantum amorem & liberalitatem aliorum Regum (quod tibi dolori est maximo) experiuntur; multò magis illorum, qui etiam hac in parte, nullo modo se ab aliis, superari patiuntur. Sed ego nihil tale video; quin vident & alij, qui res Patrum sincero oculo intuentur.

Quàm

Quàm verò (vt cætera omittam) stultum est illud, & risu excipiendum; vt pote quod nō nisi ex insano capite (iudicio cuiusq; prudentis) prodiit. Reges vel quosuis alios, qui conatibus Regis Hispaniæ quàm minimùm aduersentur, de hæresi apud illū suspectos esse. Nunquam certè Philippus II. Rex Hispaniæ, Ducem Florentiæ nuper mortuum, (vt alios omittam) qui fœdere aurei velleris illigatus ei erat, de hæresi suspectum habuit; cùm tamen ille, non semel ei aduersatus fuerit. Est quod te hîc accussem: cur si ita se rem habere certo tibi constabat, si in perniciem vel dedecus Patriæ, manifestè fieri videbas, Serenissimum Regē nostrum Sigismundum III. hoc fœdere velleris aurei ante aliquot annos, à Legato Regis Hispaniarum, publicè & in Comitibus Regni illigari, non præmonueris, Regem nostrum, Senatū, & Equestres Ordinis homines; vt vel isto fœdere aurei velleris se non illigaret; vel postquam illigauit, vt ab illo se se quamprimum explicaret, quandoquidem certò certius Regi Hispaniæ de hæresi (quæ maxima est nota) suspectus erit; cùm aliquibus conatibus eius nō possit non aduersari. Cæterum, quod periscedem somnias, non miror; cùm tua sapientia in cruribus & vicinis partibus, magis quàm in capite sita sit.

C A P V T X V.

Calumnia de Aulis Regum & Principum, ac de modo agendi in illis Patrum Societatis.

Quia, inquis, alia est ratio Regnorum Septemtrionalium: quandoquidem illa non ad absolutum Regum arbitrium reguntur, sed ad præscriptum legum; ideò parum prodest Iesuitis. Regias personas in illis Regnis fœdere velleris aurei illigare, nisi etiam ipsa Regna subiecta in eandem vñionis nassam concludant: quod & faciunt. Et quanquam infinitæ illis difficultates obiciantur (in quo opera illorum præcipua enitet) tamen perficiunt. Sic autem rem totam disponunt seu consequuntur. Primum sedulo curant, vt in aulis (debeas dicere in aulas) se insinuent, &c. Hæc tu, & alia plura: ad quæ omnia aio ego; te in probando, insipientia ordinaria, & calumniis hîc quoq; laborare. Primum collige à simili ex præcedenti capite: nam hîc quoq; locum habet illa tuæ nugationis

tionis demonstratio. Adde & hoc aliud. Estné illa duo facere: vt tu à Patribus fieri asseris; Regna in aurei velleris vnionem includere: quod tibi propositum erat ostendere: & hæc insipientiam tuam produnt. Alterum verò sic breuiter, clarè, & veraciter ostendo. Calumnia est, Iesuitas hoc sedulò primum curare, vt in aulas se insinuent; neq; Iesuita peregrinus sibi & exul vel capite diminutus videtur, cum ab aula arcetur: sed tu cum hoc scribebas capite diminutus; non quidem videbaris, quia in latibulis scripsisti, sed re ipsa eras. Nunquam Patres aulas Principum vel Regum ambiunt (quod in plurimis saltem illorum, qui in Patria nostra, aut ex non postrema nobilitate, aut Magnatum & Senatorum Regni, vel filij sunt, vel fratres, vel consanguinei: si non es Thiresia cœcior videre potes) qua enim fronte; nisi perfriſta meretricis hoc de illis dicere audes. Si enim in aulis Regum versari voluissent, sine veste Iesuitarum, more maiorum suorum istud fecissent; qui & Regibus Poloniae Dominis suis seruiuerunt, & dignitates non postremas laboris sui, virtutis & fidelitatis præmia in hac nostra Republica obtinuerunt. Tibi forrè homini ex stercore erecto, magnum quid videtur in aulis Regū esse, non illis. Sed circa hoc idem conuincet te calumniæ, ipse noster Serenissimus modernus Poloniae Rex, & Dominus noster Sigismundus III. à quo non semel obnixè petiit P. Petrus Scarga, homo è Societate, qui in aula eiusdem Ecclesiastem agit; vt sibi bona cū venia suæ Regiæ Maiestatis, ad vitam traducendā pacatiorem liceret ad aliquod domiciliū Societatis redire: sed nō obtinuit. Habes hoc postulatū ipsius etiam typis ante annos septem vel octo expressum in epistola dedicatoria Annalium eidē Regiæ Maiestati. Huc pertinet illud quoq; quod idem Pater in Concione seu Responsione contra articulum Sendomiriensem, Anno 1606. scripsit & dixit: in qua etiam clarè Rege & Senatu audiente, ostendit, Patres in aula Regia, rebus ad rem publicam, seu vt vocant, ad statum pertinentibus, non se immiscere: nisi tu & hīc more tuo (vt cum factum ipsum calumniari non potes; intentionem, vel aliquid aliud, calumniandi) fictè vel astutè illum hoc fecisse asseueres. Non dissimilis huic calumniæ est ista; cum Iesuitas sedulò in aulis curare narras, vt scilicet clauum Rei-
publicæ

publicæ in suam potestatem redigant; id est, vt Regi vel Regina ex suo corpore Confessarium dent. Estné hoc clauum Reipublicæ in suam potestatem redigere, Regi vel Regina ex suo corpore Confessarium dare? Quis sobrius & prudens ita hoc aliquando intellexit? Profectò secundum hanc stultam tuam ratiocinationem, Reges ceteriq; Principes ab obligatione Confessionis liberi esse deberent, ne clauum Reipublicæ Confessario in potestatem tradere cogantur. Scimus Patres Ordinis S. Dominici, semper ex suo corpore Confessarios Regibus Hispaniæ dare; nūquam tamen vel ipsi intellexerunt, vel quiuis alius dixit, eos clauum Reipublicæ Hispaniæ in suam potestatem redigisse. Et nūc mortuo Confessario Vilnæ, Serenissimæ Reginæ nostræ, & ipsiusmet Regis ad Smolenscum, clauum perdidisse Reipublicæ Iesuitas asseres? Verendum, ne tu ad hunc clauum tenendum aduoceris. Sed tu melius dolium custodire, quàm clauum nosti; ex cuius nimia custodia in delirium incidisti.

Cæterum responde acutissime homo, cur si in tantis deliciis, vt tu ais, sunt Iesuitæ apud Reges Hispaniæ; si tantum omnes ad vnum sollicitè pro conseruanda eorum dignitate & Republica, imò & pro promouenda, ac propaganda laborant; nondū hunc clauum Reipublicæ in Hispania adepti sunt, vt scilicet Regi Hispaniæ, vel filio ipsius Confessarium vel Præceptorem ex corpore suo assignent. Miror quamdiu de isto dolio mendacia bibes, & deuomes haustas fæces calumniarum. Pergis: *Ad hac verò felicius perficienda Romana aula, quidquid authoritate, quidquid opibus, quidquid artibus & consilio valet & potest, Iesuitis liberalissimè indulget; ipsorumq; commendationes ad consequendas dignitates & præbendas plus valent, quàm potentissimorum Regum intercessionibus.* Qui sciunt quid Romæ agatur, te vt turpissimum nugatorem, & impostorem rident: magis verò riderent, & tibi grauissimè indignarentur illi, qui Romam incolunt; si ad eorum manus tuæ chartæ infames peruenirent. Cur quæso, si tantum in Romana aula & valent & possunt, sibiipsis, vel ad dissoluenda debita, hîc in Polonia & alibi, (quæ quia sufficientem foundationem in Collegiis non habent, contrahere coguntur) vel ad noua Collegia extruenda, vtiles esse nequeunt. Hæc verò calumnia euerfa, in ruinā hanc alteram, vt pote

in priore fundatam, trahit, à Iesuitis omnes aulas Europæ fauoribus & promotione apud Pontifices corrumpi. De illa occulta vi seu qualitate, quam habere à natura Iesuitas ad dominandum & imperandum aulicis dicis, dignum est, vt cum Philosophis conferas. Scilicet à natura suas habent proprietates Iesuitæ, quasi nō ex electione fiant, sed veluti pyra ex eadem arbore, ita ipsi in suo instituto nascantur. O tandem nostrum heluonem Philosophū insignem: Vnde tibi tam perspicax ingenium, vt tam occultam qualitatem notaueris? Sanè gratias tibi agent Patres, quod qualitatem hanc patefeceris. Pro tuo etiam cerebro, quænam sit doce: quanquam iam ostendisti non occultam, sed apertam qualitatem ad mentiendum, calumniandum, obloquendum. hanc autem inclusam habes in dolio, quod tibi puto Lutherus aut Calvinus testamento reliquerunt. Post occultas qualitates, fecisti verbo mentionem occultiorum, factionis Iesuitarum, in policiarum officinis, artium: re ipsa tamen nihil egisti; imò te illas sponte omittere dixisti. Cur ita? suspecta mihi est tua tam repentina modestia erga Patres, & benignitas ac misericordia: sentio ergo te, quia Patres calumniari non poteras, iactare tantum & simulare quod parcas. De pacto, quod Patres in aulis facere narras, vt aduersariis ipsorum refugium non pateat, & illorum querelæ vel non admittantur, vel admissæ negligantur, & quoquo modo eludantur. Quæro exte, cum quibus illud faciunt? cum ipsanè Regia Maiestate, an cum iis penes quos est potestas ad conspectum illius admittendi alios, vel reiiciendi? Non cum primo: nam saltem ita impudens non eris, vt Serenissimo nostro hanc calumniam imponere velis: imò neq; possis. Vnde enim tibi de hoc pacto inter ipsum & Patres constaret? ex Iesuitarum, an ipsius Regis confessione? quorum alterutrum asserere nihil esset, nisi impudenter mentiri. Non cum secundis etiam: profer enim ex illis talem aliquem: & quis nisi peregrinus vel mendax dicere potest; difficilem esse in patria nostra, vnicuiq; ad Reges nostros accessum. Audi ergo encomium tuum. Nulla in te, vt aliàs semper, synceritas: nullus pudor, nullusq; amor veri inest. Hinc verò id quod intulisti, non dissimili ratione cōfutatur. Non enim oppressio & suffocatio: (quandoquidem nulla fuit, quam

quam à Societate passi sunt aduersarij illius; quos præter hæreticos & pessimos homines nullos habet) fuit causa & origo febrilis æstus, quo Patria nostra non ita pridem laborabat & ardebat, ac motuum turbulentissimorum, qui in ea excitati erant. Et nullus bonus vel prudens harum rerum causam in Patres hætenus contulit; sed vel maleuolus, vel hæreticus, vel vno verbo mendax. Sciunt prudentes, & re ipsa iam luce clariùs patuit, quis causa fuerit huius pessimæ tempestatis. Sed memor Amnistia, quam in Comitibus Regni anno præsentis celebratis, Clementissimus & Inuictissimus Rex noster, Senatu & Nunciis Equestris Ordinis, ita ab eo postulanti, authoribus huius tempestatis concessit, plura dicere non possum.

Circa venationem quam Patres firmato nido in aulis exercere narras, hæc habeo. Primum te sine causa, imò & sine conscientia, appellare Patres vultures: quod ideo fecisti, quia faciliùs tibi erat dicere conuicia, quàm facere argumenta, quibus probares Patres hanc venationem exercere. Quot tendiculæ vel potiùs quot claustra & repagula essent ponenda ad ocludendum os tuum maledicum. Alterum te lapsum esse grauiter, cum vt probes Patres in primariis Urbibus Regni Collegia vel templa sua ad ipsa mœnia Urbium construere, dicis; *vt in arcibus quas Cracouia, Vilna, Calisy, & Pofnania habent, videre licet.* Nullū enim Patres Vilnae Collegium, templum, vel Seminarium, vel ad mœnia urbis, vel quod complectatur illa habent. Hem quomodo te libido criminandi obcœcauit, & quis prudens pro fideli vel veraci te habere poterit, cum narras incolis huius Regni aliqua de Patribus, quæ in aliis Regnis remotis faciunt; quandoquidem in narrandis illis, quæ in Patria nostra, & in oculis omnium ab illis fiunt, tam mendax es, vel tam facilis ad credendum contra illos, mendacis. Nemo tamē miretur, quòd tam sæpe mentiaris. Hoc enim ex Cachexia corporis tui necessariò oritur; id est, ex malo habitu, & inueterato mentiendi. Vnde & tu Cachecticus es. Intelligis me credo: tua enim ista sunt verba, & tu in chartis tuis medicum egisti. Tertium aio, te conuiciatorem tantum agere in assignanda causa, cur Collegia sua ad mœnia Urbium construant. Cur eā ab illis ipsis non postulasti? Hem quid tu de illis non effutiuisses; si Colle-

si Collegia sua, vt Patres Bernardini solent facere, extra mœnia construxissent. Quartū te contradicere tibi ipsi ostendo. Afferueras ante, institutum tuum & occupationem esse, aperire & describere praxim Iesuiticam: hīc rursū negas. Dicis enim, vnam ex praxibus Iesuitarum esse, mulierculas circumuenire: quod quia probandum esset, non verbis sed argumentis; quæ tibi, vt nocti lumen Solis defuissent, subiunxisti: latissima mihi sermonis valua. Planè conuiciari tantoperè contra Patres, & mentiri non potuisses; nisi valuas in ore habuisses. *se aperiret; si aucupia illorum, quibus illi, mulierculas præsertim circumueniunt, explicare vellem: sed instituti & occupationum mearum ratio mihi habenda est.* En contra rationem instituti tui esse dicis, praxim Iesuiticam, vel ea quæ ad illam pertinent explicare. Quomodo hīc tibi constas? Quintum de ærariis Patrum in pluribus locis; in quibus eos magnam pecuniæ summam collectam depositam & custoditam ad factiones alendas habere asseris; non aliud dico, quàm hoc esse illud, quod ad cumulum mendaciorum tuorum hætenus deerat. Scio multos homines rerum Societatis & rei Oeconomicae peritissimos, idem planè in hoc negotio, cū tua scripta de ærariis legent, de te dicturos, quod olim Hannibal de Phormione dixit. Multos se deliros senes sæpe vidisse; sed qui magis quàm Phormio deliraret neminem. Illis ergo te cōfutandi & ridendi hanc curam relinquo. Possent tamen Patres ex suo ærario restes, pro tua gula frangenda comparare; vt hunc inimicum spiritum & mendacem efflares.

C A P V T XVI.

Diluitur obiectio quadam Acephali.

TAndem accedis ad argumenta, & rationibus si Diis placet, vrges. Iesuitas se insinuare in aulas Regum, & negocia politica tractare. *Negant hoc, inquis, Iesuitæ, & quidem acerrimè. sed contra argumento est. Primum, quòd ab aula remotionem suam; quam pleriq; hoc potissimum tempore suadent, nimis ægrè ferunt: nam eam inter septem supplicia numerant. Secundum, expertus sum ipse, cū adhuc in aula versarer: audiui enim primum Iesuitam, cuidam Legato infortunium suum, quod in*
causa,

causa, vt mihi videbatur aquisima perpeffus erat, deploranti, his verbis insul-
tasse. Videsne quantum Patres Societatis hinc possint. Sed responsio ad
primum tuum stramineum argumentum, nullo indiget acumi-
ne; & si quid talis ratiocinatio valeret, quàm multa absurda pro-
baret. Simili enim argumentandi modo posset quis inferre;
Christum noluisse vel pati vel mori pro genere humano: si enim
hoc sponte voluit (vt certò eum voluisse sacræ paginæ testantur)
quid causæ est, quòd conquestus est de Iudæis, vel capientibus
se, vel percutientibus, vel crucifigentibus; vt narrant sacri scri-
ptores. Et neq; Paulus Apostolus dicendus erit optasse pati &
flagellari pro Christo: si enim optauit (vt optasse ipse de se testi-
monium perhibet) quid est quòd conqueratur, & tanquam sup-
plicium & rem indignam, sibi factam in Act: Apostolorum c. 16.
numerat, quòd eum Macedonius Magistratus virgis & flagris
cecidisset, & in carcerem detrusisset. Cæsos nos, (inquit ille) pu-
blicè, indemnatos homines Romanos, miserunt in carcerem; &
nunc occultè nos eiiciunt. Non ita, sed veniant, & ipsi nos eiici-
ant. Laudant hoc Apostoli responsum S. Patres, & vt plenū pru-
dentia admirantur: prædicant in eo constantiam eiusdem, & su-
blimes spiritus. Non abit (inquiunt illi) secretò è carcere; ne vel
innocentia sua, quam illo factò testatam esse voluerat; vel fides
aliorum periclitaretur. Non vult reus haberi, seditiosus: deniq;
gratia Dei liberatus, vult Magistratuum ipsorum confessione,
admissam ab ipsis iniuriam & suam innocentiam declarari. Con-
sulit suæ bonæ famæ, & vitæ seu virtuti & laudi: vnum propter
se sapientissimè retinens; alterum propter alios, cum quibus illi
agendum erat, & iam egerat, misericordissimè prouidens. Hæc
D. August: Hom: de bono viduitatis. Eiusdem est & illa trita
sententia. Duæ sunt res, Conscientia & Fama: Conscientia tibi,
fama proximo tuo. Qui fidens conscientia negligit famam su-
am, crudelis est. Possunt ergo Acephale hæc duo simul cohære-
scere; scilicet, vt aliquis rem aliquam parui faciat, & contemnat;
imò & ab ea liberari cupiat; & tamen molestè ferat, si ei cùm sit
innocēs in pœnam ab aliquo auferatur. Aliud est enim re aliqua
absolutè priuari; aliud eadem in pœnam, tanquam eam cōmeri-
tum propter sua scelera priuari. Ad secundū argumentum aio

duo. Vnum est, non probari eo assumptum. Quis enim nisi stultus dixerit, idcirco aliquem se insinuare in aulas Regum, quia in illis multum potest. Alterū, suspectam mihi esse illam tuam experientiam vel hinc; quòd illius primarij Iesuitæ nomen non expresseris. neq; enim es tam modestus, vt personæ pepercisses, si ita verè fuisset. Sed nec factū illud ille ipse, cui hoc primarius Iesuita insultando dixit, tacuisset, si in rerum natura extitisset. Cōfictam verò esse clarè ostendit responsio illa, quam tu asseris fuisse primarij Iesuitæ; quæ nullam habet cōnexionem cum dictis vel factis illius Legati. Estné hoc Iesuitas multum posse in aulis; quia aliquis vel deplorat coram illis infortunium suum, vel patitur illud, & quidem in causa iustissima. Tu quando in aula ad Græcas Calendas eras, hæc audiisti, nec alia noua nisi mendacia, te digna domum reportasti; quæ in dolium infusa nunc effudisti. Et hîc finem imposuisti, non quidem calumniis, sed primo designationis tuæ capiti. *Hæc, inquis, de primo designationis meæ capite, nimirum de politia Institutilesuitici, pro lectoris instructione satis.* Scitis vt video, pro instructione: sed non pro veritate vt ostendi. Prodis te hîc, nolendo etiam, quam intentionem habueris in exponenda politia Instituti Societatis; scilicet vt instruas lectorem; non verò vt benè & verè.

C A P V T XVII.

Refellitur mendacium ex Gallia ab Acephalo allatum.

Accedis iam pari animi synceritate, qua supra ad secundum designationis seu propositionis tuæ caput. *Supereſt, inquis, vt quæ in genere de ſecta Ieſuiticæ natura & moribus propoſita ſunt, per particularia exempla comprobentur, adeoq; demonſtretur; quàm periculosa harum rerum praxis ordini politico fuerit: quod ſecundum propoſitionis meæ erat caput.* Hem quid agis, non conſtas tibi: non erat tibi propoſitum oſtendere, naturam Ieſuitarum, mores, ac praxim vtriuſq; periculosa fuiſſe ordini politico, vt tu hîc ais; ſed demonſtrare viuis exemplis periculoſe Ieſuitas ſtatum politicum hincinde per Europam turbaſſe: vt vidimus capite ſeptimo.

Remittis etiam hîc iam aliquid ex feruore probationis: non enim viuis exemplis, ſed particularibus tantum à te ipſo confi-

ctis &

Etis & euanidis idem vis ostendere. Primum autem exemplum
sumis ex Regno Gallia. In Galliis, inquis, Iesuitica impressionis cu-
neus tantum nuper valuit, ut quod hactenus inauditum erat, Rege illius Re-
gni Henrico III. in ordinem redacto, familia Regia auctoritatem ita penè pro-
strauerint; ut & personam Regiam neci dediderint, & infensissima Gallis na-
tioni ad innuadendum Regnum, viam longè latèq; complanauerint. Eiusdem
notæ est, inde etiam hoc tuum exemplum, cuius superiores tue
narrationes, scilicet mendacium est, nec vnum sed triplex; & v-
num quodq; ingens. Causa verò cur ita asseram: Prima est, quia
tu dicis. Secunda, quia non probas. Tertia, quia nemo Gallus
infensissimus quamuis Patribus & improbissimus; nec ipse Ar-
naldus rabula, nec Catechista laicus, nec peruersa & falsa orati-
onis author, scribentes & multis mendaciis ac calumniis Socie-
tatem onerantes, ausi sunt hæc omnia Societati obiicere: sed tan-
tùm in illam quoq; aliquam culpam huius flagitij; id est occisi-
onis Henrici III. redundare: Quam calumniam euidenter &
sufficiëntissimè amoliti sunt, P. Ludouicus Richeomus Gallicè
in sua Apologetica expostulatione ad Henricum IV. Gallia Regem
Christianissimum, c. 21. Cuius refutatio magnam vim habe-
re debet: quandoquidem eam de re gesta in Gallia, homo Gal-
lus, Regi Gallia, rerum istarum non ignaro, inscripsit in Gallia.
Et P. Andreas Valadorius Latinè. Alij deniq; in Germania Ger-
manicè. Sed tu scripta eorum; quæ passim inueniuntur in Polo-
nia, præcœcitate videre noluisti, vel præperuersitate dissimula-
sti: & rursus mendacissimas merces iam tories contritas, & con-
culcatas, denuò in forum protulisti. Sed quid mirum quòd ista
Patribus aliunde obiicias; cùm ausus fueris, ore plusquam men-
dacissimo, sequentibus verbis, obtrusionem Demetrii Moscho-
uitici in Regnum Polonia, illis quoq; ascribere. Versas te per
omnia, sursum deorsumq; agitas, omnemq; lapidem moues; ut
Patres etiam Maieitati Regis nostri (cum quo illis benè conueni-
re infra dicis) ac toti Polonia Regno, odiosos atq; execrabiles
reddas. Sed nihil mendaciis tuis efficies; imò virtutem Patrum
illustriorem, & omnibus amabiliorem in posterum reddes: te
verò ipsum infamem impostorem & mendacem probabis.

Ostendis deinde, quo pacto Iesuitæ authores necis Henrici

III. fuerint: quod facis, producendo (vt tu ais) ex multis molitionibus, & artibus illorum, vnum valde insigne in hoc genere strategema. *Sub initium*, inquis, *prædicti tumultus*: cuius tumultus, & à quo excitati, nihil dicis. *questio illa in Gallis*, addis in margine, à Iesuitis, *agitari cœpit & decidi*. Num Pontifex Romanus Gallia populū à fidelitatis iuramento, quo Regi suo obligabatur, in casu hæreseos absolvere possit? Ex hac oriebatur altera, huic admodum affinis. Num cuilibet priuato liceat tyrannum occidere propria auctoritate. *Vtræq; harum questionum non noua in Gallia, constantissimè fuit negata semper ante in Collegio Sorbonistarum*; imò posterior damnata etiam, vnà cum suo assertore Ioanne Prato in Concil: Constantiensi. A toto verò ordine Iesuitarum cum aliquibus aliis, *utræq; affirmata*; quæ illorum decisio, priorem illam antiquam sententiam & decisionem non solum reuocauit & annihilauit; sed & animos omnium in Gallia, ad idem secum sentiendum Sorbona fatente immutauit: & tandem quod maius est, Henrico III. (non tamen absq; Deo) necem attulit, & contra parricidam absoluit. Iam tu hîc Patres probatione tua comprehensos & captos, ac in extremas angustias redactos existimas: sed audi. Tota hæc probatio ex calumniis est composita. Penultimā accepisti integram ex Catechista supra citato; qui dicebat, nunquam in Iacobo Clemente fuisset tantum furoris & sceleris, vt Henricum III. occideret; nisi pestilente doctrina Iesuitarum de occidendis Tyrannis fuisset afflatus. Impudentissimum hoc illius commentum refutauit P. Ludouicus loco citato. Lege illam refutationem; mihi enim describere non vacat; & cū eam refutaueris, tunc responsum à me accipere poteris. Alias verò calumnias ex tuo addidisti: addam & ego alia illis refellendis.

Primum est; mendacium esse Patres sub initium illius tumultus, illas quæstiones excitasse; cur verò ita asseram, causa est, nō solum quia tu non probas, sed quia nec probare potes. Alterum, te palam hîc tibi ipsi prædicta de Patribus asserendo contradicere. Si enim Iesuitæ dogmata sanctioni Ecclesiæ Catholicæ, & Regum Maiestati generatim, ac Principum apertè contraria profitentur: si Regibus vitam eripere publicè docent; quomodo Pontificibus & Regibus, maximè Hispaniæ, vt tu asseris, tam chari sunt? quomodo ad nutū in omnibus illos obseruant? quomodo illorum factiones & progressus promouent. &c. Tertium est, ordi-

est, ordinem Iesuitarum neq; totum, neq; secundum partem, aliud de authoritate summi Pōtificis sentire vel sensisse vnquam; siue in Gallia, siue in Polonia, siue in Hispania, vel alibi, quàm quod sentit vniuersa Ecclesia Catholica: quod Sanctorum Patrū, Conciliorum & Canonum augustissima decreta sanxerunt: deniq; quod omnes Academiae Theologicæ Catholicæ docuerūt. Euoluantur libri Patrum omnium in hac materia, quos tu vt apparet neq; vidisti: explorentur etiam quid de hac re habeant libri aliorum grauissimorum Theologorum; & eadem ab illis & à Patribus doceri vnusquisq; inueniet. Cur ergo tu sine fronte & pudore, sine mente, dolo malo, Patres noua dogmata de potestate Pontificū docere & proponere asseris? Sed cape & aliam huius rei probationem; quæ te vt scio cruciabit; scilicet pro Societate responsionem Regis Christianissimi Henrici IV. humanitatis & clementiæ laude clarissimi, aduersus tuam criminationem; quæ non scripto solū, sed & typis Venetiis, & alibi impressa, in Galliis & vbiq; ferè circumfertur. Quod de Pontifice Maximo Iesuitæ optimè sentiant, eumq; reuereantur; id quoq; ipse facio: attamen non sum nescius, nihil ab illis amplius, de summi Pontificis potestate dici doceriue; quàm quod reliqui Theologi, Catholicaq; doceat Ecclesia: Nunquam inuentus est, qui ab iis necem Regum didicerit. Quare totum hoc quod illis obiicitur nihil est. Triginta & amplius anni effluxere, cū in Gallia iuuentutem excolunt: centumq; scholasticorum millia, ex eorum Collegiis prodierunt. Annē aliquis istorum id se didicisse vel audiuisse à Iesuitis fasus est? Addo, Ministri extant Hæreticorū, qui plures annos apud Iesuitas vixerunt, interrogate eos quid de vita Iesuitarum sentiant. Constat mihi liquido, id fuisse ab eis quæsitum: respondisse autem, de moribus Iesuitarū nihil esse quod obloqui quisquam possit. Quartum circa alteram quæstionem. Num cuilibet priuato liceat tyrannum propria authoritate occidere, iniuriam Patribus supra quàm maximam à te fieri, & conuicium maximum omnibus imponi: cū asseris ex eorum quam tradunt disciplina, quemcunq; tyrannum interfici licere. Illud certè tantū hætenus deerat in tuis scriptis; vt postquam eos improbos & sceleratos docueris, etiam hæreticos faceres, quod &

facis. Afferis enim doctrinam de tyranno priuata auctoritate occidendo ab vniuersa Ecclesia improbatam & damnatam; ab illis amplecti, doceri, promoueri. Certè doctrinæ Patrum, cui etiam dedi operam, professio hac in parte, eadem penitus est, quæ totius Ecclesiæ, quæ Theologorum & Iurisconsultorum omnium, quæ germani Canonici Iuris Antistitum. Quæ vt tantò clariora sint: en profero quæ Societatis Doctores Theologi, viri grauissimi, qui de hac materia scripserunt; idq; in libris, neq; nunc primum impressis, doceant. Tyrannus (*inquit Greg: de Valentia, tomo 2. in 2. secundæ D. Thomæ q. 8. de Iustitia, puncto 3. Molina & Lessius l. 2. de Iustitia c. 9. dub: 4.*) duplex est. Vnus est ratione tituli, seu per arrogatam sibi iniuste potestatem, quam vi obtinet: seu qui sine vlllo omnino iure, armis principatū inuadit, seu occupat; de quo & constat. Alter est ratione administrationis: quando scilicet, quanquam verus est Princeps, non per arrogatam sibi iniuste potestatem; tamen Regni administrationem flectit, non ad bonum publicum, sed ad sua priuata compendia; onerando illud iniustis exactionibus, condendo leges inutiles, & pessimè legitima auctoritate vtendo. Priorem tyrannum licet, inquiunt, occidere cuiq; priuato, ex illa Republica, etiam non ad defensionem necessariam vitæ suæ, quando non est illud contra expressam voluntatem illius Reipublicæ, vel legitimi Principis: tunc enim censetur priuatus auctoritatem & consensum habere ab illis. Talem tyrannum Iuditha, fœmina priuata, sustulit è medio, Holofernem scilicet. Talem Aod occidit, Eglon scilicet Regem Moabitarum; qui Eglon oppresserat tyrannicè Israëlitas (loco verò Aod, tu ineptè & ignoranter Ehudum ponis) quem etiam Aod scriptura sacra ait fuisse à Deo suscitatum Saluatorem filiis Israël. Posteriorem verò tyrannum docent, nequaquam priuato cui libet, interimere licere, quamdiu manet Princeps. Et tales tantum tyrannos occidi à priuatis prohibet Concil: Constant: Sess: 15. Damnauit enim illum articulum, in quo assereretur quemlibet tyrannum posse & debere licitè occidi à quocunq; subdito, etiam per clanculares insidias; non obstante quocunq; iuramento præstito, seu cōfoederatione facta cum eo. En habes Patrum de hac re sententiam; quæ est etiam Thomistarum, Caietani, Soti, & aliorum, imò & ipsius

& ipsius D. Thomæ, *(in 2. d. 64. q. 2.)* ac proinde omnium Patrum: neque enim in rebus ad Theologiam spectantibus à sententia S. Thomæ discedunt. Mentiris ergo cum asseris totum Iesuitarum ordinem; quæstionem de occidendo tyranno, eo modo quo fuit damnata, à Concilio, docere & probare. Mentiris etiam cum asseris decisionem huius quæstionis factam à Iesuitis, Regi Henrico necem attulisse. Putasné tu hanc decisionem latuisse Iacobum Clementem, qui ex eadem cum Thomistis familia Religiosa & schola erat, & eandem doctrinam cum illis didicerat; ut oportuerit eum ad occidendum Regem Henricum expectare decisionem Iesuitarum. Mentiris tandem & tertio, & calumniaris simul, cum dicis; Iesuitas definitionem tyranni, qui à priuato licite occidi possit, sibi suæq; discretionis reservare; vel insinuare, eum esse qui quacumq; ratione in Romani Pontificis indignatione incidat, & ex ipsorum sensu excommunicatus sit. Nonné vides Acephale mendacia tua manifestè deprehensa esse. I nunc ergo, & mendaciis pagellas imple. Addo errorem esse (quem immerito Patribus affingis) docere, Principes effici tyrannos excommunicatione vel hæresi; aut propter ista tantum, tyranni appellatione, afficiendos esse. Scimus Venetos nuper (ut omittam antiquiora exempla) censoria sacra nota, à summo Pontifice Paulo V. multatos; qui tamen eos, non nisi amens, habuit vel censuit pro tyrannis. Quis etiam, quamuis hæreticissimum Regem Angliæ, qui nunc illi Regno præest, tyrannum propter solam hæresim appellauit. Excommunicatio, non nisi excommunicatum facere potest, eaq; fulminatur in Principes; non ut tyranni fiant: neq; ut suis ditionibus remoueantur: neq; ut subiectis gentibus laxentur habenæ, & ab obedientia suis Principibus, & fide debita liberentur; verum ut homines salutari terrore ad pietatis frugem, quasi adducto freno reuocentur. Concludo, Hæreticorum modernorum, id est, Lutheranorum & Calvinistarum, hanc esse sententiam; licere quemcumq; tyrannum impune occidere cuique priuato. Possem hoc per multas chartas ex libris illorum ostendere; sed quia hæc apud alios scriptores non difficile est inuenire, vnius vel alterius testimonio probabo, ne ut tu soles dicere non probare videar. Zuinglius in i. excussorum voluminum indice, à Gebennensibus,

nensibus, sic ait: Reges improbos, id est Catholicos; ut ille more suo loquitur, euertere fortunis regnisq; debere. Hanc sententiam nihilo melior Zuinglio Calvinus, Saulis & Manassis exemplo declarat: quanquam suam sententiam de hac re, more vulpino, ibi non prodit; sed in Daniele c. 6. quid sentiat clarè ostendit. Principes, qui turrim, ait ille, se contra Deum extollant, sua se ipsi potentia priuant; imò verò indignissimi sunt, qui in hominū cœtu ac numero reponantur: potius igitur illis est facies conspuanda, quàm ipsorum imperiis obtemperandum; nisi omnem superstitionem extirpent, & funditus tollant. Idem sentit & Lutheri genitus Sleidanus scribens sic lib: II. Quia Cæsar Religioni (Lutheranæ) exitium molitur & libertati; causam præbet, cur illum oppugnemus bona conscientia. Cum enim in eum casus res deuenit, licet resistere; sicut & sacris & prophanis Historiis doceri potest. Hæc est sententia scholæ Lutheranæ & Calvinisticæ, quam discipuli illorum mirum est quantum amplectantur, & comprobant; & tandem executioni mandent. Vide & lege hæc apud authorem Amphiteatri honoris, virum verò honore in omnem æternitatem dignum. Et tamen hosce tu Acephale, qui Regum causæ tam officiosè patrocinaris te simulas, ne verbo quidem attingis. Apparet liquido te non hoc propositum habuisse, ut iura Regum defendas, sed ut omni Societatem crimine lacestas, notes; & si posses, perdas.

C A P V T XVIII.

Refelluntur mendacia Veneris, ex tota Italia & ex Britannia ab Acephalo allata.

P Robandæ & firmandæ magis gratia eiusdem rei, Iesuitas scilicet statum politicum periculose per Europam hinc inde re ipsa turbasse, & vitam ac mortem Regum ab arbitrio & determinatione illorum pèdere, adfers alia duo exempla. Verba tua post recensitum exemplum ex Gallia sunt. *An non per hoc decretum Iesuitarum omnium Europæorum Regum, & quorumcunq; Magistratuum politicorum mors & vita ab arbitrij eorundem Iesuitarum horoscopo suspendatur; ut si hic illis dextrè ascendat, ipsi viuant & valeant, sin minus, pereant. Qua*
de re præ-

de re prædicta Venetorum calamitas, & Regis Britannia perpetua pericula abundè testantur. Quid? Venetorum calamitas, mortem & vitam ab arbitrij Iesuitarum horoscopo, vt tu ais, pendere testatur. Fortasse illi mortis aliquod periculum ab illis subierunt? Mentiris. nam ipsi nihil tale contra eos testantur, nec eos authores esse calamitatis suæ dicunt. Lege & perlege scripta omnium septem Doctorum illius serenissimæ Reipublicæ; & videbis nullam ibi mentionem Iesuitarum fieri, nihilq; illis obiici: quod sine dubio fecissent, si ipsi causa vel occasio illius calamitatis; quod illi non ignorarent, fuissent. Accedit quòd Venetorum calamitas non alia fuit, te etiam fateñte, quàm excommunicatio contra illos lata. Hæc verò, nihil aliud testatur; quàm malam & iniuriosam Ecclesiæ Christi fuisse legem, cuius illi, moniti etiam ne facerent, nihilominus executionem urgebant. Et cessauit hæc calamitas, vbi illi etiam cessauère à praxi talis legis. Hic verò quid culpæ habent Iesuitæ? imò quàm æterna laude digni. Nolebat summus in terris Christi Vicarius Paulus V. reuocare excommunicationem quam tulerat contra Venetos; nisi illi quoq; inter alia, omnibus Religiosis qui ex ditione illorum, metu excommunicationis sponte discesserant, potestatem ad sua loca derelicta redeundi facerent. Tergiuersabantur Veneti, maximè quod spectabat ad Patres Societatis; propter causam supra narratam: qua re cognita Præpositus Generalis Societatis Ies v, Claudius Aquaiua, summum Pontificem adiit, atq; ab eo obnixè postulauit; vt nulla habita hac in re Societatis, poenam illam, omni corporali maiorem, quam Venetis inflixerat, ab eis quantociùs tolleretur: se enim & suos, modò pax serenissimæ illi Reipublicæ restitueretur, velle etiam in perpetuum, domiciliis, quæ in tota ditione Veneta habebant, & habituri erant, carere.

De periculis perpetuis moderni Regis Britannia à Iesuitis, maius mendacium est, quàm illud de Venetis; quod tu mutatus es à Litho Misseno Germano Caluinista: qui vltimam coniurationem factam contra Iacobum Regem Angliæ, Iesuitis asfinxit, & scripto famoso diuulgauit. Sed accepit ille dignam suis scriptis responsionem; scilicet stigma suæ fronti, effronti, inustum; ob tam horribile mendacium, à P. Iacobo Gretsero è Socie-

tate; vbi ille ostendit ad oculum, hoc de Societate, etiam ab
ipsis Anglis hæreticis negari. Sed fortè exclamabis hic: en Rex
ipse Britanniae Iacobus, in præfatione ad omnes Christiani orbis
Serenissimos Monarchas ac Reges, &c. Apologiæ suæ, pro iura-
mento fidelitatis, hoc præfente anno, ab eo non Anonymòs iam
editæ, coniuratis annumerat Iesuitas; & maximè Garnetum, què
ironicè sanctum appellat. Quid tum? Rex annumerat ipse? er-
gonè omnino iam certum erit? iam omnes credere dictis & scri-
ptis eius oportebit? nemini negare, & pro veritate dicere licebit?
Te si molossium rabidum is quoq; assereret, & inter eos canes,
qui Acteona dilaniarūt, fuisse; ideonè iam hæc de te fabula indu-
bitata foret? Et sanè sic pro certissimis & verissimis dogmatibus,
habenda ista essent; Pont: Romanum non posse excommunicare:
nullam in Reges, etiam ratione auctoritatis Ecclesiæ Christi, po-
testatem habere: vnūquemq; Pontificem Antichristum esse, &c.
quia in hoc bello Rex hæc, & alia multa veræ fidei contraria as-
ferit, & scribit. Quanquam & in præfatione eadè testatur Rex,
ex coniuratis, maximis tormentis noticiam hanc & veritatem ex-
torqueri non potuisse: vnde igitur postea constitit Iesuitas con-
iuratione, suæ vitæ struxisse insidias? Cur antea patefacto hoc
crimine & discrimine, recensitis coniuratis, datis publicis litte-
ris & iconibus, omissi sunt Iesuitæ; nunc autem sceleris authorū
socios conscios fecit. Vereor ne occasio aliqua huius rei fuerit
Card: Belarminus Iesuita; qui epistolam monitoriam scripsit ad
G. Blackuelum Archipresbyterum Angliæ, vt iuramentum illi-
citur, quod ab eo Rex prædictus exigebat, recusaret. Porro
quòd Garnetus periit, fides Catholica & constantia pro veritate
eidem mortem, non cōiuratio accersuit, editaq; miracula; ipsis
etiam plurimis hæreticis Anglis nota, innocētiam eius (quæ De-
us sine dubio si coniuratus & sceleratus fuisset denegasset) palam
testatam reddiderunt. Sed veritas vexari potest, deleri & tolli nō
potest. Ab Anglis redis rursus ad Venetos, & magnum animi
tui mœrorem in causa illorum exprimens, dicis: *Hæc secta*, id est
Iesuitæ, *per vniuersam Italiam pro pestilentissimis hæreticis Venetos procla-*
mare dicitur; ideo solum, quòd illorum cupiditatibus frenum iniecerint: &
quòd fortè etiam (de quo mihi constat) inquisitoria potestatis libidinem, intra
nimis

nimis arctos carceres concluderint. Sed quomodo tu ista probas contra Societatis homines. Dicitur, inquis; A quo, nihil dicis: fortè à teipso, & ex tuo dolio quod nondū euacuasti. Et potest sanè esse, quod dicatur ab aliis; sed ore, non veritate. At ego, contra tuum dicitur; adfero scribitur à multis, verissimè. Scripserunt aliquot ex Societate contra septem Doctores Venetos, & alios, qui iniustam esse excommunicationem summi Pontificis latam contra serenissimam Rempub: Veneram proclamabant. Inuenistinè tu tale aliquid quod asseris, in illis; cū tamē in suis scriptis ista dixissent, si dicebant: & si ista in Italia contra Venetos à Patribus dicebantur, quomodo latebat Venetos; si te non latent extra Italiam manentem. Nonnè etiam Legatus Venetus, qui Romæ manebat eo tempore sciuisse ista: quomodo porro interrogatus à Pontifice; cur Societas à Venetis non admitteretur, non respondisset potiùs; quia illos proclamârunt pro pestilentissimis hæreticis ubiq; per Italiam. Perbellè te etiam illis verbis, & *quod fortè &c.* prodidisti: qualem ipse vides, & perdidisti. Si enim tibi constat, Religiosos Societatis idè pro hæreticis Venetos per Italiam proclamasse, quia illi inquisitoria potestatis libidinè intra nimis arctos carceres cōcludunt; quomodo dicis fortè propterea? Potior certè ratio, si ita est, esset; omnes Polonos pro pestilentissimis hæreticis proclamare, quia illi inquisitoriam potestatem, nullo modo admisērunt. Cur ergo eos pro talibus non proclamant, edisserere nobis. Agnosco te etiam ex illo verbo, *inquisitoria potestatis libidinem*, semen esse diaboli, filium ex schola Lutheri aut Caluini. Quis enim pius Catholicus talia dixisset vel dixerit? Non dissimile est illud aliud, Catholicoromana. *Constat*, inquis, *Henricum III. in Catholicoromana communionē usq; ad extremum perstitisse.* Estnè alia in mundo Ecclesia Catholica, nisi Romana. Fortè tu putas Calvinianam synagogam vel Lutheranam esse Catholicam: & idè ad distinctionem à Catholicocaluiniana, addidisti Catholicoromana. At quomodo Catholica est Calviniana vel Lutherana, si non vniuersalis? Quod deniq; furoris Iesuitarum, quo Henricum III. persecuti sunt, causam verā hanc esse dicas; quia sceptrum Regium, non ei tradere volebat, quem sibi Iesuitæ tanquam idoneum molitionum suarum administrū

Galliæ Regem destinauerunt; more tuo loqueris: hoc est, non modò audes conuicia omnium confessione falsissima contra innocentes promulgare; sed ne ea quidem laboras vlla saltem probabili specie colorare.

C A P V T XIX.

Examinatur obiectio, quam sibi ipsi facit Acephalus; & responsio cum suis probationibus.

O Biicis postmodum tibi ipsi, & respondes; nihiloq; melius utrumq; facis, quàm soles probare tua. *Sed hîc fortasse aliquis dicere volet: In Polonia nihil ab hac parte esse periculi, quòd Iesuitis cum Rege nostro probè conueniat. Mallem hos dicere posses Regi nostro cum Regni Ordinibus, & his cum Regia Maiestate probè conuenire: hoc enim ad Reipublicæ salutem aliquantò vtilius esset. Sed quanquam hoc verè dicitur, mihi tamen sollicitudinis meæ causam non tollit.* Agunt tibi gratias Patres, quòd tandem aliquando, te illis clementem exhibeas. Fateris enim, quod attinet ad vitam & mortem Regis nostri Serenissimi Sigismundi, pro tempore hoc verè dici; nullum esse periculum ex parte Societatis. Sed nonné tu paulò antea dixeras; totam & vnicam causam ex parte Societatis, Henrici III. mortis, &c. fuisse decretum illud & sancitum Iesuitarum; licere scilicet cuilibet priuato tyrannum, hoc est, eum qui omnes illorum molitiones & pessimas artes non probat, nec seriò promouet, occidere. Quomodo ergo affirmas ex hac parte nihil esse periculi nunc Regi nostro à Iesuitis? nisi fortè dicas, illos contrarium illi decreto in Polonia docere. Sed tunc te mentitum esse admittere debebis. Dixisti enim in superioribus, illam sententiam de occidendo tyranno à toto Iesuitarum Ordine, doceri. Tyrannum verò Regem nostrum esse; iuxta definitionem tyranni, à te ex mente Iesuitarum datam, & pro tali eum ab ipsis haberi, non negabis. Non enim audebis, nisi impius esse velis, dicere; omnes Iesuitarum pessimas artes, &c. ab eo probari, & seriò promoueri; qualis solum apud Iesuitas tyrannus, ut tu asseris, non est.

Circa illud tuum; *Mallem hos dicere posses, Regi nostro cum Regni Ordinibus probè conuenire.* Interrogo, quid tu hîc per Regni Ordines intelli-

intelligas? vnum né quemcunq; nobilem Polonum & Senatorē,
vel omnes Nobiles & Senatores? Si primū, stulta & impia optas:
si secundum, etiam quæ fieri non possunt. Quomodo enim Rex
noster, cum vnoquoq; conuenire poterit; maximè supposita
tanta dissimilitudine animorum & operum, quæ inter nostros
est. Quomodo etiam Rex cum illis conuenire debet, qui inter
seipsos (vt tu ipse concedis, & negare de vniuerso Regni nostri
Ordine non potes) non conueniunt. Et velles tu, vt Rex noster
tecum quoq; qui alienæ famæ violator, obrectator, & impu-
dentissimus mendax es, conueniret. Ergo & cum iis, qui Regi
& Reipublicæ non obediunt; qui arces produnt, qui bona sua
abliguriunt, & aliis id genus vitiis se obstringunt: quales vtinam
Patria nostra non haberet. En qualis tu Patriæ amator sis; & ta-
men impudentissimè fingis, te sollicitum esse de salute illius &
Regis nostri: & ideò dicis: *Quaquam hoc verè dicitur; mihi tamen
sollicitudinis meæ causam non tollit. Quis enim certò poterit dicere, hoc Regi no-
stro perpetuum futurum, vt Iesuitis propitiis vtatur.* Ille Acephale dicere
poterit, qui nouit, & qui sincero oculo intuetur, mores, vitam,
& cōuersationem hominum de Societate: ille qui vidit & intel-
lexit, illos omnibus Regibus etiam malis; etiam idololatriis, in
Indiis, in Iapone, in Regno Sinensi, obedientiam, reuerentiam,
& obseruantiam debitam reddere. Deniq; ille qui scit, quàm fi-
deliter seruierint prædecessoribus Regis nostri, sanctissimæ me-
moriæ Regibus Polonia, Sigismundo II. & Stephano I. Sed mo-
ues & aliud dubium: *Quid si Rex noster deprehensis aliquando Iesuita-
rum artibus; à quibus eum hæcenus pleriq; circumuentum existimant, ani-
mum mutet, & potio rem respectum Reipublicæ habere incipiat, ecquid tum
eum sperare iubebimus?* Quàm tu hîc honoratè de Rege tuo; & qui-
dem publicè loquaris, iudicet vnusquisq; æquus rerum æstima-
tor, & Regum suorum famæ amator: imò quàm iniuriôsè, ostē-
dam: Nonnè summa est iniuria & crimen, dicere; Regem no-
strum, potio rem habere rationem Iesuitarum, quàm Reipubli-
cæ. Palles, etiam impudentia scit mutare colorem. At ista verba
tua sunt: *Quid si Rex noster, ais, mutato animo contra Iesuitas, potio rem
Reipublicæ rationem habere incipiat;* subintelligitur, quàm Iesuitarū.
Nunc ergo non habet. en teneris: & hoc tu volebas; sed quia
quis sis

quis sis non constat, (si tamen non constat) nihil curas : & ideo
ut scripto tuo pestilenti impunè iniuriosus esse posses ; non solū
contra Iesuitas, sed & contra Regem tuum, contra Regnum, cō-
tra Reges Hispaniæ, contra sedem Apostolicam ; deniq; contra
ipsam Ecclesiam Christi, nomen tuum occultasti. Dic Acepha-
le, qui sunt illi pleriq; qui Regem circumuentum artibus Iesui-
tarum existimant ; tu fortè & alii similes tibi : scis quales ? Quan-
ta Deus bone prudentia in his viris, qui & Regem circumuentū
ab artibus Iesuitarum cognoscunt, (quod tamen Rex ipse, & au-
sim dicere ferè totus Regni Senatus non agnoscit) & ipsi ab illis
circumueniri non possunt. Quod si Rex noster malas artes Pa-
trum deprehenderit, & animum iccirco contra eos mutauerit ;
non est quod tu eum ineptè, vel desperare, vel aliquid sperare iu-
beas, sed nocentes castigare : affirmo tibi eorum nomine, quòd
libenter pœnam subibunt, si tales inuenientur ; non se defen-
dent, si conuicentur ; non patronos inuocabunt si culpam habe-
bunt. Sed si non deprehenderit, ut non deprehendet, ipse & to-
ta Respublica ; & utinam inquirat, tunc te pœna talionis mane-
bit. Sed quid ego, imò omnes boni tunc Regem sperare iube-
bunt ? Nocentem enim te castigare non poterit ; quia nomen tuū
ne agnoscereris, occultasti : sed & si non occultasses, cœlum e-
nim & terram misceres, & nihilominus ore mendaci, & conuici-
is assueto, Regem Reipublicæ rationem non habere, & Iesuitarū
artibus circumuentum esse clamares. Manum tamen & iudiciū
Dei non effugies ; coram quo, huius etiam calumniæ rationem
certò es redditurus, & mercedem dignam illa ; nisi resipiscas e-
amq; reuoces, accepturus : Sagittas scilicet potentis acutas, cum
carbonibus desolatoriis ; hoc est, plagas acerbis, inflictas ab o-
mnipotente, quæ ferient te, ut sagittæ vibratæ à brachio poten-
tis : & incendia perniciosissima æterna, quæ vrent te, ut carbo-
nes ardentes. Hæc tibi lingua tua calumniatrix dabit, hoc com-
modum & hos fructus illa tibi afferet ; si non resipueris, quod
tibi ex animo opto.

Adstruis deniq; veritatem prædictorum ab exemplo. *An non
fuit, inquis, tempus in Galliis, quo Henricum III. ex Polonia redeuntem Ie-
suitæ eo plausu excipiebant : ut laudum eius præconio exsatiari nequirent,
dictitantes*

dicantantes huic vni indiuiduo, omnes Constantinos & Carolos Magnos, omnes
Ludouicos, &c. inclusos esse, &c. Quæ tamen omnia eum non iuuerunt. Nam
hi ita postmodum mutati sunt: vt eum non solum occidi curauerint, sed occisi ca-
dauit, quatum in ipsis fuit, sepultura prohibuerint, ipsumq; paricidam, in Di-
uorum catalogum retulerint. Quis tanta audacia clarissimam veritatē A-
cephale asserere audeat, quanta tu ipsissima mendacia asseueras.
Mentitum te esse, cum Iesuitas introducis laudantes Henricum
redeuntem ex Polonia, ipse fateris: in margine enim famosi tui
libelli, eodem loco, ais id à Catholicis factum, antequam illis dis-
plicere cepisset Henricus: vbi etiam impiè addis, ab iisdem Ca-
tholicis tantum non pro altero Messia eum habitum. Cum verò
dicis Patres curasse, vt occideretur Henricus, & prohibuisse ca-
dauit illius sepultura, & occisorem in Diuorum Catalogum re-
tulisse; mentitum te esse turpissimè manifestum est: nullus enim
vnquam in Gallia, inimicissimus quamuis Societati, & perditissi-
mus, hactenus hoc illi obiecit; vt etiam annotaui supra. Acce-
dit quod inde tu inferis; Patres curasse vt occideretur Henricus,
quia docuerunt sub illud tempus, tyrannum licere vnicuiq; pri-
uato occidere: hoc ipsum autem mendacium est: iam enim quid
illi in ea re doceant, ostendi supra. Et quamuis hoc illo tempore
docuissent; tamen ista tua mendax conclusio ex illa antecessiun-
cula, seu præmissa subsumpta ac disparata non sequitur. Hæc
quid tu non diceres contra Patres, & quomodo triumphares; si
ille Clemens occisor, non Dominicanus, sed Iesuita fuisset: qui
etiam tunc Ordinem eorum non polluisset; sicut nec Iudas pro-
ditor, fur, & homicida, scholam Christi & Collegium Aposto-
lorum, labe aliqua infecit: neq; Clemens familiam illam, in qua
Religioso instituto suscepto vivebat. Vnde nemo ne tenuiter
quidem ausus est illam iccirco accusare; multò verò minus Patres
inde argui possunt; quorum nec discipulus, nec familiaris, &c.
fuit: sed vt illustrior sit tua libido, id quod non est fingendi; ac-
cipe contra tuum argumentum futile, documētum non odij, sed
amoris Iesuitarum constantissimi in Henricum III. Sic enim Lu-
douicus Richeomus in sua Apologetica respōsione Henrico IV.
qui nunc Regni Galliæ clauum tenet, ea de re narrat. Edmundus
inquit, Augerius, homo Societatis, inter alios vir clarissimus ro-
ta Gallia,

ra Gallia, nostra memoria summus Orator, Regiꝑ; Henrico III. vita functo inprimis vsque ad mortem iucundus & charus; cū Lugduni conciones haberet; vt recordantur omnes illius ciuitatis incolæ; cū illa ciuitas, maximè fœderatis armis ardesceret, eum solitum semper è superiore loco, spectante atq; etiam plerunq; fremente infinita ciuium multitudine, pro Rege illo orare, eum commendare populo, laudare, defendere, &c.

C A P V T X X.

Mendacia Acephali contra Societatem de atterendis legibus Reipublicæ.

HVcusq; , inquis, de vi aculei Iesuitici contra Reges statumꝑ; Regum; nunc de efficacia eiusdem pestis in atterendis legibus Reipublicæ, illis scilicet, à quibus in instituta sua venatione impediuntur. Et ne dicere tantum videaris, probas tribus exemplis: Primum, in Galliis legem Salicam matriculam & fundamentum illius Regni; per quod stirpis Regiæ mascula proles exclusis femellis ad Regnum sola admittitur, Iesuitæ attriuerunt. Cū enim vigore prædictæ legis successio Regni post interfectum Henricum III. ad Henricum IV. deuolueretur, secta Iesuitica interpretando hoc ipsum suum interitum esse, tantum effecit. vt Galli hoc Reipublicæ suæ fundamentum ipsimet subruere conati sint, adscita contra hanc legem Philippi II. Hispaniarum Regis filia, in Regni sui hæredem; operis totius promotoribus Iesuitis. Acutus tibi hîc videris; sed desipis crede mihi. Lex Salica, vt author est Alnatus & alij, dicitur à Saliis; qui sunt populi Germaniæ non Galliæ; vocabantur & sacerdotes Martis, Salij: quia scilicet in portandis ancilibus saltare illos mos esset: vt videre est apud T. Liuium, & Ciceronem sapè. At tu à te ipso fortassis quia saltas ab vno mendacio in aliud, transfiliens omnē veritatem, appellasti illam legem Gallicam, Salicam. Si talis lex apud Gallos est, & si illi contra hanc legem Philippi II. Hisp: Regis filiam in Regni sui hæredem elegerunt, hoc ipsi viderint. Patres certè contra eam legem molitos esse, mera calumnia est. Sanè si hæc res vel similitudinem veri aliquam habuisset, non omisisset eam occasionem Arnaldus furiosus, vel Catechista improbus, vel stolidæ orationis author, Galli omnes in Iesuitas debacchandi.

bacchandi. Alterum in Polonia, *periculose legem electionis liberae, libertatis Polonicae fulcimentum, hæc tinea, id est Iesuita, arroserunt.* Arrodis tu hîc canina rabie veritatem, id est, mentiris, & mendacem agis: hoc enim est nomen huius tinea: Omnibus quod sciam, Iesuitis, qui nobiles sunt; imò & aliis, placet illa lex, electionis liberæ; nec vnquam ego audiui illam à quoquam de Societate vituperari: & tamen cum illis familiarius sum, quàm tu versatus. Sed addis: *quanquam egomet hoc nolo dicere; nec publica ipsemet diuulgare.* En ex vno ore calidum & frigidum. Quod enim modò dixisti & diuulgasti; sanè non inuitus, iam te illud nolle dicere & diuulgare dicis. Quod si admissum à te mendacium, iam te corrigere prætefers; mihi vt id credam non persuades: cum nouum mendacium in tertio exemplo committas. Est autè illud, *In Hungaria, Austria, Styria, &c. leges omnes, quibus prædictarum nationum libertas nitebatur, obtriuierunt Iesuita: hinc factum est, vt illæ nationes partim ab illis oppressæ sint; partim ad extremam desperationem adactæ.* Ita tu semper vis, quæcunq; vis, de Iesuitis loqui sine probationibus & testimoniis. Cogita quæso paulisper, quid dicturus esses, si ego, eadem figura, mutato nomine Patrum, assererem; te totum illud perpetrassè, de quo illos accusas. Addo, te totam hanc calumniã mutuatum esse ex Misseno Calvinista; quod mihi constat ex libello P. Gretseri, qui inscribitur Stigma Misseni: in quo responsum quoq; ad eandem habetur, quod ego non repetam; licet tu idem mendacium tanquam nullam eius solutionem habueris, fronte effronti repetas. Illud tamen non prætermittam; quod Societatis homines insimulas; quasi obtriuierint leges prædictarum nationum, ipsasq; nationes oppresserint, &c. id reliquis tuis audacissimis & impudentissimis criminationibus & sicophantiis annumeretur. Sed scio quid tu his verbis intelligas; scio cur ea euomas. Credis enim authoribus & suasoribus Iesuitis Serenissimum Principem Ferdinandum imperasse heterodoxis, in Styria & Carinthia, aut mentem aut sedem mutare. At vnde habes, non sine opera Iesuitarum illud factum fuisse? Dices fortasse; ita Missenus narrat. O testem dignum te, dignum tua causa. Sed fac ita se rem habuisse: esto enim Iesuitæ id suaserint; num ideo iam ab hæreticis, legum obtritores & innocentum oppressores dicendi sunt? O rem intolerabilem. Si Princeps hære-

ticus, Lutheranus aut Calvinista, exturbat orthodoxos ex hæreditariis suis Prouinciis, authoribus Ministris earundem sectarū, nihil tale imputatur illis à Catholicis: laudabunt etiam hoc factū suum & Principis, ipsi Ministri; imò & omnes eiusdem farinae homines; nominabunt etiam zelum pro domo Dei tuenda susceptum, & tanquam ad omnem posteritatis memoriam, commemorandum Religionis argumentum decantabunt. At si Princeps Catholicus, simile quid in Lutheranos vel Calvinistas; etiam non authoribus Iesuitis decernat (modò tamen illi in illius Principis ditione sint, vel à confessionibus ipsius, vel Concionatores) iam hostes Ecclesiæ, Iesuitas esse, legum obtritores, innocentium oppressores, & sexcenta talia clamitabunt. Sed quod intolerabilius est; affingis tu hoc ipsum Iesuitis, siue Princeps Catholicus Hæreticos exturbat ex suis Prouinciis, siue Hæreticus Catholicos; nam & expulsionis hæreticorum ex Styria & Carinthia Patres authores hîc facis, & eiectionem omnium sacerdotum Catholicorum, ex Transyluania & Hungaria, & deniq; persecutionem grauissimam in Anglia contra omnes Catholicos exortam, iisdem Patribus supra & infra adscribis. Sed si calumniandi cupidine obcœcatus non fuisses, vidisses quis causa fuerit motuum in Hungaria & Transyluania; scilicet Hæresis pestilentissima Ariana. Huius siquidē sectæ homines, non semel Iesuitas eiecerunt ex prædictis Prouinciis; non ob violationem aliquam legum, sed propter maleuolentiam & odium quo omnes Hæretici Iesuitas prosequuntur: quod non semel constantissimè affirmavit Sigismundus Bathoreus. Habes plura huius rei documenta & argumenta clarissima in Proba Societatis P. Scargæ; quæ tu propter calumniandi Patres libidinem, videre noluisti: si enim ea vidisses, obmutescere debuisses. Lege ergo vel nunc; & simul, quomodo P. Ioannes Argentus in Comitibus celebratis Meges, innocentiam Patrū omnibus probauerit. Deniq; quale elogiū & publicum testimonium innocentiae illorū Princeps Bockai dederit. Concludo testimonio Sigismundi Racoij. Principis Transyluaniæ non Catholici; qui cum conatus fuisset plurimum Patres reducere, nihilq; in ea re profecisset literis patentibus testatus est, Iesuitas non nisi propter Religionem, & propter plurimas Hæreticorum voces Transyluania excludi.

NON poteram ante coniecere, vnde tibi tanta in Iesuitas acer-
 bissimi felis copia fuerit collecta: vnde istud odium tam
 inexsaturabile, quo in eos exardescis; sed ex præsentibus verbis
 tuis, quæ examinabo, clarè legi. Odium tuum contra omnes
 Iesuitas est; ac proinde non personale, sed commune; neq; ex
 causa priuata nascitur, sed ex publica. Odisti Patres odio illo ge-
 nerali, quo improbi bonos, hæretici Catholicos. *Pacem, inquis,*
Religionis, id est Confederationem, vnicum furoris Iesuitici repagulum, ita
Iesuita traducunt; vt eam Tartaricam & Machometicā perfidiam nuncupent:
quam Regia Maiestas, citra æternæ salutis suæ iacturam, nec approbare possit;
ne dum vt eandē tueri debeat. Hinc omnes tuæ lachrymæ & furor cō-
 tra Patres; Confederatio hæc odium tuum & conuicia, quæ ha-
 ctenus dixisti, contra eos elicit, & dentes tibi ad mordendos il-
 los & dilacerandos exacuit. Cur ita? Quia ex numero hæretico-
 rum nostratium es; qui cū audiunt à quopiam Catholicorum
 Confederationem damnari, putant iam se experi ad mortem, &
 suā bona ad direptionem; & quia hæc subire nolunt (non enim
 tanti faciunt, fidem suam Lutheranam vel Calvinianam, &c.)
 Cōfederationem vrgent, laudant, & contra eos, qui eam conde-
 mnant verbis, conuiciis & maledictis insurgunt, multaq; eis ne-
 faria, & horrenda affingunt. Sed heus quomodo tu, qui te Chri-
 stianum esse profiteris, Confederationem impiè ausus es hīc
 appellare, pacem Religionis: nisi fortè nomine huius perfidiam,
 sectam, vel idololatriam intellexeris. Nonne Confederatio, de
 qua loqueris, præcipuè & primariò est, licentia & libertas, eaq;
 lege concessa, vt quiuis possit credere, quomodocunq; ei libue-
 rit: hæc verò quomodo dicenda: est pax, & non potius pertur-
 batio veræ Religionis, falsæ verò propugnaculum. Pacemne pu-
 tas attulisse veræ Religioni, decreta illa nefaria, impia & blasphem-
 a contra Christum, ante aliquot annos condita, & statuta ab
 Arianis, apud nos in Rakovo. Lege illa apud P. Scargam, in li-
 bello qui inscribitur Consilio Arianorū. lege inquam, & si micā

Christianitatis & pietatis habes, legendo exhorresces, &c. At-
qui vt hæc & alia similia facerent, Confœderatio tua illis licen-
tiam dedit, & timore ac pœna omni eos liberauit. Risu excepi
illa alia tua verba, quibus asseris; Confœderationem esse vnicū
furoris Iesuitici repagulum. Dolenda certè est fortuna omnium
Hispanorum, Lusitanorum & Italorum; quandoquidem omnes
illi hoc vnicō repagulo furoris Iesuitici, Cōfœderatione scilicet,
carent; sed carent eodē & Styrij & Carinthij. at quomodo Deus
bonè viuunt? quod monstrum hoc? quomodo à furore Iesuitico
non sunt consumpti? quomodo etiam furorem Iesuiticum Polo-
ni non senserunt, quando non habuerunt hoc vnicum repagulū.
Priores enim sunt Iesuitæ in Polonia, quàm tua Confœderatio;
quæ nonnisi anno 1573. nata est ad Varslauiam sub villa Kamien:
quomodo verò nata est, & quibus authoribus, & quare, omitto.
illud tantum, ne rota natio nostra infamiā apud alias gentes pro-
pterea patiatur, dico: Confœderationem hanc nō esse, vt tu hīc
& infra in fine veritatis hostis, asseris, Legem Polonam, Ius, aut
Constitutionem vniuersalem, totius scilicet Nobilitatis iuramē-
tis sancitam & confirmatam. Testatur hoc inprimis inuidiſſim⁹
Rex noster Stephanus. Verba ipsius in Constitutione Cracoui-
ensi tempore coronationis suæ anno 1576. hæc sunt: Et quia in
hac nobilissima Republica Polona, non pauci sunt dissidentes in
Religione, cauerunt hoc sibi, aliqui indigenæ, eiusdem Regni
peculiari Confœderatione, ne in causā Religionis turbationes
patiantur.&c. Testatur & Illustris: Vchanski, Archiepis: Gne-
ſnensis; qui eo ipso tempore, loco & die, cū ea Confœderatio
sub electionem Henrici III. caderetur, obstitit illi, reclamauit,
nec subscripsit; cū tamen Primas Regni esset, & primum regi-
mē in Interregno haberet. Extat hæc eius reclamatio & prote-
statio Sochaczewiæ in Regia Cancellaria; quam ipse statim, con-
tra hanc Confœderationem; non solum nomine suo, sed omniū
Episcoporum, & totius Cleri, vnanimi consensu fecit. Idem eo-
dem tempore egit Parisiis Konarski, Episcopus Posnaniens. vnā
cum aliis Collegis suis, apud Henricum III. ad quem deducen-
dum & ad Regnum adducendum missus erat à Republica. Hoc
idem fecerunt ferè in singulis Comitibus omnes alij Episcopi; imò
& integri

& integri aliquot Palatinatus. Sed hoc ipsum & tu ipse hic admittis. Verba tua sunt: *Novi tamen, quid etiam hic nonnulli excipiant non esse tantoperè admirandum, si Confœderatio illa, fortasse non omnibus probetur, sub qua nimirum tot abominanda secta, quotannis inter nos supputulēt. Age itaq; cedamus eis.* Hic verò iam fateor, illud quod Patribus obiectis, Confœderationem scilicet hanc ab illis, non quidem traduci, (quia non nisi bonæ res traducuntur, qualis non est Confœderatio tua) sed vituperari; non quia sit furoris illorū repagulū, ut iam ostendi (neq; enim sanguinem vestrum hæreticum sitiūt, nec spargunt, ut testis est etiam nunc Styria & Carinthia; imò suum proprium, quando ita necesse est, pro vera & Catholica fide profundunt, & profuderunt non semel, authoribus & carnificibus hæreticis) sed quia impia & abominanda, in se continet: Quæ causa etiam est, ut de ea pronuncient illud. Non posse illā nec à Regia Maiestate, nec ab ullo quopiam Catholicorū, sciente quid illa sit, & quæ in se contineat, citra æternæ salutis iacturā approbari. Sed quæ sunt illa impia quæres? explicat ea & ostēdit clarissimè & doctissimè R. D. Hieron: Povodovski, Canonicus Gnesneū in suo libello, qui inscribitur Propositio ex Decretis S. Scripturæ collecta: ubi non solum appellat, sed etiam probat eā esse impiam, iniustam, peccatum contra Spiritum S. asylū omnis nequitiae, & quæ tollit omnem iustitiam spiritualem & secularē. Eadē habentur & fusiùs, in libello quodam Polonico, Anno 1596. impresso sine nomine: cuius titulus est, Processus contra Confœderationem; ubi etiam ostēditur, quibus & quot impiis sectis & abominandis plena sit Confœderatio Polonica, fatētibus etiā hæreticis. Certè nemo negare potest, eum qui hanc Confœderationem approbat, promouet & tuetur; approbare, promouere & tueri blasphemias contra Deum: approbat enim, promouet & tuetur omnes hæreses, quæ sunt vel possunt esse; quarum aliquæ palàm blasphemias maximas redolent, & docent contra diuinam Maiestatem. Ariana secta Deum verum Trinum, quem nos omnes Catholici colimus & veneramur, appellat nefandissimis nominibus. Franciscus David Lismanus, Minister illius sectæ, vocat eum Cerberum, id est, canem infernalem tricipitē: Deum sophisticum, idolum nouum in orcum detrudendum, tur-

rim Babel, &c. Et tu adhuc vt talia & peiora ore sacrilego in De-
um euomantur, noli Confœderationem repudiare, imò eam tu-
ere. Excommunicationis sententia lata est, & fertur quot annis
à summo in terris Christi Vicario, contra eos qui hæreticis, & e-
orum sectis in causâ hæreseos fauent; eos iuuant & promouent.
Atqui illi, qui Confœderationem hanc approbare, imò iuramē-
to se eam tueri obstringunt, hæc faciunt: & tu nihilominus vis vt
Patres Regem & Dominum nostrum non moneant, quod talem
Confœderationem citra aternæ salutis iacturam approbare non
possit. Sed quid mirum, propter ista quæ vidimus Confœdera-
tionem hanc à Societate exagitari; quandoquidem ipsi hæretici,
multò acrius in eam inuehuntur. Audi Acephale quid pater tu-
us, Theodorus Beza, primarius Minister Caluinisticus in epist:
Theol. pag: 20. & 21. de ea sentiat: Libertatem conscientis per-
mittere, sinere vnumquemq; si volet perire, merè Diabolicum
dogma est. (Diabolus tamen non nisi pro hæreticis tuendis hoc
adinuenit) Et hæc est illa diabolica libertas, quæ Poloniâ & Tran-
sylvaniam hodie tot pestibus impleuit; quas nullæ alioqui sub
sole Religiones tolerarent. Hucusq; verba illius. Tu verò quid?
Quia animaduertisti, nō reddi Iesuitas exosos Catholicis nostris
propterea, quia illi Confœderationem vituperant; aliud quid-
dam contra eos mouisti & euomisti. *Incitant, inquis, Iesuitæ Regē
contra Rempub. & leges. In proximis enim Comitibus Varsavia, Dominica
Misericordias Domini, (verba tua sunt) Anno 1606. P. Scarga, quod ipsi
ex ore eius audiuius, conuerso sermone ad Regem, sic cum alloquebatur:
Eheu Rex, quorsum iam nobis res tua intempestiua conuiuentia reciderunt?
Reges olim Polonia de rebus ad Rempublicam pertinentibus cum solis Sena-
toribus deliberabant. An non ita erat antè, inspicie Chronica nostra.
Nunciiorum istorum Terrestrium quos vocant, nullæ in his rebus partes erant;
vt qui non ita dudum introducti sunt, &c. ubi etiam manibus ceu nutu indica-
uit, summa nimirum papauera dermetienda esse. Fateor si ista vera sunt,
te iustam causam accusationis habere. Huius tamen rei culpa pe-
nes solum P. Scargam esset: reliqui enim omnes propter dictum
vel factum imprudens vnus, nec crimen nec culpam vllam in-
currerent; sicut nec facinus aut scelus vnus Poloni redundat in
omnes. Verùm enim uero etiā ab eo Patre, culpa in hac re omnis
abest,*

abest. Cur ita? quia tu illa verba mendaci ore ei imponis: quod
probo non vno teste sed pluribus; præcipuis inquam Senatorib.
Maioris Poloniæ: qui se, me postulante responderunt, Concioni
illi adfuisse; nihil tamen tale in ea audisse. Vnde mentitum te
esse dicebant. Habui & literas de hac re, à duobus Nunciis Ter-
restribus illorum Comitiorum; quos de ea re fueram perconta-
tus. Vterq; illorum respondet; mendacium illud confictum ab
aliquo maleuolo Societatis esse. Nouimus enim, inquit, & mo-
destiam Patris, ac prudentiam à multis annis; & libertatem etiã
nimiam nostrorum Nobilium: qui sine dubio verba talia, ferro
etiam vindicassent. Hoc verò mendacio refutato, ruit illud ali-
ud mendacium, quo secundum tuæ designationis caput conclu-
dis: vt pote fundatum in mendacio. *Iesuitas scilicet esse, qui diffiden-
tiam inter Regni huius subditos, & supremum Magistratum ferunt & augen-
tum Regiam Maiestatem, Nobilitati, Nobilitatem Regi suspectam efficiunt.*
Tuus est hic scopus præcipuus; imò solus & totus, vt ostendi su-
pra: Iesuitas suspectos & odiosos Regi & toti Nobilitati Poloniæ
reddere: quod, vt speramus in Diuina misericordia, nunquam
efficies.

C A P V T X X I I.

*Præcipua designatio Societatis IESV, cura & propagatio
Religionis Catholice.*

Sperabam te iam tandem cum secundo designationis tuæ ca-
pite, finem quoq; conuiciis contra Patres Societatis IESV im-
positurum; quandoquidem sat multa iam effutiueras: vt exhau-
itus esse cum dolo tuo videri potueris; & tibi non aliud hîc su-
peresse videbatur; quàm ad obiectiones quasdam, quæ sententiæ
tuæ pro Societate IESV, à contrarium sentientibus, vt tu asseris,
opponuntur respondere. Sed nimirum nimia tua sitis conuici-
andi, restringi nondum potest: & facilius tibi est conuicia cō-
tra Patres ferere; quàm rationibus obiectiones soluere. Cui insti-
tuto tuo; quod non aliud est, quàm illos conuiciari vsq; ad calcē
libri satis facere vis. Institutum verò meum hîc scito idem fore,
quod & superius. Non ergo rationes quas amici Patrum in causa
illorum

illorum adferunt, vt possem, confirmabo, roborabo, & vrgebo; sed illos à conuiciis per ostensionem eorundem purgabo: &, vt aiunt, digito ostendam, quàm ineptè, friuolè & pueriliter obiectiõibus satisfacias. *Primum ergo quod pro Iesuitis, ab illis, qui eos feruidissimè propugnant, adfertur, est inquis, Catholica Religio: à cuius intuitu sibi metuunt, si eiectio illorum ex Polonia probaretur ac decerneretur. Præcipuum, ais, splendidum ac plausibile hoc est caput, defensionis Iesuitica.* Non est ita; sed præcipuum est innocentia illorum in eo, de quo accusantur, hæc primo loco adferri solet, hæc ad oculum ostēdi. Dicitur verò & illud aliud ab amicis illorum; non gratis tamen & absq; fundamento: habent enim rationes validas cur ita dicant. Sed quid tu ad hoc caput? Tria dicis: *Primum est: miraris quibus rationibus hoc sibi persuaderi patiantur amici Iesuitarum, Catholicam Religionem citra illorum operam in Polonia consistere non posse; cum credant eandem Religionem, qualis illa nunc est, paulò minus quàm mille quingentos annos per orbem durasse, antequàm Ignatius Loiola natus est.* Quid ais? negas non posse consistere Catholicam Religionem in Polonia sine Iesuitis. Cur ita? quia durauit eadem Religio talis, qualis nūc est, in mundo per mille quingentos annos, antequam Ignatius Loiola natus esset. Obstupesco acumen ingenij tui. Non vides pari tua Dialectica posse tolli ex Polonia vniuersum qui nunc est Clerus: potest enim sine illo consistere Religio Catholica. Quamobrem? quia eadem Religio Catholica, qualis illa nūc est, per mille quingentos annos in mundo durauit, antequam hīc Clerus natus esset. Aduertisne in hac ratiocinatione stultitiam tuam; in qua insuper te mentitum esse, non est quod demonstrē. Satis enim per se omnibus patet; cum dicis Religionem Catholicam talem qualis nunc est, paulominus quàm mille quingentos annos per orbem durasse, antequam Ignatius Loiola natus esset. Certè te ipso etiam teste infra non talis erat. Refrixisse multorū in pietate feruorem: neglectum Sacramentorum vsum, quis, nisi talpa esset, in Regno Poloniæ ante aduentum Iesuitarum non animaduertat? Quotusquisq; autem Senator erat, qui in Curia pro fide Catholica zelum Dei haberet? Iam verò ex ipsa Nobiliū multitudine, quàm pauci qui sartam rectamq; Religionem conseruarent? Nunc cum Monasteria (olim à pluribus deserta, & à paucis

paucis habitata) Deo famulantium plena; pietatem quasi post liminio restitutam, errores sectariorum profligatos vides; quamente & fronte, eundem semper in Polonia fidei statum viguisse asseueras? Sed hæc certiora sunt quam demonstrari debeant. Alterum quod dicis est: *Christus & Apostoli non solum Religionis propagationi; sed etiam eius aeternæ conseruationi, per sufficientia media abundè prospexerunt.* Admittimus, sed quærimus, quomodo ostendis vel soluis; Ordine Iesuitarum, (hoc enim est quod amici illorum dicunt, & suam primam defensionem probant; quod & publicè de illis Summi aliquot Põtifices in suis Bullis testantur) non esse mediũ necessariũ; supposita hac præsentia prouidentia diuina, ad conseruationem his temporibus Religionis Catholicæ. *Hi autem, id est Apostoli, non Iesuitas, sed Episcopos, Presbyteros, Doctores, &c. ordinarunt; quorum officiorum non solum nomina, sed etiam persona inter vos supersunt. Igitur, si isti officium suum rectè facient, Religio perseverabit, quamuis in Polonia nulli Iesuita sint.* Semper es tui similis, neq; vnquam à te degeneras: nam quando non mentiris, nec Iesuitas calumniaris, ineptissimè loqueris; siue argumenteris, siue respondeas. Nunquid Iesuitæ non sunt Presbyteri aut Doctores? quod si tales sunt; vt tales esse certum est, igitur secundum te ordinati ab Apostolis. Hinc verò vides; quid tandem concludis. Sed quĩ scis Iesuitas non esse ordinatos ab Apostolis: quia non erant tunc cùm viuerent Apostoli? Egregiè, peracutè: igitur & præsentis Poloniae Antistites, & Clerus reliquus, secundum te, non est ordinatus ab Apostolis: ac proinde quamuis nullus Clerus esset in Polonia; Religio tamen Catholica posset in ea sine illo conseruari. Hæc tua est argumētatio. Tertium, *Vterius, inquis, dico: dicere debebas, veritati mihiq; ipsi contradico. Religionis curam & propagationem Iesuitica designationis minimam partem esse.* Oblitus es illius quod vulgò dicitur: Oportere mendacem esse memorem. An non dixeras in superioribus, omnes Religiosorum Ordines, in hunc finem esse inuentos & approbatos, in eumq; de facto tendere, vt deuotio per eos augeatur, & Religio Catholica magis splendeat, &c. *Quibus rebus, inquis, pro virili Iesuita student.* quod & à te verissimè dictum est, & à me alio, solidiore argumento, contra te tui immemorem; qui quod affirmasti, negas, non est probandum. O quàm rei ipsius

I
euidētia,

evidentia, luce clariùs omnibus constat, etiam hæreticis; præcipuam partem designationis, Iesuiticæ esse Religionis Catholicæ curam & propagationem. Hoc testantur omnia Collegia illorum, quæ in Polonia & in Lithuania habent: in quibus, ut mihi exploratum est, degunt viginti sex Concionatores, & viginti Professores Theologiæ triplicis generis, videlicet Speculatiuæ, Moralis, & Positiuæ: Nouem Professores Philosophiæ: quadraginta quatuor Magistri Humaniorum litterarum: quatuordecem Præfecti Studiorum. Non numero Rectores Collegiorum, & non paucos Confessarios; qui omnes sedulò, qua cominus qua eminus, Religionem Catholicam, pietatem, & bonos mores propagant & promouent. Iergo tu nunc, & impudentissimè dicito; minimam partem designationis Iesuiticæ esse curam Religionis Catholicæ, & propagationis eiusdem.

C A P V T X X I I I.

Quibus rationibus probat Acephalus minimam partem designationis Iesuiticæ, esse curam Religionis Catholicæ.

Accedo ad argumenta, quibus idem, de quo superiore capite egimus, vano conatu adstruere moliris. Primum est: *Id, inquis, vel hinc apparet, quòd inter eos partes docendi in Ecclesia, inferioribus ferè committuntur; ut Primarij huius Ordinis, & qui ingenio præstant, sublimioribus artibus in aulæ liberius vacare queant.* Omnes qui Iesuitas in Polonia norunt, vno ore clamant, te, aut cerebrum penitus amisisse, aut si non amisisti, ita intemperantem & criminofum esse; ut nullus sit te intemperantior. Sciunt enim ipsa docti experientia, nonnisi præcipuis inter Iesuitas, ingenio, pietate & doctrina, alijsq; dotibus, qui ad hanc rem valent, habita ratione loci, & auditorum, committi officium docendi in Ecclesia. Destinantur etiam eidem muneri ij, qui cum maxima laude, permultos annos Theologiam Scholasticam; quæ maximum ingenium requirit, docuerunt. Multos tales numerare possem, sed quia ipsæ personæ in oculos omnium incurrunt, supersedebø.

Alterum argumentum ducis ab experientia. *Idem, inquis, testatur experientia, Iesuita enim magis obstituerunt Religioni Catholicæ, quàm*
ut eam

ut eam promouerint. O malè sanum mali architecti caput, quod malè extruxisti, peius demoliris. An non tuum hoc est? Iesuiticæ designationis minimam esse partem, curam & propagationem Religionis Catholicæ: quod euertis, dum Iesuitas oblitescere veræ Religioni asseueras. Sed probas tu hoc ipsum egregiè: *Omnes, inquis, in vniuerso Catholicos mecum consentire opinor in eo.* Verùm neq; in eo neq; in aliis; in quibus te, homine Catholico indigna tenere, in superioribus ostendi, tecum sentiunt: & quia in iis, in quibus te hæreticum vt nolis ostēdis, in aliam à te abeunt sententiam: neq; in hoc tibi ex mendaciis confuto consentiunt; vt potè quibus est perspicuum Iesuitas non obesse, sed prodesse Ecclesiæ Catholicæ. Ais: *Ibi demum Religionem Romanocatholicam crescere & florere, ubi Concilij Tridentini Canones & Decreta acceptantur, & iuxta eosdem creditur & viuuntur.* Cur ergo tu folio quinto infamis tui libelli, hoc sacrosanctum Concilium lingua impudentissima; cum præsertim Catholicum te in illo, & non semel fingas proscindere ausus es; cum per illud Religionem Catholicam crescere & florere existimes. *Sed experientia, inquis, perspicue testatur, Concilij istius executioni, vix quidquam hætenus obstitisse; quàm Iesuitarum practicas & seditiosum feruorem.* Quis hanc experientiam habuit, cui illa hoc testata sit? te ipsum existimas huiusmodi esse. O testem fidelem, id est, teterimum post hominum memoriam falsarium. Quid oppones miser, cum negauero? sed neq; tu opponere curabis; satis enim tibi est, Iesuitas crimine falso affecisse. Quid verò dices, cum te ipsum contrarium docuisse ostendero? Ita se prorsus res habet. Dicis enim in superioribus; omnium tumultum qui in Patria nostra excitati sunt hisce temporibus, præcipuam causam esse dissidiū Religionis: huius verò causam esse reformationem institutam, à Concilio Tridentino; hoc est, (verba tua sunt) leges factas in illo, quibus Pontifices suam authoritatem stabiliunt, & statum sæcularem, ita sibi subiiciunt ac constringunt, vt suæ libertati contra eundem in perpetuum caueant. *Harum autem legum & ipsius Concilij* (verba tua sunt) *præcipui ac fideles promotores, ad hoc etiam peculiariter instituti à Pontificibus, sunt Iesuitæ; ac propterea pellendi à Polonis, si Patriam suam liberam esse à talibus malis & saluam volunt.* Non ergo Iesuitæ obstiterunt executioni huius Concilij; quandoquidē

te teste, illis ex instituto incumbit curare, vt executioni mandetur; & iam pridem in præcipuis partibus mundi, in quibus est Societas, acceptatum est, & iuxta illud creditur & viuatur. Nō ē hæc quæ nunc attuli, te non solum conuiciatorem, sed & hæreticum, & quidem putidum; quamuis te aliumingas, clarè ostēdunt. Non audebas dicere, exterminandum esse Concilium Tridentinum ex Polonia; sed tamen hoc volebas, imò potiori iure decere dicebas. Asseris enim à prædicto morbo, hoc est à tumultibus, turbis & seditionibus, à quibus his temporibus Patria nostra conuassata fuerat, sanari eam non posse, quamdiu causæ externæ & internæ morbi non tollantur. Præcipuam verò causam talis morbi docēs esse Concilium Tridentinum: Iesuitas verò tantum executores istius Concilij: qui licet pellantur, adhuc tamen causa morbi non tolletur, & Summi Pontifices inuenient alios, quos executores & promotores prædicti Concilij instituunt, & substituunt. Video hic & aliud: postulas & suades hoc tuo consilio, & hac tua argumentatione; vt omnes Religiosi, imò & vniuersus Clerus ex Polonia pellatur: nam & illis, imò magis quam Iesuitis, idq; ex officio incumbit, promotio & executio Concilij Tridentini. Quanto rectius & verius fecisses, si dixisses; exterminetur pessima Confoederatio ex Patria nostra, & erit illa salua: nam ea sublata, præter alia, tollitur & dissidium Religionis; quod est morbus, quo Patria nostra laborat. Nolo pluribus, vt possem, hanc rem, id est Iesuitarum practicas executioni Concilij Tridentini nequaquam obstitisse, ostendere: quia hoc vnicuiq; Catholico; imò & hæretico per se clarum est.

Tertium argumentum quod ad idem probandum facis, est tale: *Religio vel voce, vel honesta vitæ conuersatione, vel scriptis propagatur, & defenditur.* Tantum né his, & non etiam officio mentis, per orationes, &c. vel effusione sanguinis; quo vtroque modo Patres Societatis IESV, Religionem Catholicam, etiam in illis locis, vbi ante aduentum illorum non erat, propagarunt ac defenderunt. Audi, quamuis tibi audire displicebit. habent iam Patres ex suis, in tam paruo tempore, & quando ferè totus mundus Christianus est; centum viginti duos Martyres, qui sanguinē suum pro Religionē Catholica profuderunt. *Vocis, inquis, ministerium, Conciones* & Con-

& Confessiones comprehendit. Non plura? vbi repones doctrinam Christianam; per quam rudes de rebus fidei instruuntur: quæ familiarissima est Iesuitis, vt ad eam docendam, ad pagos etiam excurrant. Vbi etiam collocabis scholas, in quibus iuuentus ad pietatem informatur, & res fidei edocetur. *In Concionibus Iesuita, &c.* Iam fers iudicium de Concionibus & Concionatoribus; & quidem præcipuis, quos in Patria nostra habemus; Sed sutor ultra crepidam. Videamus tamen quales illos dicis. *Sunt, inquis, subtiles.* Addo ego, tales esse pro loco & tempore: vtilitati enim magis & deuotioni audientium seruiunt, quam ostentationi: vnde facile abstinent in Concionibus à Theologicis rebus speculatiuis & difficillimis; quæ tamen si vellent, feliciter tractare possent. Quod si Societatis Concionatores, subtiles sunt in concionibus, ergo ingeniosi: hoc verò concesso, vt concedi necesse est: oportet etiam & hoc aliud concedere; te mentitum fuisse cum dixisti; munus docendi in Ecclesia inter Iesuitas committi inferioribus, & iis qui ingenio non præstant. Pergis; *sunt & disertis, & in concitandis affectibus acres; quæ duo necessaria sunt Concionatori: tamen has dotes corrumpit elocutionis sine actionis (hanc quidam hypocrisis dicunt) gesticulatoria leuitate, &c.* In Confessionibus verò audiendis, quanquam valeant Iesuita; tamen interdum non satis pudicum examen institunt: & satisfactionis illa insidiosa, multoties etiam auara impositione, plurimos offendunt, &c. Quod verò attinet ad vitæ conuersationem; quanquam Iesuita studiose vitarent illa vitia, quibus Clerus antehac turpiter deformatus, Laicisq; exorsus redditus fuerat: tamen prodiderunt profundam suam auaritiam, & circūueniendarum Nobilium familiarum, viduarumq; & orphanorum decipiendorum callidum artificium. Scriptio deniq; illorum, si dictionis characterem spectemus, tersa est & arguta: si orationis artificium, florida simul & neruosa: affectatio tamen illorum nimia in his apparet, &c. Sed quamuis omnia ista quæ asseris vera essent; sequitur ne iam ex illis minimam partem designationis Iesuiticæ esse curam & propagationem Religionis Catholicæ; & non potius præcipuam: quandoquidē eam, te etiam teste, tot modis & mediis diuersis ac præcipuis procurant. Sed aliam tu Dialecticam à tuis Philosophis habes; per quam tibi licet ex eadem præsumptione, iuxta viride ac cæruleū, æquē violam atq; carduū colligere. Deniq; quodcunq; ex quo-

cunq;, vt tibi libuerit, & opus fuerit inferre. Est & alia causa cur tales facias ratiocinationes: quia scilicet eas ex dolio vacuo, id est, ex tuo capite malè sano, vt ipse fateris, depromis.

C A P V T X X I V.

*Mendaciter & imperitè Aduersarius carpit Iesuitarum
Conciones, Confessiones, &c.*

Imperitum te nimis & intemperata libidine mordendi Iesuitas, exæstuantem ostendisti, in hac tua sugillatione & vituperatione. An non inscitia & profunda ac locuples ignorantia: ab omnibus ridenda est, asserere; dotes præcipuas optimi Concionatoris; quas tibi nolenti veritas, vt eas Iesuitis tribueres, extorsit, corrumpi ab iisdem elocutionis gesticulatoria leuitate? elocutionem idem esse cum actione? eandem rectè hypocrisim appellari? Non cadit imperitissime mortalium vlla leuitas gesticulatoria in elocutionem: illius enim munus est tantum, cum quid inuentum fuerit & dispositum videre, quonam modo; id est, quàm ornatè & quàm copiosè eloquendum. Elaborat etiam eadem, vt formet, vt figuret, vt animet, vt coloret inuenta atq; disposita: illa deniq; assumit verborum & sententiarum lumina; & quidem talia, quæ illustriora & oportuniora sunt loco, tempori, & argumento. Sed non plura de hac re; neq; enim mihi propositum est, partes elocutionis describere; sed tuam tantummodò imperitiam ostendere. In actionem verò potest quidem cadere leuitas gesticulatoria; sed ab ea Concionatores Societatis tam longè absunt, quàm tu à veritate, vel cælum à terra. Nullus illis hætenus hoc obiecit: nullus eos etiam diligens & peritus hac in re notauit. Nisi fortè tu actionis gesticulatoriam leuitatem esse putes (in quo tota virtus actionis à sapientibus collocatur) vocè, gestum, vultum, & totam corporis compositionem, orationi etiam Ecclesiasticæ, & diuinæ tractanti prout illa postulat conformare: vt scilicet summa vehementer dicantur, mediocria grauius, humilia leniter: & tonet cum opus est, & fulminet; rursus aliquando blandiatur, influat & illabatur. Ex his verò constat diuersam esse Actionem ab Elocutione. Hypocrisim deniq; si Com-

micam

micam aut Tragicam intelligis; non prorsus ea est aliena ab Oratore; si vitium quod sancti Patres & Theologi definiunt, quo quis factis vitæ integritatem & sanctimoniam fingit ac simulat, cupiens & studens bonus haberi & prædicari; vel vt D. August. breuius: Hypocrisis est simulata innocentia. Et lib: de Sp: & litera ad Marcellinum: Hypocrisis est astutia & dolus, cum superbus vult iustus videri. Et hanc, inquit, Hypocrisim intelligit Apostolus 2. ad Cor: 4. cum dicit: Abiiciamus occulta confusionis, non ambulantes in astutia. Hoc verò conuenitné actioni leui & gestulatoriæ? si affirmas: insanis profectò & constringendus es. si negas: inscitiam tuam prodis.

Iam verò nonné intemperata est libido mordendi Patres Societatis, ascribere illis in exercendo munere Concionatoris, ardentissimæ ambitionis affectum; vel inexhaustam calumniandi aduersarios, id est hæreticos, & cōuiciandi libidinem. Satis clarè ostendis, te necdum audiuisse Iesuitam concionantem: hæreticorum Ministrorum hæ sunt partes & dotes. Vtrumq; illis, tibi etiam secundum conuenit. Longè verò Iesuitas ab ambitione esse, pulcherrimè ostendit Henricus IV. inuictissimus Rex Gallia. Mirari satis non possum, (suos sic alloquebatur Senatores) Patres Societatis à vobis ambitionis insimulari; cum toti mundo clarum sit, eos dignitates quascunq; Ecclesiasticas non admittere; imò voto se obstringere ne illas affectent. Sed cur tu hæreticorum tantoperè misereris: magnus enim es ubiq; illorum protector. Quistam abominandis conuiciis & maledictis ex Orco ipso accersit affecit hominem aliquem in Concionibus; sicut Ministri hæreticorum affecerunt Iesuitas? Legantur illorum Postillæ, ipsi etiam auditores illorum de hac re interrogentur: imò qui Iesuitas in Concione non proscindit, Concionatorem apud illos nō agit. Cur ergo tu potius, si Catholicus es; vt te esse simulas, Iesuitarum vices non doles? Simile est argumentum intemperatæ tuæ libidinis; cum asseris Iesuitas in Confessionibus excipiendis, non satis pudicū examen instituere, & satisfactionē insidiosam & auarā imponere. Hem hominē impudicorū & iniustorū patronū misericordē: Spectatum admissi, risum teneatis amici: Quis præter te & Gabrielem Lermaum impudicū Calvinistā,
Iesuitis

Iesuitis hætenus hoc obiecit? Cur ergo ad illos libentiùs quàm ad alios Confessionis causa, homines etiam pauperes accurrunt? illis exceptis, qui necessarium examen, nec ipsi per se facere, nec ab alio institui volūt; qui rudem & imperitum medicum animæ quærunt, & qualitatem peccatorum suorum sciri nolunt. Putas tu forsan non teneri Confessarium, interrogare circumstantias peccatorum, species, numerum, & alia quæ ad legitimam Confessionem faciendam pertinent: maximè cùm pœnitens deficit, nec satis paratus, (quorum maior pars extat communiter) accedit. Diligens ergo, & requisitum examen tu impudicum vocas. quod, si pudica mente & ore fuisses, neutiquam dixisses: Castitas, pudicitia & modestia Patrum Societatis, in factis, gestis, & verbis, (neq; enim interrogant ea, quæ pudor vetat rogare) satis nota est toti mundo; vt propter ipsam, etiam ipsis hæreticis admirationi sint. Ex satisfactione deniq; tali, qualem imponunt Iesuitæ in Confessionibus, (quando illa necessaria est; quia scilicet vel restitutio facienda est, vel peccata eleemosynis redimenda sunt) sciunt pœnitentes, nihil ad ipsos Iesuitas deriuari. Tantum enim illi hac in parte, sicut & in aliis rebus, bonæ famæ suæ consuluerunt; vt cùm restitutio pecuniaria, vel alterius generis facienda est à pœnitentibus, vel ipsi pœnitentes aliquid in eleemosynas pauperibus distribuendum offerant, quod per Confessarium expediri vellent, nequaquam tale negotium suscipiant.

Auaritiam, & artificium circumueniendi Nobiles familias, viduas & orphanos, toties iam Iesuitis sine vlla probatione & fronte obiecisti: sed neq; hoc ipsum ex te ipso habes; corrasisti enim ab aliis. Cæterū vicissim respondere debueras ad ea, quæ vel ipsi Iesuitæ, vel alij pro ipsis circa hanc rem attulerunt; ita vt aduersariis os occluserint. Nomina tu non familiam aliquam; sed vnū aliquem Nobilem, virum aut fœminam, quam illi circumuenerunt aut deceperunt.

De descriptione Iesuitica qualis sit, non imperitorum est, aut cerebro destitutorum, qualis tu es; vt non semel iam demonstrui, ferre iudicium. Certè viri huius ætatis doctissimi, sicut multum tribuunt Iesuitis in omni genere scientiarum; ita omnem prorsus fastum, aut affectationem, à dictione illorum abesse, vident

vident & fatentur: ob eamq; etiam causam, suspiciunt eam, & a-
mant, simulq; authores illius. Iusto Lipsio viro clarissimo, & quæ
iure optimo quidam, literarum seculi nostrilumen, appellârunt,
non charus modò, sed clarus etiam atq; laudatus ob scripitionem
fuit P. Martinus Delrius, homo Societatis; In eodem honore fu-
it P. Franciscus Bentius à natura Poëta, apud Muretum Oratorẽ
celeberrimum: ea quæ P. Petrus Massæus scripsit, ita ei dem pro-
babantur, vt ad veterum Scriptorum laudem, ipsum peruenisse
pronunciaret. P. Franciscus Turrianus ab eruditissimis, quasi co-
gnomento proprio, doctissimus appellabatur. Alij aliis in deli-
ciis, & viuit ac viuet apud eos semper nominis eorum gloria.
Quid tu hîc dices Acephale? audebîsné delirium tuum de affe-
ctatione scripitionis Iesuiticæ anteferre iudicio tantorum homi-
num? Apage inuerecunde, apage monstrum. Sed enim ne-
scio quibus verborum ambagibus, ex aliis iam, existimationem
scripitionis Iesuiticæ imminuere contendis. *Prudentissimi*, in-
quis, *de illorum scriptis, sic sentiunt.* Qui illi prudentissimi? cur eos,
vt alios, vel etiam reluctantes, in eandem cum illis confessionem
cogas, tacēs? cur, vt robur huius sententiæ, & authoritatem,
addas, non producis? O os impudens? ô fallere assuetum? Sed
quid illi tui, qui nec extant, nec extiterunt vnquâ, prudentissimi
sentiunt. *Hoc tantum*, inquis, *Iesuitas scriptis suis effecisse, vt Catholicos*
suos inflammatos concitauerint. Prudentissimi ergo illi non Catholi-
ci sunt: quippe eos etiam scriptis suis Iesuitæ concitassent. At ta-
liumné iudicio, qui Religionem Catholicam funditus euertunt,
standum est; cùm res agitur, (quod hîc fit) de eadem Religione,
cùm disputatur qui eam promouerint, &c. Enimuerò latet eti-
am venenum in illo verbo *concitauerint.* cur nō explicarunt, quid
illo intelligant? estné hoc prudentissimorum? Quod si nullum
venenum in eo subfit; tamen mendacium continetur: nam eti-
am tepidos Catholicos Iesuitæ (quorum magna pars erat, ante
aduentum illorum) inflamarunt & feruentes effecerunt. Quid
plus adhuc, prudentissimi illi de scripitione Iesuitica? *Partem verò*
aduersam, id est Hæreticos, acuerint & obfirmarint. Non plura? & vbi
illud: Ministris illorum, perfidis & astutis, æternum silentium
imposuerunt? vbi, etiam plurimos ex numero hæreticorum con-
uerterunt,

uerterunt, & Ecclesiæ Christi adiunxerunt? quot tales hic etiam in nostra maiore Polonia: & non cuiusvis generis homines; sed illustres, sed potentes. Quod si aliquos ex illis acuerint, & obfirmarint; num iccirco hæc culpa illorum erit? & tamen tu hoc illis tanquam culpam obiectas. Sed meminisse debebas Christum Seruatorem multis in ruinam & scandalum positum fuisse. Quid, quod vel ex ipsis diuinis literis, Sanctorumq; præclarissimis factis, pleriq; aconitum, putris instar aranei haulere? num Christum eam ob causam damnare & diuinis sacrarum literarum paginas flocci pendere, os scelestum audebis? Abi cum tuis blatero nugis ad tui similes, nec proborum innocetiam temerè lacesas.

C A P U T X X V.

Quomodo soluat Acephalus rationes quibus probari solet primum caput defensionis Iesuiticæ.

AD amplificandum, inquis, præcipuū caput defensionis Iesuiticæ, congeruntur ab amicis res gestæ ab Ordine Iesuitarum; barbarorum nimirū, sub utroq; mundi axe, & hæreticorū, in hisce partibus felicissima conuersio. Nunquid non utrumq; horum, quæ Dei est ingens bonitas in prædictam Societatem, & dignatio summa, verum est. sed nec tu negas ista, neq; etiam concedis: & tamen cū respondes malitiosè carpis & arrodis. Sed primum, inquis, horum, id est barbarorum conuersio, ex iis locis, nimirum ex utraq; India petitur, ex quibus aliquis non solum verum dicere, sed etiam securè mentiri potest; præsertim in Polonia. Verissimè indicasti mihi, talis planè locus est caput tuum. Sed retracto quod dixi, dum melius consydero, non est talis; quia ex illo verum dici non potest, mentiri verò ubiq; idē, non tamen semper, securè potest. Hoccinè est argumentis satisfacere, quod tu te facturum magnificè iactabas? ludere vis cū seriò est agendum? sed non mirum: tu aliter facere non valebas: concedere etiam quamuis verissimum esset, omnino nolebas; quia Iesuitis honorificum esse videbas. Sed reddis rationem, cur ita respondeas; difficultatem scilicet explorandi, utrum ita se habeant illa, quæ de conuersione barbarorum facta à Iesuitis dicuntur vel non. Castilienses enim, inquis, & Lusitani, nullum extraneum in illas Regiones admittunt.

admittunt. Ergo omnia explorare volebas, & vtrāsq; Indias adire; sed quia Hispania infesta tibi, & valde inimica, transeunda esset, pedem retrahis. Itanē nihil tu vis credere eorum quæ dicuntur de Iesuitis, nisi ipse videris ea & exploraueris? sed non est ita: bona enim tantum quæ de illis dicuntur non vis credere: omnia verò mala, vndecunq; dicantur, quamuis non videris ea nec exploraueris vltro credis: imò aliquando, quamuis non audieris nec videris, ipse tibi fingis. Talia sunt illa supra à nobis examinata, & à te dicta ex Anglia, Transyluania, Gallia, &c. & quæ hîc ex Scotia, de coniuratione contra illius Regni Regem Iacobum facta à P. Critonio Iesuita in Hispania, & tandem propalata, non sine misera strage plurimorum ex primaria Scotiæ nobilitate: de qua coniuratione facta ab hoc Patre, nemo Scotorū, nec ipse Rex Iacobus hactenus audiuit. Iesuitæ etiam dicunt, nullum numero suorum Critonium esse vel fuisse: existimant verò te mendose nomen descripsisse, & P. Guilhelum Critonum Scotum intellexisse. Hic ille est, quem, dum in Scotiam iter haberet, Ostendenses ceperunt, & captum Elizabethæ Reginæ Angliæ transmiserunt: cui tam gratum & acceptum id munus fuit, vt præter alia, Ductorem aurea catena remunerauerit, Patrem verò vinctum in carcerem Londinensem detruserit. Hinc totius tuæ fabulæ occasionem fortassis desumpisti; & ex Anglia Scotiam, ex Gallia Hispaniam fecisti. Sed audi quiddam insigne, ex quo tuum vel aliorum; si ab aliis mutuatus es, mendacium colliges. Testes, ex quibus hoc quod referam accepi, tibi nequaquā suspecti erunt; sunt enim Caluinistæ Angli, testimoniis suis typis impressis. Recitant ergo isti, primo loco epistolam P. Critoni, quam ex illo carcere dederat 2. Apr. Añ 1584. ad Franciscum Vallignanum Amanuensensem Reginæ Elizabethæ; quem illa ad prædictum Patrem miserat, vt sibi re præmeditata significaret, an Parrius Anglus, quem illa in carcere tenebat, coniurationis contra se factæ nomine, aliquid secum in Gallia aut alibi, de nece eiusdem Reginæ contulisset. In hac epistola, non aliud continetur; quàm quomodo & quibus rationibus in Gallia dissuasisset prædictus Pater, Parrio meditati scelus, seu necem Reginæ. Recitant secundo loco Confessionem Parrij, qui cū à Regina in-

terroga-

terrogaretur, ita se rem habere, & prædictū Patrem multū Lugduni in se retrahendo ab hoc scelere laborasse affirmavit. Ultimo loco tandem narrant, quid Regina his auditis & intellectis fecerit. Tantam, inquit, admirationem hæc res habuit apud Reginam; ut exemplō iussit Critonum educi è custodia, vinculisq; leuari; eius deniq; literas promulgari Londini, ut sciretur ab omnibus, Iesuitas non profiteri Reginam impunè interficere. En habes quomodo Critonus cōiurationem fecerit. Scio etiam factam fuisse Anno 1606. 5. August. contra Regem Iacobum in Scotia, in oppido Perth, aliàs S. Ioannis, conspiracyonem, à Comite de Gouri Scoto: & ab Alexandro Ruthueno fratre eius, propter cædem patris. sed illa sicut nonnisi horum tantum duorum cæde expiata fuit, ita P. Critono à nullo, neq; tunc neq; postea etiam in Scotia ascripta. Sed ad suum filū redeat oratio. Pergis, *Secundum id est hæreticorum conuersionem factam in Polonia à Iesuitis, non prorsus, inquis, nego: ut de qua oculorum aspectus testetur. Credo bene quod omnino negasses; nisi hæc res sub aspectum oculorum omnium caderet. Opus tamen ipsum, non tam doctrinæ Iesuiticæ, extraordinariæ virtuti, quàm argumentorum aureorum & argenteorum ponderi ad scribendum censeo; quibus ferè vtuntur: quorum perennem copiam eis, Ecclesiæ Romanæ fauor, aulaq; Polonæ iucundus calor sufficit.* Mendacium hoc esse, & qui dem triplex, ostendit tua probatio. nam ad probandum illud, nihil aliud facis, quàm tuum illud, *Ita censeo occinīs.* & tuum censere sicut & occinere nihil aliud est, quàm mentiri; ut hætenus ex tuis verbis ostendi. Certè si te amor veritatis tangeret, argumentis id probare, (quod facillimum fuisset, si ita esset) non simplici asseueratione affirmare debebas. Et quanquam non esset necesse alio argumento vti, ad ostendendū te in hac re, non dicere verum, quàm illo quo iam vsus sum, & quod hætenus verum non dixeris; tamen vtar. Probandæ igitur & confirmandæ huius rei, quam assero, testes appello omnes hæreticos, probitatis amantes viros; quos aliquando Iesuitæ cōuertebant: qui tamen in sua hæresi propter arcana Dei consilia permanserunt. Testabuntur illi, me veraloqui; nunquam scilicet Iesuitas promissis muneribus, auro aut argento, Religionem Catholicam illis suasisse. Testes appellauī illos hæreticos, qui in sua hæresi

sua hæresi permanserunt; non verò illos, qui à Iesuitis Religio-
ni Catholicæ adiecti sunt; ne testes tibi suspecti essent; quibus
tu tamen, quam magnam iniuriam facias, edici non potest: ma-
ximè non paucis viris, nobilitate, dignitatibus in Republica no-
stra, & diuitiis propriis suæ familiæ florentibus. Illi porrò non
auro vel argento, sed ferro vel fuste responderent ad hanc tuam
calumniam; si nomen tuum prodidisses. Vide igitur quàm insi-
gniter sis mentitus. Pergis, sed mentiri. *Inter quæ tamen hæc inter nos
quandoq; vitrea argumenta concurrunt; pro quibus alibi in vicinia ferrea
substituunt.* Quæ verba quàm iniuriosè & insolentissimè sint
prolata à te, absque fronte & mente, non est opus ostendere:
tota enim Polonia, tanta quanta est, testabitur, & vno ore dicet,
te procaciter & intemperatè mentiri; cùm omnibus exploratissi-
mum sit, Iesuitas longissimè ab hoc vitio abesse, ab ebrietate,
scilicet, & concertatione poculorum.

C A P V T X X V I.

*Fingit quasdam rationes Aduersarius, & quomodo
fictas soluat.*

HI C etiam, in paruis rebus, & ex quibus nullum vel paruum
incommodum, Patribus Societatis sequitur, eundem te
contra illos esse prodis. An non ita est, cùm dicas; *congestos etiam
fuisse ad amplificandum caput primum defensionis Iesuitica, successus præco-
ces diuinos & miraculosos illorum in Moschouia, & augustam spem (verba
tua sunt) quam ex illo tractu, & nobis & Romana Ecclesia ostendant: quæ
tamen omnia, qualem exitum habuerint, nemo, inquis, ignorat.* De his
successibus quos tu intelligis, diuinis & miraculosis, Patrum So-
cietatis in Moschouia, nos nihil intelleximus: tu igitur tibi illos,
more tuo fingis, vt Iesuitas carpas. Scito tamen Iesuitis totum
id, cuius gratia ex Polonia iuerant in Moschouiam, optimè inibi
successisse. hoc enim non aliud erat, quàm postulante Deme-
trio, militibus nationis nostræ, qui eum in Ducatum illum dedu-
cebant, (quomodo autè istud illi, & quàm felici ac miraculoso
successu perfecerint, quandoquidem eum in sede illius Ducatus,
contra omnem vim, maiorem potentiam & conatum illius gen-

eis collocarint, non ignoras) in rebus spiritualibus, & ad conscientiam & salutem animæ pertinentibus inseruire: quod & præstiterunt, cum summa Ordinis sui laude, & militum Polonorum satisfactione. Quære ab illis, & ita se rem habere inuenies. Cur verò non poterat dici augusta spes illa, felicissimorum suo tempore successuum, pro Ecclesia Catholica in Moschouia: quandoquidem singularem Ducis Demetrii clementiam & beneuolentiam in se Patres Societatis experirentur, propensionem etiam illius ad promouendam fidem Catholicam viderent. Vfus est enim Demetrius Patribus Societatis; Magistris in literis Humanioribus & Historiis: illisq; etiam Collegium seu Vniuersitatem nec speratam, nec petitam, aduocatis etiam ad hoc studiosis aliunde, qui Vniuersitatem facerent, extruere & dotare, causa Religionis Catholicæ propagandæ, decreuerat. *Sed ipsi etiam inquis, Iesuitæ; ut hic foro vtantur, videri volunt, eos qui illorum eiectionem & ex aula remotionem suadent, id malitiose agere: ut ab actis canibus ab ouili, oues luporum sauitiæ prostituant.* Tu etiam hic te ipsum prostituisti: nam sine vlla necessitate & vtilitate fingis. quem enim Iesuitarum hoc dixisse in tali causa, maximè propter sui remotionem ab aula, audiuisti? multò verò magis te prostituisti, & maximum fictorem omnibus clarè ostendis, cum ad hæc verba; quasi Iesuitarū essent, hoc pacto respondes: *Quod si Iesuitæ canum illa valde ambigua appellatione ita delectantur.* Vnde habes Iesuitas ambigua hæc appellatione delectari? Fortasse quia se canes vocant; hoc enim tantum de illis, quasi ex illis dixeras. At sequitur né illud hinc, quamuis verum esset, vt non est; Iesuitas asciuisse sibi nomen canis, seq; illo appellare? quis nisi stultus putabit? Certè nemo se deberet vocare peccatorem (quales se esse etiam sanctissimi viri fatebantur) quia tu statim inferres, eum gaudere tali appellatione. Et quamuis oblectarentur Iesuitæ illa nominis nota, quod malum hoc esset; cum etiam scriptura sacra apud Isaiam c. 56. ea delectetur. *Vt sibi solis eam vendicent.* Hoc maius est mendacium priore: nec tale quicquam ante erat in obiectione. Cur ergo cum eam vis soluere, plus ipsi addis, quam ante haberet. *Indicari mihi vellem.* Indicabo quàm ineptus & inutilis es, hic quoq; in respondendo: *quid de reliquo ordinario Clero sentiant? num hos forte pro vulpibus habere velint?*

velint? Non illum, sed te. Sic tu argumentum illud, quasi Iesuitarum esset soluis. Negas scilicet; quamuis non aperte, Iesuitas veraciter canes dominici ouilis, arcenses ab eo luporum sæuitiam, dici, ab aliis vel à se ipsis posse. Cur ita? quia reliquus, inquis, Clerus ordinarius, pro vulpibus haberi deberet. Egregiam sanè responsionem, & dignam tuo cerebro. Sed cur etiam tunc ille pro canibus haberi non posset? & quamuis non posset; si verum esset, ut non est, solos Iesuitas canes esse; Nunquid enim omnes Doctores? nunquid omnes Concionatores? &c. iccirconè iam vulpium nomen Clero remaneret? Cur non possent appellari Ministri Christi, adiutores Dei, Pastores, &c. Vides si non cæcus es, ut deliras.

C A P V T X X V I I.

Rectè iuuentutem instituunt Iesuitæ.

Secundo loco opponi ais pro Iesuitis; *Instituenda iuuentutis, nescio quod occultum & exoticum artificium: propter quod Respublica Iesuitarum opera carere nullo modo queat.* Amicorum nē sunt illæ voces, & quidem defendentium ac laudantium Iesuitas, apud inimicos ipsorum; eos scilicet habere exoticum artificium iuuentutis instituendæ. Tua sunt illa verba fraudulentissime & mendacissime homo. Ita assuetus es iam mentiri, ut etiam aliena sine mendacio narrare non possis. Tua ista ô monstrum calumniandi & mentiendi libido, quam tu in Germania à Ministris hæreticis, patribus tuis didicisti; exotica est in Polonia nostra, id est aduentitia & peregrina. Et hic prætextus superioribus asimationis pondere non multum cedit: cuius tamen vanitatem viri in omni genere disciplinarum exercitatissimi, qui Romanocatholicam Ecclesiam publicè profitentur & defendunt, iam dudum demonstrarunt, rationibus firmissimis euidenter ostendendo. primò Iesuitas plus obfuisse bonis litteris: secundo, eorum disciplinam, meram esse corruptelam ingeniorum. Mendacium est, instituendæ iuuentutis artificium, quod pro Iesuitis adfertur prætextum esse. Causa enim est, res ipsa & veritas; cui hucusque nemo eruditus Catholicus quicquam (quanquam tu plures ex illis fuisse, & quidem in omni genere exercitatissimos asseueras, quorum tamen

neminem

neminem citas, sed vt soles, dicis) opposuit; sed rabula Arnaldus & Catechista buccinator Gallus, hæreticus vterque, imperitissimus vterque. Ab his tu ista ad verbum descripsisti, horum stultissimæ rationes, apud te demonstrationes; & straminea argumenta, firmissima sunt documenta. Vide illa si tibi placet ventilata & in nihilum redacta apud Franciscum à Montibus, c. 26. & 47. & apud P. Ludouicum Richeomum c. 5. Ego præterea his duobus te mentiri ostendo. Primò, experientia, quæ perspicuè docet Patres Societatis, studia humi vbiq; depressa & derelicta excitasse, & ad tantum culmen, fastigium, & perfectionem, in qua nunc ea videmus extulisse ac perduxisse: quod etiam viri doctissimi, ex quorum numero aliquos ego supra produxi, agnoscunt, affirmant & prædicant. Testatur & hoc aliud, eadē experientia, eosdem Patres à Deo immortalī, insigni quadam industria, ad educandam excolendamque iuuentutem in literis & moribus donatos esse, plurimosq; ex scholis illorum viros illustres, & in eo genere scientiarum, quod ab illis tractatur, & in omni genere virtutum Christianarum exercitissimos euasisse, & tanquam miracula aliqua seculi prodiisse. Secundò, vniuersi orbis Christiani testimonio, qui contrarium tuis dictis clamat, omnium Ciuitatum, omnium Prouinciārum, Regnorum, Regum, orbis ipsius deniq; terrarum tripartiti, hæc est sententia, hoc iudicium, hic communis sensus & consensus; Iesuitas miro artificio ad excolendam iuuentutem è cœlis donatos. Ad hoc præcipuè mundo iam senescenti & vitiis repleto, & in iisdem inueterato, eosdem à Deo missos esse; vt iuuentutem saluberrimis præceptis instruant: illorum deniq; disciplinam, diuinam esse quandam ingeniorum institutionem. Nega si potes; quid enim tibi post tot mendacia, quæ fœdissimo ore euomuisti illicitum est. Ne tamen hoc vniuersi populi Christiani testimonium negare audeas; cū voces illius exaudiri non possint, en habes, vnde omnia ita se habere intelliges: contentiones orbis totius videlicet de tradenda Iesuitis sua iuuentute, suis dulcissimis, iucundissimisq; pignoribus committendis: studia concertantia & tam importuna Iesuitas in suis Prouinciis habēdi: sumptus quos in exstruendis Collegiis, & instruendis necessariis, faciunt. Iam vides

vides vter hîc mentiatur, fallat, aut fallatur, tuné scilicet vnus, an vniuersus orbis Christianus; qui Iesuitas propter instituentem iuuentutem accersit, ornat, amat, & commendat? En habent hoc tempore Iesuitæ in vniuerso orbe Collegia, in quibus iuuentutem instituunt, trecenta, &c.

Concludis hoc caput tali elogio: *Inueniuntur sine Iesuitica institutione in omni genere exercitatissimi viri inter ipsosmet hæreticos: quos hæc secta, nempe à nobis pro talibus tractari vult & haberi.* Magnus es vbiq; Encomiastes hæreticorum, inter quos reperiri aliquos, in aliquo genere scientiæ exercitatos, non renuo: esse tamen inter illos, in omnibus scientiis exercitatissimos, omnes etiam quamuis sumantur, constantissimè nego. Nullum adhuc vidimus ex illis allicuius notæ Philosophum, siue naturalem, siue moralem; multò minus Theologum: qualis nec esse potest hæreticus, cum Theologia innitatur veræ fidei, à qua longè absunt hæretici. Illud rideo effusissimè: quòd pro cæco furore ac libidine conuiciandi Iesuitas, amens ac cerebro destitutus, dicis, ac tanquam crimen illis obiicis: *Inter ipsos hæreticos, quos hæc secta à nobis pro talibus tractari vult & haberi.* Doles ergo quòd Iesuitæ hæreticos velint à vobis, id est à Catholicis, haberi pro Hæreticis; num tu illos volebas habere pro Catholicis? Cum autem Iesuitas sectarios aut sectam vocas, illud ostendis; te non solùm in ipsos Iesuitas, sed in totam Christianitatem iniuriosum esse. Vniuersa enim Ecclesia Christi, & caput ipsius, hanc Societatem vocat & approbat, vt Religionem. Sed tu maus cum Magistris tuis, Lutherò, Caluino, & Viclepho sentire; quorum eadem sunt voces, quæ & tuæ, de omnibus Religiosis.

C A P V T X X V I I I.

Iesuitæ à Gallis renocati sunt.

ADfertur, inquis, & hoc ab amicis Iesuitarum pro illis. Inconueniens esse vt Iesuitas Poloni expellant; cum Galli qui propter longè grauiores causas (quod tuum mendacium est) eos eiecerant, eosdem renocauerint.

L

Ego

Ego verò (verba sunt ex tripode) non Iesuitas in Galliam reuersos esse, (ô quàm velles non nouisse) sed quòd à Gallis fuerint reuocati, ne ipsi quidem, quamuis multa dicunt, (tuum est hoc proprium, non illorum) facile dicturi sunt. Quod si dixerunt iam pridem, & non semel; & non ore tantùm, sed & typo, & non apud inscios harum rerum: tunc enim te mentitum esse, tuo ipsius ore fateri deberes. Quoties te iam oporteret recantare cantilenas malè cantatas. Audi ergo: Inuenio quatuor Iesuitas in libris suis, ante aliquot annos typo expressis, claris ac dilucidis verbis dicere; Societatem Iesu à Gallis in Galliam reuocatam esse. Primus est P. Antonius Valaderus, in sua epistola; quam Apologeticae responsioni Latinè ad Henricum IV. editæ, præfixit. Vniuersum enim ordinem Senatorium Galliarum, sic ille alloquitur: Videmus tandem, Numine propitio & prosperante, Rege beneuolente, Pontifice rogante, Regno efflagitante, Societatem Patriæ postliminio redonatam & restitutam. Ibidem gratias illis agit, quòd Societatem reuocauerint, & semper protexerint. Secundus est P. Antonius Posseuinus, in suo apparatu sacro, tomo 3. doctissimus vir & clarissimus; vbi asserit Decreto publico Parlamenti, & Consiliariorum Regni, in præsentia Regis, Anno 1604. Ianuarij 2. restitutionem Societatis IESV factam fuisse: quo etiam tempore prius illud decretum contra illos latum, cassatum fuit. Tertius est P. Iacobus Gretserus, in libello à me supracitato. Quartus verò P. Petrus Scarga, Ecclesiastes Regiæ Maiestatis, in sua Proba quàm edidit Cracouiæ Anno 1607. ad afflictos Regni Poloniae filios; quorum vterq; eadem dicit, quæ & alij duo priores. Addis, Sciendum esse Iesuitas in Galliam non propter aliquem illorum usum, quo Regnum illud carere non possit, receptos esse; sed ad vehementissimam Summi Pontificis instantiam; vel ut alij, ut hac ratione Rex suæ securitati consuleret, quia aliter nunquam à Iesuitarum eiectionum insidiis tutus fuisset. Exclamo ut audias, mentiris. Reuocati enim sunt propter magnam vtilitatem, tum vniuersæ Ecclesiæ Catholicæ, tum Regni Galliarum; propter innocentiam suam, quam Deus Regi innotescere fecerat: denique propter Academiam Sorbonicam, cui multum de splendore antiquo, & frequentia studiorum (ô res mira & ta-
men ve-

men vera) ob absentiam Patrum, decesserat. Has causas ipse Rex Henricus IV. assignauit Parlamento, cur Patres Societatis reuocaret: quo tempore etiam dixit; se animaduertisse, cum de restituendis Iesuitis ageret, duplicis tantum conditionis homines, iis contradixisse, Vgonotos scilicet & Ecclesiasticos malos; propter quod ipsum Iesuita, inquit, mihi magis sunt commendati. At quomodo Regius animus tibi melius innotuit, quam ipsimet Regi: qui quem animum haberet, & quid potissimum spectarer in reuocandis Patribus, candidissime aperuit, & toti mundo patefecit. Cui magis credendum, tibi ne sine Deo & fide humana & diuina, improbissime, an syncero, & amantissimo veritatis, Regi? Sed tu nisi falsa affingeres, nec scribere nec loqui posses: quod ne accadat, maus & stultus, & mendax videri & dici, quam indisertus. Poteras tamen acutiùs fingere; nam valde stultè & crassè eructas, ideo Regem Patres reuocasse, vt ab insidiis illorum occultis & continuis liber esset. Scilicet sic insidia declinantur & amouentur? accersere est hoc insidias, & intro quodammodo admittere, se suamq; salutem in discrimen, periculosius, grauius & occultius conicere. Nam vt hostis quamdiu arceatur ab ingressu vrbs & domus, tamdiu non omnino timendus est vitæ & fortunis: sic & insidia, nondum intus receptæ & admissæ, facilius caueri, minusq; nocere possunt. Nec quisquã adeo delirus inuenitur, vt cupiens liber & tutus fieri ab insidiis, vltro eos qui sibi struunt insidias, in sinu suo concludat, foueat, & accersat. Vides vt deliras grauiter.

C A P V T XXIX.

Quid reliqua chartæ Acephali contineant.

Quid amplius habes de Iesuitis? Duo, inquis, *Primum est, non esse illos vocandos in ius, quamuis non pauci inter eos nobiles inueniantur, neq; causa cognoscenda; sed non auditi etiam, nec legitime conuicti, Regno pellantur.* Benè vt video, consulis tuæ accusationi. An non hoc pacto pessum dares omnem innocentiam? Ergo veritati clauditur

clauditur aditus, ne detegat mendacium & seipsam purget? Licebat tibi eos vt volebas calumniari; & illis non licebit tuis calumniis respondere? Hoc autem nonné est contra leges omnium gentium, contra leges iustitiæ, contra mentem omnium bonorum, iusti & æquitatis amantium: maximè verò contra iura & priuilegia Nobilitatis Polonæ? Quid quòd Deus ipse non prius Adamum condemnauit, quàm dixerit, Adam vbi es? Et ad Caim; vbi est Abel frater tuus? Deniq; nonné ipsum ius naturæ, reo iubet dare audientiam, & cùm crimen enorme & ambiguum alicui obiicitur, probatione & testibus opus esse docet? Ita est; sed contra Iesuitas ius naturæ, Gentium, & Polonicum, mutari debet. Sed tu inquis, *Regula illa hic locum habere nequit, propter causas quæ sequuntur. Prima est, quia agitur de Reipublica salute; quæ perturbata est, & periculum in mora.* Sed quod periculum illud erat? En iam tertius ferè annus agitur, vt illos pelli non audita causa postulabas (quot anni non erant necessarij vt Iesuitæ se purgarent, ab iis, quæ illis obiiciebas) quid mali tandem passa est Reipublica? Maius est periculum à tuo dolio, quod à nequissimo Caupone diabolo calumniatore habes. *Secunda, quia hic agitur de incommodis & detrimento Reipublicæ, quæ ex Iesuitarum instituto semper metueda sunt; etiamsi ipsæ personæ pari Angeli essent.* Quanta vis veritatis, DEVS bone. En veritas homini mendacissimo extorsit, magnū quid; quod innocentia & gloria Iesuitarum plurimum seruit. Cur ergo tot mendacia contra illos confinxisti? Cur tot conuicia contra eosdem euomuisti? non quia nocentes sunt Iesuitæ pelli debent ex Polonia: non quia mali; sed quia Respublica Polona metuit sibi aliquod incommodum, ex instituto illorum. Cuius iste metus? cuius hæ voces? nequissimi & hominis mendacissimi. *Tertia, quia Iesuitæ neminem iudicem in Polonia agnoscunt.* Cur non desinis mentiri: an non in causis terrestribus, & bona temporalia attingentibus Iesuitæ ordinarios iudices in Regno Poloniæ agnoscunt; & eorum iuri ac sententiæ se submittunt? Sed à quo tu vis pelli Iesuitas ex Regno Poloniæ? *A iudice, inquis, id est, à deputatis ex Equestri ordine.* Cur iidem etiam non potuissent cognoscere causam, in qua Iesuitæ à te accusantur; vt si pellendi sunt,

sunt, pellantur causa cognita, auditi & legitimè conuicti. Vides quomodo tua figmenta pallies.

Alterum quod de Iesuitis habes, est; *vt bona illorum omnia mobilia ad utilitatem Nobilitatis, cui maior pars illorum detracta est, conuertantur. Nosocomia etiam aliqua publica ex illis insituantur. Ita nimirum, & quod semel piis vsibus destinatum est, iisdem manebit: & ipsius Nobilitatis damnum, quod à Iesuitis, Iesuitarumq; artibus, se accepisse queritur, aliquo modo refarciatur.* Tuæ sunt istæ querelæ homo mendacissime, tui latratus. quomodo enim Nobilitas Polona conqueri possit contra Iesuitas, cum nullum damnum passâ sit ab illis in bonis immobilibus? Præcipua aliquot Collegia, Posnanienſe, Calisſienſe, Vilnenſe, Pultouiense, Bransbergenſe & Luceorienſe, fundata sunt ex bonis Ecclesiasticis; non Nobilitatis, ab Antistitibus illorum locorum. Rigense, Derpatense, & Polocense, fundata sunt à Stephano Rege amantissimo Societatis; quem tu etiam quamuis improbus sis, & detestandæ memoriæ; appellas virum laudatissimæ memoriæ. Alia verò Collegia superstites adhuc habent suos Fundatores. Queriturné Illustrissimus ex familia Ducum Nicolaus Radiuſius, Palatinus Vilnensis qui nunc est: se damnum à Iesuitis & Iesuitarum artibus accepisse, propter Collegium, quod iisdem propria liberalitate, in Ciuitate sua, Ducali Nefuisij pro multis hominibus fundauerit & exornauerit: quod nobile & planè Regium templum erexerit, supellectiliq; sacra auctum opulentum reddiderit? Doletne etiam Illustrissimus Palatinus Craconiensis Nicôlaus Zebrzydovski, qui in partem foundationis Lublinensis Collegij vnâ cum Illustrissimo Bernardo Macieioſki, Cardinali Sacræ Rom: Ecclesiæ, non ita pridem è viuis sublato, venerat? Tu solus cum Iuda doles, & clamas: vt quid perditio hæc? tanquam inimicissimus diuini cultus, & veræ Catholicæ fidei propagationis.

Ecce habes argumenta tua, non refutata modò, sed conculcata; consilia, nefariaq; studia patefacta, calumnias & machinationes deprehensas: mendacia & conuicia repressa: deniq; maledicentias coërcitas. Cernis tuum dolium apertum, & ex illo nequissimum liquorem mendaciorum effusum; quo tu benè

potus & impudens factus, quid non effuti uisti. Quid restat, nisi quod meum sit de te iudicium ut exponam, teq; coloribus tuis, penicilloq; tuo, non in tabella, sed in hoc libro depingam; quod libenter & veraciter, sequenti & ultimo capite faciam.

C A P U T X X.

Qualis author consilij infamis.

TOta hæc tua accusatio, quanta quanta est contra Patres Societatis à te instituta, erit eis loco Panegyrici & Encomiasticæ orationis; & crimina quæ eis imposuisti, virtutū his vitiis oppositarum, testimonia & notæ erunt certissimæ. Tibi verò vtrumque, perpetuam infamiam inuret, & pœnas quæ ex præscripto legum diuinarum & humanarum, eos manent, qui innocentes mendaciter & calumniosè traducunt ac infamant, adferet. Sed quem ego te esse dicam; quod me facturum tibi superiore capite pollicitus sum. Hominem gnarum alicuius boni, vocare non possum; cum mendaciis, nugis, inscitia, fabulis & ignorantis omnes tuas infames chartas impleueris. Probum & frugi at mendax & calumniator hoc nomine vocari nō solet. Patriæ ciuem bonū? at nihil minus tu quàm hoc cogitas, & nō est istud ingenij tui. Christianum? quis retrior hostis nominis Christiani. Catholicum? absit; qui Catholicorum Principem ac Patrem omni malo incessis.

Vocabo ergote:

In sedem Apostolicam, contumacē, superbū ac contumeliosum.

In Ecclesiam Catholicam, hostem infestum.

In Regem Poloniæ, iniuriosum.

In Patriam, improbum.

In criminatione tua, ignarum, errabundum, imprudentem, vagabundum, præcipitem.

In innocentes, furiam furem, & immanem conuiciatorem.

Ad nomen Iesuitarum, furiosum, & calumniis disrumpendum.

Encomiastem hæreticorum.

Peiorem hæretico.

Audacissimum ad mentiendum.

Malum

Malum medicum.

Peiorem Oratorem.

Pessimum Philosophum. Deniq; dignum proscriptione.

Pluribus dignior coloribus; sed nequitiam pingere viuis coloribus, tu etiam quamuis alio penicillo nosti.

Hæc verò cognomenta, non impono tibi veluti ex affectu, animiue perturbatione; sed ex ratione & scriptis tuis deducta. Tu mihi quid dices, argues meam fortasse responsionem, & repetitum frequenter; mentiris, calumniaris, conuiciator, mendax, &c. & ita te à me aliquando refutatum exultabis, pessimus in re pessima. quomodo potest aptius mendax reprehendi, quam si ei in aperto mendacio deprehenso dicatur, mendax es: hîc mentiris, & similia. quomodo grauius & veriùs refutari, quam vt notatus inimicus veritatis, ostendatur palàm quòd calumniator sit, & alienæ famæ inimicus? Propinaui igitur frequentius tibi hoc merum tuorum mendaciorum, vt effusum resorberes; vel quod magis optarem erubesceres, & linguam mendacem tuam corrigeres, & imbueres liquore veritatis.

Datum Posnaniæ, Anno Domini, 1609.

